Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045
Tiivistelmä osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta saaduista lausunnoista ja mielipiteistä sekä niihin annettavat vastineet (12.11.2026)

Nähtävillä oloaika 7.9.2026 – 23.10.2026.
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirjasta saatiin kaikkiaan 38 lausuntoa ja 7 mielipidettä (joissa yhteensä 38 allekirjoittajaa). Yhteensä 45 palautetta.

Sisällys

KUNNAT (6 kpl) 4
6.10.2026 Liperin kunta 4
7.10.2026 Kontiolahden kunta 5
7.10.2026 Heinäveden kunta 6
12.10.2026 Ilomantsin kunta 8
19.10.2026 Joensuun kaupunki 9
27.10.2023 Juuan kunta 9
VIRANOMAISET (11 kpl) 13
10.9.2026 Sosiaali- ja terveysministeriö 13
17.9.2026 Rajavartiolaitos 13
15.10.2026 Metsähallitus 13
21.10.2026 Itä-Suomen elinvoimakeskus 14
21.10.2026 Suomen metsäkeskus 17

21.10.2026 Lupa- ja valvontavirasto (LVV) ... 17
22.10.2026 Väylävirasto ... 21
22.10.2026 Tukes ... 21
23.10.2026 Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo ... 21
23.10.2026 Liikenne- ja viestintävirasto Traficom ... 22
23.10.2026 Museovirasto ... 23
YRITYKSET, YHTEISÖT, JÄRJESTÖT (17 kpl) ... 25
15.9.2026 Suomen erillisverkot Oy ... 25
28.9.2026 Metsäteollisuus ry ... 25
14.10.2026 LieKe, Lieksan kehitys Oy ... 26
21.10.2026 Finavia Oyj ... 28
22.10.2025 BirdLife Suomi ry ... 29
22.10.2026 Neova Oy / Vapo Terra Oy ... 30
22.10.2026 Suomen riistakeskus ... 32
22.10.2026 Pohjois-Karjalan yrittäjät ... 32
22.10.2026 Caruna Espoo Oy ... 35
22.10.2026 UPM Metsä ... 36
22.10.2026 MTK Pohjois-Karjala ja MHY Pohjois-Karjala ... 37
23.10.2026 Pyhäselän metsästäjät ry. ... 38
23.10.2026 Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ... 39
23.10.2026 Luke, Luonnonvarakeskus ... 41
23.10.2026 Pohjois-Karjalan kauppakamari ... 42
23.10.2026 Teknologiateollisuus ry ... 44
23.10.2026 Tornator Oyj ... 47

MAAKUNNAN ULKOPUOLISET (4 kpl) 48
17.9.2026 Kuopion kaupunki 48
30.9.2026 Pohjois-Savon liitto 49
23.10.2026 Kainuun Liitto 50
28.10.2023 Etelä-Savon maakuntaliitto 50
YKSITYISTEN MIELIPITEET (7kpl) 52
14.10.2026 Yksityishenkilön mielipide 52
20.10.2026 Yksityishenkilöiden mielipide, 27 allekirjoittajaa 54
22.10.2026 Yksityishenkilön mielipide 57
22.10.2026 Yksityishenkilön mielipide 59
23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide 61
23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide, 6 allekirjoittajaa 62
23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide 66

KUNNAT (6 kpl)

6.10.2026 Liperin kunta

Maakuntakaavan rakenne ja sisältö uudistuvat alueidenkäyttölain mukana merkittävällä tavalla. Maakuntakaavoituksen kannalta keskeistä uudessa alueidenkäyttölain esityksessä on maakuntakaavan oikeusvaikutuksien keventäminen ja tehtävän rajaaminen vain valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin asioihin. Tarkempi seudullisuus ja alueellisuustarkastelu poistuu. On riski – ja samalla ehkä jossain tapauksessa mahdollisuuskin -alueiden suunnittelulle ja kehitykselle, että maakuntakaavasta poistuvat teemat ohjausvaikutuksineen eivät vielä ole siirtyneet yleiskaavoihin. Tällöin on tärkeää, että näitä arvioidaan kaavaprosessin aikana esim. kaavaselostuksessa erityisen huolellisesti.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma esittää hyvin alueidenkäyttölain uuden siirtymävaiheen eroavaisuudet voimassa olevaan (4,2) – joskin selvyyden vuoksi teemoittelu olisi voinut olla molemmissa vastaavasti rinnakkain. Maakunnan suunnittelussa uudet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmennetään maakunnallisiksi alueidenkäytön ratkaisuiksi ja sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallistentavoitteiden kanssa, mikä selkeyttää näiden vaikutusta tarkemmassa kaavasuunnittelussa.

Maakunnallinen ohjelmatyö ja keskeiset selvitykset 4,5 esittää myös Liperin kunnan kannalta oleellisia teemoja (Kilpailukykyinen elinkeinoelämä, Ilmastokestävyys ja uudet energiaratkaisut, Uudistuva väestörakenne, Kestävä aluerakenne ja saavutettavuus – maankäyttö, asuminen palvelut ja liikenne ja Pohjois-Karjalan muuttunut geopoliittinen asema) sekä teemakohtaisia alaohjelmia ja strategioiden laadintaa. Liperin kunta onkin monessa näistä jo osallisena tavalla ja toisella.

Varsinaiset tämänhetkiset sisällölliset teemat on esitetty OAS kohdassa 6,2. Näihin kunnalla ei ole huomautettavaa. Myös esitetyt maakuntakaavan tavoitteet ovat puollettavissa – alueidenkäyttölain höllentävä ohjausvaikutus huomioiden. Kaavassa tulisi siten esittää mahdollisimman selkeästi, mitä ovat yksiselitteisiä ja/tai sitovia määräyksiä ja mitkä yleisemmällä tasolla strategisesti ohjaavia tai tulkittavia/sovellettavia ohjeita tai muita seikkoja. Sinällään kohdan 9. maakuntakaavan oikeusvaikutukset ovat selkeät – kuten aiemminkin.
Maakuntakaavan osallisissa on lueteltu vain itse kaavaprosessin osalliset. Tähän voisi lisätä myös osion kuvaamaan vuorovaikusta eri selvitysten laadinnassa.
Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on laadittu kokonaisuutena hyvin ja siihen ei kunnalla ole huomautettavaa.

Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet liite
Liite avaa tarkemmin maakuntakaavan päätavoitteita ja muita yleisiä tavoitteita laadittavine selvityksineen (3.1 Aluerakenteen kehittäminen mm. kauppapaikkaselvitys ja puhtaan teollisuuden keskittymät, 3.2 maakunnallinen laajasti käsitelty liikenneverkko (mm. tähän korostettuna Liperin kannalta *Ysikäytävä muodostaa maakunnan keskeisen poikittaisyhteyden Niiralan kansainväliseltä rajanylityspaikalta Joensuun kautta Kuopion sekä edelleen Keski- ja Länsi-Suomen suuntaan. Ysikäytävään sisältyvät valtatie 9 sekä Joensuu-Niirala- ja Joensuu-Siilinjärvi-ratayhteydet. Ysikäytävän rooli painottuu muuttuneessa toimintaympäristössä yhä vahvemmin valtakunnallisena poikittaisyhteytenä Kuopion, Keski-Suomen ja edelleen länsirannikon satamien suuntaan.*), 3.3 Luontoarvot, 3.4. luonnonvarat, 3.5 kulttuuriympäristöt ja luonnonvarat, 3.6 virkistys- ja matkailu, 3.7 erityistoimintojen alueet ja 3.8 Energiainfra. Kaikissa näissä edellä mainituissa teemoissa Liperin kunta on tavalla tai toisella mukana alueiden ja maakuntakaavan laatimisen osallisena. Näihin kunnalla ei ole huomautettavaa.

Kokonaisuutena kunta katsoo, että maakuntaliitto osallistaa kuntia maakuntakaavan ja sen selvitysten laadintaan ja kuuntelee kuntia ja niiden kehitystarpeita erinomaisella tavalla.

Vaikutusten arviointi: Maakuntakaava tukee Liperin kunnan kehittämistavoitteita ja elinvoimaa erittäin tehokkaasti, erityisesti tehtävien selvitysten ja näistä käytäntöön siirrettävien teemojen saralla. Itse maakuntakaavan oikeusvaikutukset ja ohjausvaikutukset vähenevät antaen kunnalle ehkä osiin enemmän liikkumavaraakin paikallisten tavoitteiden toteuttamiselle yleis- ja asemakaavatasolla. Toisaalta lisääntyvät uudet teemat tai vaatimukset ilmastonmuutoksen hillinnässä, ilmastonmuutokseen sopeutumisessa, sekä luonnon monimuotoisuuden vaalimisessa saattavat haastaa kuntaa myös taloudellisesti.

7.10.2026 Kontiolahden kunta

Kontiolahden kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaava 2045 vahvistaa Pohjois-Karjalan kilpailukykyä, saavutettavuutta ja investointien edellytyksiä sekä tukee maakunnan tasapainoista aluerakennetta. Maakuntakaavan tulee luoda pitkäjänteiset edellytykset elinkeinoelämän kasvulle, matkailulle sekä asumisen ja palveluiden kehittymiselle koko maakunnan alueella. Kontiolahden kunta korostaa, että maakuntakaavan keskeisimpiä tavoitteita tulee olla maakunnan ulkoisen saavutettavuuden merkittävä parantaminen. Kunnan näkemyksen mukaan erityisen tärkeää on turvata ja edistää seuraavia kehittämiskokonaisuuksia:

Valtatie 6 muodostaa Pohjois-Karjalan tärkeimmän eteläpohjoissuuntaisen liikennekäytävän yhdessä Karjalan radan kanssa. Maakuntakaavassa tulee turvata valtatie 6:n pitkäjänteiset kehittämisedellytykset ja varautua liikenteellisen palvelutason parantamiseen Joensuun kaupunkiseudulla. Kontiolahden kunta katsoo, että valtatie 6:n kehittämisessä tulee tarkastella myös nelikaistaistamisen mahdollisuuksia ja vaiheittaista toteuttamista osana valtakunnallista päätieverkon kehittämistä. Valtatie 6:n kehittäminen on tärkeää liikenneturvallisuuden, yritysten kuljetusten, työmatkaliikenteen sekä uusien investointien näkökulmasta.
Karjalan rata on maakunnan tärkein raideliikenneyhteys ja keskeinen osa Kuutoskäytävää. Kontiolahden kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa varaudutaan Karjalan radan kapasiteetin kasvattamiseen, matka-aikojen lyhentämiseen sekä henkilö- että tavaraliikenteen toimintaedellytysten parantamiseen. Erityisen tärkeää on tukea tavoitetta Helsingin ja Joensuun välisen junayhteyden nopeuttamisesta sekä radan kehittämisestä osana valtakunnallista huoltovarmuutta ja elinkeinoelämän kuljetusjärjestelmiä.
Joensuun lentoasema on koko Pohjois-Karjalan saavutettavuuden kannalta keskeinen liikenteellinen solmukohta. Maakuntastrategiassa on tunnistettu Joensuun lentoaseman lentoyhteyksien ja palvelutason turvaaminen keskeiseksi tavoitteeksi, ja tämä tulee huomioida myös maakuntakaavan valmistelussa. Lentoyhteyksillä on suuri merkitys yritystoiminnan, koulutuksen, matkailun ja kansainvälisten yhteyksien kannalta. Maakuntakaavan tulee tukea lentoaseman toiminta- ja kehittämisedellytyksiä pitkällä aikavälillä. Kontiolahden kunta pitää erittäin tärkeänä, että maakuntakaava tukee puhtaan siirtymän investointien sekä uusien teollisten toimintojen sijoittumista Pohjois-Karjalaan. Maakuntakaavan tavoitteissa korostetaan puhtaan teollisuuden keskittymien tunnistamista sekä niiden kehittämisen maankäytöllisten edellytysten selvittämistä. Tämä on maakunnan tulevaisuuden kannalta yksi keskeisimmistä strategisista kysymyksistä.

Maakuntakaavan tavoitteissa korostetaan maakunnallisesti merkittävien matkailun ja virkistyksen solmukohtien tunnistamista sekä niiden vetovoimaisuuden vahvistamista. Kontiolahden kunta katsoo, että Kontiolahden ulkoilukeskus (ampumahiihtostadion ympäristöineen sekä Kontioniemen alue) täyttää nämä kriteerit poikkeuksellisen hyvin. Alueella on valtakunnallista ja kansainvälistä merkitystä sekä matkailun, liikuntapalveluiden että tapahtumatalouden

näkökulmasta. Alueen kehittämismahdollisuudet, laajentuminen sekä ympärivuotisen toiminnan vahvistaminen tulee turvata. Samalla tulee huomioida alueeseen liittyvien ulkoilu-, retkeily- ja liikuntareittien kehittämismahdollisuudet.

Kontiolahden kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelussa turvataan kuntakeskusten ja kasvavien taajamien kaupallisten palveluiden kehittymisedellytykset. Maakuntakaavan tulee tukea tasapainoista palvelurakennetta ja mahdollistaa myös Joensuun kaupunkiseudun muiden kuntien kaupallisten palvelujen kasvu väestökehitys ja asiointivirrat huomioon ottaen. Maakuntakaavan ratkaisut eivät saa tarpeettomasti rajoittaa kaupallisten palveluiden sijoittumista tai laajentumista Kontiolahden kasvavilla alueilla. Kunnan tavoitteena on turvata asukkaiden lähipalvelut sekä mahdollistaa palvelutarjonnan hallittu kasvu kunnan väestönkehityksen mukaisesti.

Kontiolahden kunta korostaa myös nopeiden, kattavien ja toimintavarmojen tietoliikenneyhteyksien merkitystä maakunnan kilpailukyvylle. Erityisesti datakeskus- ja digitaalisen infrastruktuurin investoinnit edellyttävät maakuntakaavassa huomioitavia tietoliikenneverkkojen kehittämismahdollisuuksia. Kontiolahden kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaava 2045 luo edellytykset Pohjois-Karjalan elinvoiman, saavutettavuuden, investointien, matkailun ja palveluverkon pitkäjänteiselle kehittämiselle sekä vahvistaa maakunnan kilpailukykyä kansallisesti ja kansainvälisesti.

7.10.2026 Heinäveden kunta

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Heinäveden kunta kiittää mahdollisuudesta lausua maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kunta pitää hyvänä, että osallistumis- ja arviointisuunnitelman tueksi on laadittu ja alustavasti tunnistettu erillisessä asiakirjassa kaavan lähtökohdat ja tavoitteet sekä maakuntakaavan valmistelulle on esitetty osallistumis-, vuorovaikutus- ja vaikutusten arviointikehikko. Heinäveden kunta katsoo, että kuntien vaikutusmahdollisuuksien turvaamiseksi jokaisella kunnalla tulee olla mahdollisuus osallistua valmisteluvaiheen keskeisiin keskusteluihin ennen luonnosratkaisujen muodostumista. Kuntien näkemykset tulee käsitellä systemaattisesti osana kaavaratkaisujen valmistelua ennen lausuntovaiheita. Asia korostuu, kun huomioidaan maakuntakaavan rooli strategisen suunnittelun välineenä ja kaavan pitkälle tulevaisuuteen sijoittuva aikajänne.

Heinäveden osalta kaavatyössä ja kaavan aikaisessa osallistamisessa tulisi huomioida erityisesti Heinäveden asema Saimaan vesistöalueen kuntana, matkailu- ja vapaa-ajanasumisen profiili sekä sen kehittyminen tulevaisuudessa. Kunnan alueella sijaitsevat maakunnalliset ja valtakunnalliset erityispiirteet, kuten luostarit, koskijaksot, valtakunnallisesti arvokas reitistö, maakuntarajat ylittävät yhteydet sekä monipaikkainen asuminen.

Vaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella kuntien alueelle sijoittuvien investointien toteuttamisedellytyksiä, matkailuelinkeinoa, vapaa-ajanasumista, energiaintensiivisten investointien sijoittumisedellytyksiä ja kuntataloudellisia vaikutuksia, huomioiden vallalla olevat globaalit teemat sekä arvioida potentiaali myös tulevaisuuden kehityksen osalta.

Heinäveden kunta esittää, että maakuntaliitto järjestää valmistelun aikana erilliset kuntaneuvottelut luonnosvaiheessa ja ennen kaavaehdotuksen laatimista vuorovaikutuksen ja osallistumismahdollisuuksien turvaamiseksi.

Kaavan laadinnan lähtökohdat ja tavoitteet

Heinäveden kunta pitää maakuntakaavan tavoitteita perusteltuina ja korostaa tasapainoista aluekehitystä, saavutettavuutta, matkailua, monipaikkaisuutta ja elinvoimaa. Kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaava 2045 laaditaan strategisena, ajantasaisena ja erityisesti tulevaisuuteen suuntaavana kokonaisuutena, joka vahvistaa koko maakunnan elinvoimaa, saavutettavuutta ja kilpailukykyä. Kunta pitää lähtökohtaisesti luonnoksessa esitettyjä yleisiä tavoitteita perusteltuina ja kannatettavina. Erityisen tärkeää on, että maakuntakaavassa huomioidaan maakunnan eri osien omat vahvuudet ja kehittämismahdollisuudet sekä kuntien erilaiset lähtökohdat.

Kunta korostaa, että maakuntakaavan jatkovalmistelussa tulee tunnistaa Heinäveden asema Saimaan vesistöalueen, matkailun, luontoympäristön, kulttuuriympäristöjen, vesiliikenteen sekä Pohjois-Karjalan, Pohjois-Savon ja Etelä-Savon rajapinnan kuntana. Kunnan näkökulmasta maakuntakaavan tulee tukea sekä vakituisen että vapaa-ajan asumisen kasvua, matkailuelinkeinojen kehittämistä ja monipaikkaisuutta.

Aluerakenne

Maakuntakaavan aluerakenteessa tulee tunnistaa kuntakeskusten lisäksi matkailu- ja vapaa-ajan asumisen merkitys monipaikkaisen asumisen näkökulmasta, vaikutukset palveluverkkoon ja elinkeinoihin. Luonnoksessa esille nostettu tavoite monipaikkaisen elämisen, yrittämisen ja työnteon huomioimisesta on Heinäveden kannalta erittäin merkittävä. Kunta katsoo, että kaavan pitkä ajallinen vaikutus huomioiden, maakuntakaavan tulee olla aluerakenteen kehittymistä monipuolisesti tukeva. Kaavatyössä tulee katsoa rohkeasti tulevaisuuteen ja etsiä ja osoittaa nimenomaisesti tulevaisuuden tarpeiden ja kehityksen suuntaviivoja, joiden osalta maakunnallista potentiaalia ei ole vielä tunnistettu.

Liikenne

Heinäveden kunta pitää välttämättömänä, että maakuntakaavassa vahvistetaan maakunnan länsiosien saavutettavuutta ja monipaikkaisuuden edellytyksiä liikenteellisestä näkökulmasta. Huomiota tulee kiinnittää valtatie 23:n kehittämiseen osana Itä-Suomen poikittaisyhteyksiä, Joensuu-Varkaus-Pieksämäki-ratayhteyskäytävän kehitys ja merkitys maakuntarajat ylittävänä ratayhteytenä, sisävesiliikenteen toimintaedellytysten turvaaminen sekä nopeat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet koko kunnan alueella ovat liikenteellisesti keskiössä. Laadittavissa selvityksissä huomiota tulee kiinnittää myös tulevaisuuden liikkumistarpeisiin ja liikenteen sähköistymiseen sekä alemman tieverkon merkitykseen monipaikkaisuudessa ja huoltovarmuudessa.

Kunta pitää erittäin myönteisenä, että luonnoksessa on tunnistettu valtatie 23:n sekä Joensuu-Varkaus-ratayhteyden merkitys ja niiden tarkastelutarve osana länsi- ja eteläsuuntaista yhteyskokonaisuutta. Tämä kehittämiskokonaisuus on Heinäveden saavutettavuuden kannalta keskeinen.

Luonnonsuojelu

Luonnon monimuotoisuuden turvaaminen on yksi kaavatyön tärkeitä tavoitteita. Kunnan näkemyksen mukaan maakuntakaavan tulee kuitenkin mahdollistaa myös kuntien elinvoiman, matkailun, teollisten investointien ja muun elinkeinotoiminnan kehittäminen, yhteensovittaen se luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen. Kaavatyön tavoitteet eivät saa olla alueellisesti ristiriidassa ja toisiaan poissulkevia. Kunta korostaa, että: mahdollisten uusien suojeluvarausten tulee perustua ajantasaisiin selvityksiin ja maanomistajien oikeusturvan huomioon ottamiseen, luonnon monimuotoisuuden ydinalueita koskevien ratkaisujen tulee olla riittävän yleispiirteisiä maakuntakaavan ohjaustaso huomioon ottaen, suojeluratkaisujen vaikutukset kuntien maankäytön kehittämismahdollisuuksiin on arvioitava huolellisesti.

Saimaannorpan elinympäristöihin liittyvien tavoitteiden osalta tulee varmistaa, että matkailun, virkistyksen ja elinkeinojen toimintaedellytykset voidaan yhteensovittaa luonnonsuojelun kanssa.

Kulttuuriympäristö, maisemat, virkistys ja matkailu
Kulttuuriympäristön ja maisemien osalta kaavan lähtökodissa on mainittu, että osa-aluetta koskevat selvitykset ovat pääosin ajan tasalla. Heinäveden kunta näkee kuitenkin tarpeellisena, että myös kulttuuriympäristön ja maisemien osalta tunnistetaan toimintaympäristön muutokset ja muutospaineet tulevaisuudessa kaavan aikajänteen mukaisesti. Kuten edellä mainittu, tavoitteet eivät saa olla toisiaan poissulkevia vaan tulevaisuuteen katsovia. Maisemien ja kulttuuriympäristön osalta olisi tarpeellista arvioida, kuinka ne kehittyvät ja kestävät tulevaisuuden maankäyttötarpeita esimerkiksi energiamurroksen ja tulevaisuuden teollisen toiminnan osalta.

Heinäveden kunta pitää erittäin tärkeänä, että maakuntakaavatyön yhteydessä laadittavassa selvityksessä maakunnan reuna-alueiden ja Heinäveden asema maakunnan sisäisessä ja maakuntarajat ylittävässä matkailuverkostossa arvioidaan kattavasti. Kunta pitää hyvänä, että luonnoksessa on tunnistettu tarve päivittää selvitykset ajantasaisiksi, mutta korostaa, että myös matkailun ja virkistyksen osalta on katsottava tulevaisuuteen ja pyrittävä tunnistamaan alueellinen ja maakunnallinen potentiaali ja kehitys. Matkailun kehittämisessä tulee vahvistaa luonnoksessa esitetyllä tavalla maakuntarajat ylittävää yhteistyötä ja huomioida Heinäveden kunnan rooli maakuntien rajalla.

Energiainfra
Heinäveden kunta pitää energiainfran kehittämistä maakunnan kilpailukyvyn kannalta strategisesti erittäin merkittävänä kokonaisuutena. Pohjois-Karjalan liittäminen vahvemmin 400 kV:n kantaverkkoon tulee nähdä koko maakunnan tulevaisuuden kasvua mahdollistavana edunvalvontakysymyksenä. 400 kV:n verkko mahdollistaa energiaintensiivisten investointien sijoittumisen maakuntaan. Maakuntakaavassa tulee tunnistaa nämä mahdollisuudet ja varautua tarvittaviin alue- ja yhteysvarauksiin siten, että investointeja voidaan sijoittaa koko maakunnan alueelle myös Joensuun kaupunkiseudun ulkopuolelle. Painoarvoa tulee antaa vireillä olevien hankkeiden ja investointien lisäksi myös tunnistamattomien mahdollisuuksien tutkimiselle pitkälle tulevaisuuteen.

12.10.2026 Ilomantsin kunta

Ilomantsin kunta toteaa lausuntonaan seuraavaa: Ilomantsin kunta pitää perusteltuna Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:n käynnistämistä ja maakunnan nykyisten maakuntakaavojen kokoamista yhdeksi ajantasaiseksi kokonaisuudeksi. Kunta pitää erityisen tärkeänä, että uudessa maakuntakaavassa huomioidaan muuttunut toimintaympäristö, Itä-Suomen erityispiirteet sekä uudistuvan alueidenkäyttölainsäädännön lähtökohdat.

Ilomantsin kunta katsoo, että maakuntakaavan tärkeintä tehtävä on toimia maakunnan kehitystä mahdollistavana strategisena suunnitelmana. Maakuntakaavan tulee luoda edellytyksiä elinvoiman, investointien, yritystoiminnan, luonnonvarojen kestävän hyödyntämisen sekä turvallisuuden vahvistamiselle koko maakunnan alueella. Kaavan tulee tunnistaa eri alueiden omat vahvuudet ja mahdollistaa niiden hyödyntäminen paikallisista lähtökohdista käsin.

Kunta pitää hyvänä sitä, että maakuntakaavan tavoitteissa korostuvat elinkeinoelämän toimintaedellytysten turvaaminen, saavutettavuus, puhdas siirtymä, huoltovarmuus sekä kokonaisturvallisuus. Nämä teemat ovat erityisen merkittäviä myös Ilomantsille rajakuntana. Ilomantsin kunta katsoo, että kaavaprosessissa tulee arvioida nykyistä tarkemmin rajakuntien erityisasemaa. Venäjän rajan läheisyys, muuttunut turvallisuusympäristö sekä huoltovarmuuden ja

kokonaisturvallisuuden korostuminen vaikuttavat merkittävästi kunnan kehittämisedellytyksiin. Maakuntakaavan tulee tunnistaa nämä vaikutukset sekä turvata rajaseudun elinvoiman ja investointimahdollisuuksien kehittäminen.

Kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa huomioidaan Ilomantsin vahvuudet luonnonvarojen hyödyntämisessä, matkailussa, virkistyksessä, luonnonympäristössä sekä mahdollisissa uusissa teollisissa investoinneissa. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa myös monipaikkaisen asumisen, vapaa-ajan asumisen ja luontomatkailun kehittäminen.

Energiaratkaisujen osalta Ilomantsin kunta toteaa, että nykyisessä toimintaympäristössä Puolustusvoimien toimintaan ja rajaturvallisuuteen liittyvät reunaehdot rajoittavat merkittävästi tuulivoimarakentamisen toteuttamisedellytyksiä kunnan alueella. Tämän vuoksi maakuntakaavassa tulee tarkastella tasapuolisesti myös muita uusiutuvan energian tuotantomuotoja sekä energiajärjestelmän kehittämismahdollisuuksia.

19.10.2026 Joensuun kaupunki

Maakuntakaavan päivittäminen on tarpeellista oletettavasti vuoden 2027 alussa voimaan tulevan uuden alueidenkäyttölain tuomien muutosten myötä. Ehdotettujen muutosten myötä maakuntakaava muuttuu oikeusvaikutuksiltaan strategisemmaksi, jolloin osa maakuntakaavassa olevista aiheista tulee jatkossa kuntien yleiskaavoituksessa ratkaistavaksi. Maakuntakaavan päivitys onkin tärkeä yhteensovittaa laadinnassa olevan Joensuun seudun yleiskaava 2040:n kanssa. Tätä työtä on jo tähän asti läheisen yhteistyön myötä tehtykin.

Uutena alueidenkäyttölain sisältövaatimuksena maakuntakaavoihin on tulossa ilmastonmuutoksen hillintään ja sopeutumiseen liittyvät teemat. Näitä uusia sisältövaatimuksia huomioivaa kaavaa ensimmäistä kertaa laadittaessa on varmasti tarpeen riittävän perusteellisesti suunnitella niitä mahdollisesti koskevat kaavamerkinnät- ja määräykset. On tarpeen selvittää ja pohtia, mitä nämä teemat tarkoittavat maakuntakaavan mittakaavassa. Asiaa ei ole tarkemmin avattu nähtävillä olevissa asiakirjoissa.

Muuten niin osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kuin myös Lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirjassa on hyvin kuvattu maakuntakaavatason kannalta relevanteimmat teemat, niitä koskevat mahdolliset kaavamerkinnät sekä teemoihin liittyvät selvitystarpeet.

Asiasta ei täten tässä vaiheessa ole tarpeellisempaa enemmän lausua.

27.10.2023 Juuan kunta

Maakuntakaavan päivittäminen on tarpeellista oletettavasti vuoden 2027 alussa voimaan tulevan uuden alueidenkäyttölain tuomien muutosten myötä. Ehdotettujen muutosten myötä maakuntakaava muuttuu oikeusvaikutuksiltaan strategisemmaksi, jolloin osa maakuntakaavassa olevista aiheista tulee jatkossa kuntien yleiskaavoituksessa ratkaistavaksi. Maakunnan suunnittelussa uudet valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet täsmennetään maakunnallisiksi alueidenkäytön ratkaisuiksi ja sovitetaan yhteen maakunnallisten ja paikallisten tavoitteiden kanssa, mikä selkeyttää näiden vaikutusta tarkemmassa

kaavasuunnittelussa. Maakunnallinen ohjelmatyö ja keskeiset selvitykset 4,5 esittää myös Juuan kunnan kannalta oleellisia teemoja (Kilpailukykyinen elinkeinoelämä, Ilmastokestävyys ja uudet energiaratkaisut, Uudistuva väestörakenne, Kestävä aluerakenne ja saavutettavuus – maankäyttö, asuminen palvelut ja liikenne ja Pohjois-Karjalan muuttunut geopoliittinen asema) sekä teemakohtaisia alaohjelmia ja strategioiden laadintaa.

Maakuntakaavan tavoitteet ovat puollettavissa – alueidenkäyttölain höllentävä ohjausvaikutus huomioiden. Kaavassa tulisi siten esittää mahdollisimman selkeästi, mitä ovat yksiselitteisiä ja/tai sitovia määräyksiä ja mitkä yleisemmällä tasolla strategisesti ohjaavia tai tulkittavia/sovellettavia ohjeita tai muita seikkoja. Alustavat tavoitteet liite avaa tarkemmin maakuntakaavan päätavoitteita ja muita yleisiä tavoitteita laadittavine selvityksineen (3.1 Aluerakenteen kehittäminen mm. kauppapaikkaselvitys ja puhtaan teollisuuden keskittymät, 3.2 maakunnallinen laajasti käsitelty liikenneverkko, 3.3 Luontoarvot, 3.4. luonnonvarat, 3.5 kulttuuriympäristöt ja luonnonvarat, 3.6 virkistys- ja matkailu, 3.7 erityistoimintojen alueet ja 3.8 Energiainfra.
"3.3. Luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet
Maakuntakaavan tavoitteet luonnonsuojelulle ja arvokkaille luontoalueille:
• Luonnonsuojeluverkosto päivitetään eri lähteistä ajan tasalle ja ennakoimaan lähitulevaisuutta huomioiden suojelun realistiset toteuttamismahdollisuudet
• Arvokkaat luontoalueet tuovat alueidenkäytön tietoon maakunnan arvokkaat pienvedet ja saimaannorpan keskeiset pesimäalueet
• Luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ja niiden välinen kytkeytyneisyys selvitetään ja huomioidaan kaavassa
Selvitystarve
Ajantasaistetaan luonnonsuojelualueiden tilannekuva ottamatta kuitenkaan esille määräaikaisiksi päätettyjä luonnonsuojelualueita. Luonnonsuojelua pyritään ennakoimaan esittämällä mukaan selvityksiin ja asiantuntija-arvioihin perustuen myös vielä perustamattomia suojelualueita. Toisaalta nykyisen kaavan esittämistä SL-alueista poistetaan kaikki ne kohteet, jotka ovat suojelematta tai joilla ei ole lähitulevaisuudessa edellytyksiä tulla suojelluiksi. Tätä ajantasaistustyötä tehdään yhteistyössä Itä-Suomen elinvoimakeskuksen ja Lupa- ja valvontaviraston kanssa.
• Päivitetään luonnonsuojelualueverkosto uusien kohteiden osalta valtakunnallisten rekisterien mukaan ajan tasalle
• Tarkastetaan kaavassa aiemmin suojeltaviksi esitettyjen alueiden toteutuminen. Karsitaan suojelualueiden esitykset, jotka eivät ole toteutuneet tai joiden toteutuminen on epätodennäköistä.
• Suojelualueverkostoa täydennetään uusilla kohteilla, joiden suojelun valtion ympäristöhallinto on priorisoinut korkealle.
• Huomioidaan kaavassa Metsähallituksen Luontopalveluiden valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankitut alueet, joille ei vielä ole perustettu suojelualuetta
• Tarkastetaan, ovatko arvokkaiden luontoalueiden (alu) merkinnät ajan tasalla erityisesti saimaannorpan pesimäalueiden osalta.
• Laaditaan selvitys maakunnan luonnon monimuotoisuuden ydinalueista ja niiden välisistä yhteyksistä ennakoiden esittämistä joko maakuntakaavassa tai kaavan taustaselvityksenä."

Kohta 3.3. Luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet, Juuan kunta lausuu seuraavaa:
Juuan kunta pitää tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelussa huomioidaan maakunnan luontoarvot. Samalla kaavaratkaisujen tulee mahdollistaa alueiden kestävä käyttö ja elinkeinojen harjoittaminen sekä turvata maanomistajien tasapuolinen kohtelu. Juuan Tahkovaaran alueen osalta kunta toteaa, että tällä hetkellä ei ole perusteita esittää voimassa olevia suojelualueita laajempia suojeluvarauksia maakuntakaavaan. Tahkovaaran alueelle on kunnan toimesta alustavasti kaavailtu kansallispuiston tai muun retkeilyä ja luontomatkailua palvelevan kokonaisuuden perustamista ja kehittämistä. Kunnan näkemyksen mukaan mahdollisia uusia suojelutarpeita tulee arvioida vasta siinä vaiheessa, kun alueeseen liittyvät hankkeet tai muut konkreettiset toimenpiteet etenevät valmistelusta toteutukseen ja niiden vaikutukset ovat tarkemmin arvioitavissa. Kunta korostaa, ettei maakuntakaavatyöllä tule tarpeettomasti

rajoittaa alueella toimivien yritysten ja maanomistajien normaaleja toimintaedellytyksiä. Erityisesti metsätalouden ja muun elinkeinotoiminnan harjoittaminen tulee voida turvata niillä alueilla, joille ei ole osoitettu voimassa olevia suojeluvarauksia. Luonnonarvojen turvaaminen ja elinkeinotoiminnan tarpeet tulee sovittaa yhteen tasapainoisella tavalla.

Energiasta alustavat tavoitteet liitteessä todetaan seuraavaa:
"*3.8. Energiainfra*
Tavoitteet
Energiahuolto eli keskeiset olemassa ja uudet sähkölinjat (110 kV ja 400 kV) sekä energiantuotantoalueet (isoimmat vesivoimalaitokset, tuulivoima-alueet) ja muuntamot, on käsitelty vuonna 2025 hyväksytyssä maakuntakaava 2040, 2.vaiheessa, joten se on pitkälti ajan tasalla vaikkakin teemaan kohdistui kolme erillistä valitusta, jotka ovat hallinto-oikeuden käsittelyssä. Kaavatyössä huomioidaan kuitenkin myös energiateema, mikäli mahdollisia muutostarpeita ilmenee kaavaprosessin aikana. Tällaisia muutostarpeita voi olla esimerkiksi sähkönsiirron osalta, johon voi nousta yksittäisiä muutostarpeita energiamurrokseen liittyen. Lisäksi maakuntaliitto on esittänyt maakuntaan tuulivoiman kokeilualuetta, mikä ei suoranaisesti vaikuta maakuntakaavamerkintöihin, mutta voi aiheuttaa yksittäisiä muutoksia esimerkiksi sähkönsiirtoon.
Maakuntakaavan tavoitteet energiainfralle:
• Ohjataan nykyisen maakuntakaavan mukaisesti maakunta 400 kV:n sähköverkon piiriin ja varaudutaan sen tuomiin muutoksiin ja mahdollisuuksiin maankäytön suunnittelussa yhdessä kuntien kanssa
• Osoitetaan uudet sähkönsiirron yhteydet (400 kV ja 110 kV) ja päivitetään sähkönsiirron voimassa olevat yhteystarpeet ohjeellisina yhteyksinä
• Mahdollistetaan maakunnallisesti merkittävien tuulivoimatuotannon alueiden eteneminen yleiskaavoitukseen ja toteutukseen
Selvitystarve
• Sähkönsiirron reittisuunnitelmien tarve:
- 400 kV:n sähkölinjan päivitys Imatralta Joensuuhun sekä Joensuusta Pielisen Karjalan kautta Kainuun suuntaan uutena yhteytenä
- 110 kV:n sähkölinjoissa useita tarpeita ei puolilla maakuntaa
• Sähkönsiirron ajankohtaiset tarpeet sekä yhteystarpeiden esittäminen ohjeellisina siltä osin, kuin sähköyhtiöiden reittiselvitykset valmistuvat
• Tuulivoiman kokeilualuekysymys: Maakuntaliitto tehnyt esityksen kokeilualueesta puolustusministeriöön. Maakuntakaavassa varaudutaan esityksestä mahdollisesti aiheutuvaan maakuntakaavalliseen käsittelyyn, mikäli tarpeita kaavaprosessin aikana ilmenee."

Kohta 3.8. Energiainfra, tavoitteet, Juuan kunta lausuu seuraavaa:
Maakuntakaavan yhtenä keskeisenä tavoitteena tulee olla ohjaamassa maakunta mukaan 400 kV:n sähköverkon piiriin ja varautua sen tuomiin muutoksiin ja mahdollisuuksiin maankäytön suunnittelussa yhdessä kuntien kanssa. Sekä osoittaa uudet sähkönsiirron yhteydet (400 kV ja 110 kV) ja päivittää sähkönsiirron voimassa olevat yhteystarpeet ohjeellisina yhteyksinä.

Kohta 3.8. Energiainfra, Selvitystarve, Juuan kunta lausuu seuraavaa:
Sähkönsiirron reittisuunnitelmien tarvetta arvioitaessa tulisi huomioida mm. tuulivoiman kokeilualue sekä Pielisen Karjalassa jo etenemässä olevat tuulipuistohankkeet ja niiden sijainti.

VIRANOMAISET (11 kpl)

10.9.2026 Sosiaali- ja terveysministeriö
Ei lausuttavaa.

17.9.2026 Rajavartiolaitos
Ei lausuttavaa asiasta.

15.10.2026 Metsähallitus

Metsähallitus on tutustunut osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan ja antaa lausunnon valtion maa- ja vesiomaisuuden haltijana ja hoitajana. Metsähallitus harjoittaa toimialallaan liiketoimintaa ja hoitaa sille säädettyjä julkisia hallintotehtäviä. Julkisiin hallintotehtäviin kuuluu valtion perustettujen luonnonsuojelualueiden ja suojeluun varattujen alueiden hallinta ja hoito. Lisäksi Metsähallitus on tiettyjen lajien, kuten saimaannorpan ja maakotkan valtakunnallisesta seurannasta ja suojelun edistämisestä vastaava taho.

Metsähallituksen näkemyksen mukaan on hyvä, että uusiutuvaa energiaa edistetään osana Pohjois-Karjalan maakuntakaavatyötä. Maakunnan sähkönsiirtoyhteyksien kehittäminen on edellytys uusiutuvan energian hankkeiden potentiaalin toteutumiselle. Metsähallituksen näkemyksen mukaan on kannatettavaa edistää tuulivoiman kokeilualuetta sen laajimmassa mittakaavassa. Metsähallitus pitää myös hyvänä, että teollisuus- ja työpaikka-alueiden sijoittumista huomioidaan puhtaan siirtymän ja energiamurroksen näkökulmasta.

Luonnon monimuotoisuuden turvaamisen osalta Metsähallitus pitää hyvänä, että suojelualuevarauksia tarkastellaan myös toteuttamiskelpoisuuden näkökulmasta. Kaavatyössä olisi syytä arvioida myös sitä, millaisilla maakuntakaavan merkinnöillä ja määräyksillä luontoarvot voidaan turvata tarkoituksenmukaisesti ilman, että muulle maankäytölle syntyy tarpeettomia tai tulkinnanvaraisia rajoituksia. Metsähallitus pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa osoitetaan kaikki valtion alueet, joiden käyttötarkoituksena on luonnonsuojelu. Nämä alueet ovat Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien taseessa, ja niiden perustaminen luonnonsuojelualueiksi etenee ympäristöministeriön määrittelemän aikataulun mukaisesti. Pohjois-Karjalan valtion mailla sijaitseviin, vielä perustamattomiin luonnonsuojeluun varattuihin alueisiin kuuluu muun muassa METSO-kohteita. Aluerajaukset ovat saatavilla Suomen ympäristökeskuksen avoimesta paikkatietoaineistosta (https://www.syke.fi/fi/ymparistotieto/ladattavatpaikkatietoaineistot#valtion-muut-suojelualueet) tai Metsähallitukselta (aineistopyynnot@metsa.fi). Tuoreimman suojeluehdotuksen aineisto löytyy myös osoitteestahttps://www.metsa.fi/projekti/vanhojen-ja-luonnontilaisten-metsien-inventointi-2024-2025/inventointien-tuloksia/.

Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirjassa mainittu saimaannorpan pesimäalueiden osoittaminen on kannatettava tavoite. Ajantasaisesta saimaannorpan lisääntymis- ja levähdyspaikka-aineisto on saatavilla Laji.fi -palvelusta. Pesätihentymiä kuvaava kartta löytyy Metsähallituksen verkkopalvelusta: https://www.metsa.fi/luonto-ja-kulttuuriperinto/lajiensuojelu/saimaannorppa/pesatihentymat/.

Osana sähkönsiirron yhteystarpeiden selvitystä, tai rinnakkain sen kanssa olisi hyödyllistä tarkastella ekologisen verkoston kattavuutta ja viheryhteyksien toimivuutta maakuntakaavalle sopivalla laajuudella ja tarkkuustasolla. Tarkastelua voisi hyödyntää energiansiirtoverkkoja koskevan kaavaratkaisun vaikutusarvioinnissa.

Metsähallitus huomauttaa myös valmistuneesta selvityksestä, jossa on tarkasteltu soiden ennallistamisen ja maanpuolustuksen yhteisiä hyötyjä (https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/items/f12756b3-118e-4db9-82df-aa8eab66of15). Aihe on Pohjois-Karjalan maakunnalle relevantti mahdollisten kohteiden sijoittuessa muun muassa Pohjois-Karjalan biosfäärialueelle. Maakunnan itäosissa on toki tehty suojeltujen soiden ennallistamista tähän saakkakin, mutta puhtaasti monimuotoisuushyötyjen näkökulmasta. Metsähallitus ehdottaa harkittavaksi, olisiko aihetta käsiteltävä kaavoitustyön yhteydessä.

Metsähallitus varaa mahdollisuuden lausua sekä kaavaluonnoksesta että -ehdotuksesta, ja osallistuu mahdollisuuksien mukaan viranomaisneuvotteluihin. Muilta osin Metsähallituksella ei ole lausuttavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Metsähallitus pyytää, että lausuntoon lähetetään vastine sähköpostiosoitteeseen kirjaamo@metsa.fi

21.10.2026 Itä-Suomen elinvoimakeskus

Itä-Suomen elinvoimakeskus (jatkossa elinvoimakeskus) kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:n osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta (OAS). Elinvoimakeskus pitää perusteltuna maakuntakaavan laatimista kokonaismaakuntakaavana. Kaavan valmistelussa on tunnistettu maakunnan kehittämisen ja alueidenkäytön kannalta keskeisiä muutostekijöitä, kuten energiamurros ja puhdas siirtymä, elinkeino- ja väestörakenteen muutokset, ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuuden heikkeneminen, huoltovarmuus sekä muuttunut geopoliittinen tilanne. Elinvoimakeskus tarkastelee suunnitelmaa erityisesti alueidenkäytön toimivuuden ja kestävyyden, liikennejärjestelmän ja saavutettavuuden, elinkeinoelämän toimintaedellytysten, puhtaan siirtymän, ilmasto- ja kulttuuriympäristötavoitteiden, aluekehityksen sekä luonnonsuojelun näkökulmista. Elinvoimakeskus on valmis tukemaan resurssiensa puitteissa maakuntakaavan valmistelua asiantuntijayhteistyön ja tietovarantojensa kautta.

Keskeiset huomiot ja muutosehdotukset
Kaavan laajuus ja ylimaakunnalliset kokonaisuudet
Elinvoimakeskus katsoo, että maakuntakaavaa laadittaessa ja sen vaikutuksia arvioitaessa on syytä ottaa riittävästi huomioon maakuntaa laajemmat alue- ja verkostokokonaisuudet. Tämä koskee erityisesti liikenne-, energia- ja tietoliikenneyhteyksiä, vesistöjä, ekologisia yhteyksiä sekä matkailun ja virkistyksen verkostoja. Saimaan/Vuoksen vesistöalueen merkitys jää asiakirjoissa vähäiseksi suhteessa sen alueelliseen, ekologiseen ja elinkeinolliseen merkitykseen. Vesistöaluetta on syytä tarkastella maakuntarajat ylittävänä kokonaisuutena yhteistyössä alueen maakuntien ja muiden keskeisten toimijoiden kanssa.

Selvitykset ja vaikutusten arviointi
Kaavan oikeusvaikutusten keventyessä ja kaavakartan yleispiirteisyyden lisääntyessä selvitysten, vaikutusten arvioinnin ja kaavaratkaisujen perustelujen merkitys korostuu. Erityisen tärkeää on perustella ratkaisut asioissa, joilla on valtakunnallisia, maakunnallisia tai maakuntarajat ylittäviä vaikutuksia. Riittävä tietopohja tukee myös kuntien yksityiskohtaisempaa kaavoitusta. Tehtäviä selvityksiä on määritelty sekä OAS- että Lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirjoissa.

Kokonaisuudesta on kuitenkin vaikea muodostaa selkeää kuvaa siitä, mitkä selvitykset ovat jo käytettävissä, mitä uusia selvityksiä laaditaan, millä aikataululla ne valmistuvat ja miten niitä hyödynnetään kaavaratkaisujen ja niiden vaikutusten arvioinnissa. Elinvoimakeskus ehdottaa, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan tai sen liitteeksi laaditaan koottu selvitysohjelma, jossa esitetään olemassa olevat ja laadittavat selvitykset, niiden tarkoitus ja aikataulu sekä yhteys kaavan vaihtoehtojen ja vaikutusten arviointiin. Huomiota tulee kiinnittää eri hankkeiden ja maankäyttömuotojen yhteisvaikutuksiin, vaikutusten alueelliseen kohdentumiseen ja arviointiin liittyviin epävarmuuksiin.

Elinkeinot, energia ja puhdas siirtymä
Maakuntakaavan tavoitteissa tulee huomioida uusien investointialojen, kuten datakeskusten, sijoittumisedellytykset maakunnallisena kokonaisuutena. Suurten investointien edellyttämät energia-, sähkönsiirto-, tietoliikenne-, liikenne- ja muut infrastruktuuritarpeet tulee ennakoida ja yhteensovittaa muun alueidenkäytön kanssa. Arvioinnissa on syytä huomioida investointien aluetaloudelliset vaikutukset, huoltovarmuus, ympäristön kestokyky sekä vaikutukset luonnon monimuotoisuuteen, maisemaan ja hiilinieluihin, maisemaan, kulttuuriympäristöön ja matkailuun. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa elinkeinoelämän uudistuminen ja investoinnit sekä samalla turvata ympäristöarvot ja alueidenkäytön pitkäjänteinen kestävyys. Kaavassa tulee lisäksi varautua sähköisen liikenteen, vedyn ja muiden vähäpäästöisten käyttövoimien edellyttämään maakunnallisesti merkittävään tuotanto-, jakelu-, lataus- ja siirtoinfrastruktuuriin. Energia- ja infrastruktuuriratkaisuissa on tarpeen tarkastella myös maakuntarajat ylittäviä yhteyksiä ja verkostokokonaisuuksia.

Luonnonsuojelu
Luonnonsuojelun ja arvokkaiden luontoalueiden osalta lähtökohdat ja tavoitteet on kuvattu selkeästi ja kattavasti. Kaavan tavoitteiden toteutuminen edellyttää tiivistä yhteistyötä elinvoimakeskuksen sekä Lupa- ja valvontaviraston kanssa. Kaavatyössä tulee ottaa huomioon Pohjois-Karjalan luonnon monimuotoisuusohjelma sekä kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelu. Maakuntakaavatasolle sopivia potentiaalisia ennallistamiskohteita, kuten soita ja turvetuotannosta poistuneita alueita, tulisi selvittää. Erityisesti datakeskusten, tuulivoima-alueiden, aurinkoenergian tuotantoalueiden ja uusien sähkönsiirtoyhteyksien yhteisvaikutukset luonnon monimuotoisuuteen ja ekologisiin yhteyksiin tulee arvioida. Samalla tulee tarkastella haittojen välttämisen ja lieventämisen mahdollisuuksia sekä tarvittaessa ekologiseen kompensaatioon liittyviä kysymyksiä.

Ilmasto ja kiertotalous
Maakuntakaavan yleisissä tavoitteissa on huomioitu ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen sekä luonnonvarojen kestävä käyttö. Vaikutusten arvioinnissa ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista tulee käsitellä omina, toisiinsa liittyvinä kokonaisuuksinaan. Arvioinnissa tulee tarkastella kaavaratkaisujen vaikutuksia maakunnallisten ja valtakunnallisten ilmasto- ja kiertotaloustavoitteiden saavuttamiseen. Pohjois-Karjalan ilmasto- ja energiaohjelma sekä ilmastonmuutokseen sopeutumisen tiekartta muodostavat tälle hyvän lähtökohdan. Energiamurrokseen liittyvien ratkaisujen ilmastovaikutuksia on syytä tarkastella kokonaisuutena. Elinvoimakeskus katsoo, että maakuntakaavalla voidaan vahvistaa uusiutuvien energiaratkaisujen ilmastokestävyyttä, kun vaikutukset niin ilmastonmuutoksen hillintään kuin sopeutumiseen tunnistetaan osana vaikutusten arviointia. Keskeistä on mahdollistaa vähäpäästöisen energian tuotanto ja jakelu siten, ettei samalla merkittävästi heikennetä alueen hiilinieluja tai lisätä maankäytöstä aiheutuvia ilmastopäästöjä.

Matkailu ja virkistys
Matkailu on yksi Pohjois-Karjalan maakuntaohjelman painopisteistä. Tausta-aineistossa esitetään uuden maakunnallisen matkailu- ja virkistysselvityksen laatimista sekä matkailu- ja virkistysverkoston ajantasaistamista. Matkailun merkitys maakunnan elinvoimalle tuleekin tuoda nykyistä selkeämmin esiin

vaikutusten arvioinnissa. Kaavan valmistelussa on tärkeää arvioida energia-, liikenne- ja muun maankäytön yhteisvaikutuksia matkailun toimintaedellytyksiin, maisemaan ja maakunnan vetovoimaan. Matkailutoimijat on syytä kytkeä matkailu- ja virkistysselvityksen laadintaan sekä kaavaratkaisujen vaikutusten arviointiin. Kaavatyössä tulee lisäksi huomioida matkailu- ja virkistysalueiden sekä reitistöjen jatkuvuus maakuntarajojen yli.

Kulttuuriympäristö ja maisema
Kulttuuriympäristön ja maiseman lähtökohdat on tunnistettu aineistossa kattavasti. Maakunnallisesti arvokkaiden maisema-alueiden, rakennetun kulttuuriympäristön, modernin rakennusperinnön ja valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten alueiden inventoinnit muodostavat hyvän pohjan kaavatyölle. Vaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella erityisesti energiainfrastruktuurin ja muiden laajojen investointien yhteisvaikutuksia maisemaan, kulttuuriympäristöön ja maakunnan vetovoimaan. Samalla on perusteltua täsmentää, mitkä kulttuuriympäristön ja maiseman erityispiirteet muodostavat Pohjois-Karjalan omaleimaisuuden ja mistä kaavan yhtenä päätavoitteena oleva vetovoimaisuus näiltä osin tulee. Elinvoimakeskus ehdottaa lisäksi Rakennusperinneyhdistys Räppänä ry:n lisäämistä osallisiin.

Liikenne
Lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirjassa on tunnistettu liikenteeseen liittyvät strategiat ja suunnitelmat sekä lueteltu selkeästi kaavassa tarkasteltavat liikenteen selvitystarpeet. Liikenteen tavoitteissa korostuvat kansallinen ja kansainvälinen saavutettavuus, elinkeinoelämän kuljetusketjut, logistiset solmukohdat, toimintavarmuus, huoltovarmuus ja vaihtoehtoiset yhteydet. Maakuntakaavatyössä on perusteltua huomioida ja nostaa esiin valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman keskeiset linjaukset, sillä ne luovat viitekehyksen alueelliselle ja paikalliselle suunnittelulle sekä ohjaavat liikennejärjestelmän kehittämistä. Liikenteeseen liittyvät strategiat ja suunnitelmat ovat verrattain tuoreita, mikä tarjoaa hyvät lähtökohdat niiden hyödyntämiselle maakuntakaavan valmistelussa. Elinvoimakeskus esittää, että maakuntakaavan liikennekokonaisuus käsitellään yhdessä elinvoimakeskuksen ja maakuntaliiton kesken ennen kaavaluonnoksen asettamista nähtäville.

Osalliset
Osallisiin tulee lisätä viranomaistahona Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus, jonne on keskitetty tulvariskien hallinta Kymijoen ja Vuoksen vesistöalueilla sekä elinvoimakeskusten vesihuollon tehtävät.

Yhteenveto
Lausunnon keskeiset viestit ovat:
• Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on kokonaisuutena hyvin valmisteltu ja siinä on tunnistettu maakuntakaavan kannalta keskeiset muutostekijät sekä laaja-alaiset vaikutusten arvioinnin tarpeet.
• Maakuntakaavan valmistelussa tulee vahvistaa ylimaakunnallista tarkastelua erityisesti Saimaan/Vuoksen vesistöalueen sekä liikenne-, energia- ja tietoliikenneverkkojen osalta.
• Olemassa olevista ja laadittavista selvityksistä tulee muodostaa selkeä kokonaisuus, jossa kuvataan selvitysten tarkoitus, aikataulu ja yhteys kaavan vaihtoehtoihin, ratkaisuihin ja vaikutusten arviointiin.
• Vaikutusten arvioinnissa on syytä kuvata arvioitavat vaihtoehdot, keskeiset arviointimenetelmät ja vaikutusten merkittävyyden perusteet sekä tarkastella eri maankäyttömuotojen yhteisvaikutuksia.

• Maakuntakaavassa tulee ennakoida merkittävien investointien, kuten datakeskusten, tarvitsemat energia-, liikenne-, sähkönsiirto-, tietoliikenne- ja muut infrastruktuuriratkaisut sekä arvioida niiden aluetaloudelliset ja ympäristölliset yhteisvaikutukset.
• Vaikutusten arvioinnissa tulee käsitellä ilmastonmuutoksen hillintää ja siihen sopeutumista omina kokonaisuuksinaan sekä huomioida luonnon monimuotoisuus, ekologinen kytkeytyvyys, hiilinielut, luonnonvarojen kestävä käyttö, maisema, kulttuuriympäristö ja matkailun toimintaedellytykset.
• Osallisiin tulee lisätä Kaakkois-Suomen elinvoimakeskus. Lisäksi Pohjois-Karjalan rakennusperinneyhdistys Räppänä ry:n lisäämistä osallisiin on perusteltua harkita.
• Maakuntakaavan liikennekokonaisuus on syytä käsitellä Pohjois-Karjalan maakuntaliiton ja Itä-Suomen elinvoimakeskuksen kesken ennen kaavaluonnoksen asettamista nähtäville.

21.10.2026 Suomen metsäkeskus

Metsäkeskus on itsenäisenä julkisoikeudellisena laitoksena metsien kestävää hoitoa ja käyttöä sekä niiden monimuotoisuuden säilyttämistä ja metsiin perustuvien elinkeinojen edistämistä koskevia tehtäviä hoitava, koko maan kattava kehittämis- ja toimeenpano-organisaatio. Metsäkeskuksen tehtävänä on metsiin perustuvien elinkeinojen edistäminen, metsiä koskevan lainsäädännön toimeenpano ja metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitaminen. Metsäkeskus on maa- ja metsätalousministeriön strategisessa ja tulosohjauksessa sekä sen valvonnan alainen. Metsäkeskus tarkastelee kokonaisuutta metsälain valvonnan ja kestävään metsätalouteen perustuvien elinkeinojen edistämisen näkökulmasta.

Suomen metsäkeskus pitää Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaluonnoksen ja liitteenä olevan asiakirjan lähtökohtia sekä tavoitteita hyvinä. Maakuntakaavan kokonaisuudistus ja tavoite koota voimassa olevat maakuntakaavat yhdeksi ajantasaiseksi ja nykyistä strategisemmaksi kokonaisuudeksi on perusteltua. Kaavaprosessi on suunniteltu hyvin osallistavaksi ja vuorovaikutteiseksi, ja eri sidosryhmille on varattu monipuolisesti mahdollisuuksia osallistua kaavan valmisteluun.

Metsäkeskus pitää tärkeänä, että maakuntakaavaprosessin edetessä vaikutusten arvioinnissa otetaan huomioon metsätalouden ja metsäbiotalouden toimintaedellytykset sekä metsänomistajiin kohdistuvat vaikutukset. Koska metsiin voi kohdistua vaikutuksia useiden eri maankäyttömuotojen kautta, vaikutusten arvioinnissa on tarpeen tarkastella myös eri ratkaisujen yhteisvaikutuksia. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnoksessa sivulla 19 taulukossa on mainittu Suomen metsäkeskus, itäinen palvelualue. Pelkkä Suomen metsäkeskus riittää. Metsäkeskus on uudistanut organisaatiorakennettaan siten, ettei palvelualueita enää ole.

21.10.2026 Lupa- ja valvontavirasto (LVV)

1 Maakuntakaavan sisältö ja tavoitteet
Yleistä sisällöistä ja tavoitteista
LVV pitää hyvänä ratkaisuna, että Pohjois-Karjalan maakuntaliitto on päättänyt käynnistää maakuntakaavakokonaisuutensa päivittämisen. Voimassa olevien vaihe- ja osa-aluekaavojen korvaaminen kokonaismaakuntakaavalla selkeyttää ja helpottaa maakuntakaavan tulkintaa jatkossa. Kaavaprosessin käyn-

nistämisen ajankohta on hyvä myös siksi, että alueidenkäyttölain uudistus tullee voimaan vuoden 2027 aikana ja nyt käynnistyneessä prosessissa on mahdollista huomioida uuden lainsäädännön ohjausvaikutus niin suunnittelun prosessiin kuin sen sisältöihinkin. Maakuntakaavan sisältö ja tavoitteet on esitetty yleispiirteisesti osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa (OAS). Lisäksi OAS:n liitteeksi on laadittu kaavan lähtökohtia ja alustavia tavoitteita käsittelevä taustaselvitys. Siinä on käsitelty maankäyttöteemoittain niiden lähtökohtia, tavoitteita ja myös selvitystarpeita. Taustaselvityksen laadinta OAS:n rinnalle on onnistunut ratkaisu, sillä se taustoittaa niin viranomaisille kuin osallisillekin maakuntaliiton alustavia maakuntakaavan laadinnan painotuksia. Alustavat tavoitteet ovat LVV:n näkemyksen mukaan varsin hyvin punnittuja ja kuvaavat hyvin sitä, mihin kaavatyöllä pyritään. Teemakohtaiset tavoitteet ja selvitystarpeet on myös skaalattu hyvin maakuntakaavan tulevaa roolia ennakoiden; keskitytään esimerkiksi kaupan, virkistyksen ja matkailun osalta maakunnalliselle ja valtakunnalliselle tasolle. Samalla on tunnistettu tarpeita myös ylimaakunnalliseen kehittämiseen.
LVV pitää hyvänä ratkaisuna, että maakuntakaavan laadinnassa on läpileikkaaviksi teemoiksi nostettu energiamurros ja puhdas siirtymä, kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. On kannatettavaa, että nämä läpileikkaavat teemat suuntaavat ratkaisuja eri maankäyttömuodoissa.

Vihreää siirtymää tukevan energiarakenteen (tuotanto, varastointi, siirto, kulutus) sijoittaminen kestävästi suhteessa maakunnan hiilivarastoihin ja luonnonarvoihin on eräs keskeisimpiä kaavan ilmastokysymyksiä. Yhtenäinen ja laadukas viherrakenne energiarakenteen parina edesauttaa paitsi turvaamaan arvoja ja lajiston siirtymistä pohjoisemmas, tukee myös luonnonvarojen kestävää käyttöä ja vesitalouden hallintaa muuttuvassa ilmastossa. Ilmastotekijöiden näkeminen suunnitellulla tavalla läpileikkaavasti osana ympäristön, elinkeinojen ja asumisen kestävyystarkasteluja luokin merkittävää lisäarvoa suunnitteluun.

Luonnonarvojen vaaliminen
Lähtökohdat ja tavoitteet-raportissa kuvatut tavoitteet luonnonsuojelulle ja arvokkaille luontoalueille ovat kannatettavia. Luonnonsuojeluvarausten toteuttaminen on vuoden alusta jaettu LVV:lle ja elinvoimakeskuksille (EVK). LVV:llä on vastuu Natura-verkostoon ja kansallisiin luonnonsuojeluohjelmiin kuuluvien sekä selkeästi luonnonsuojelulakiin perustuvien kohteiden suojelun toteutuksesta. EVK puolestaan vastaa vapaaehtoisesta suojelun toteutuksesta esim. Metso- ja Helmi-ohjelmien puitteissa. Nykyisten maakuntakaavojen SL-varausten alkuperäinen suojeluperuste on kaavoituksen yhteydessä tarpeen tarkistaa, arvioida kohteiden suojelun toteutusmahdollisuudet ja tämän tarkastelun pohjalta ratkaista tarkoituksenmukaiset suojelumerkinnät maakuntakaavassa.

Maakuntakaavan lähtökohdat ja tavoitteet -raporttiluonnoksessa on mainittu, että kaavassa osoitetaan suojelu-, Natura- ja luo-alueiden ohella myös arvokkaita luontoalueita, joita kuvaavat merkinnät tukevat myös LUMO-ohjelman tavoitteita. Itä- Suomen EVK:ssa on parhaillaan valmisteilla Pohjois-Karjalan LUMO-ohjelma (luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelma), jossa on määritetty monimuotoisuudeltaan merkittäviä alueita eli monimuotoisuuskeskittymiä. LVV pitää kannatettavana, että LUMO-ohjelman monimuotoisuuskeskittymät huomioidaan maakuntakaavassa arvokkaina luontoalueina. LVV pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa tarkastelleen myös muita maakunnalle omaisten luontoarvojen, kuten arvokkaiden pienvesien ja saimaannorpan keskeisten pesimäalueiden, turvaamista.

OAS:n mukaan maakuntakaavassa esitettäviä Natura 2000 -verkoston alueisiin mahdollisesti vaikuttavia hankkeita ja toimintoja arvioidaan luonnonsuojelulain edellyttämällä tavalla (LSL 9/2023, 35 §), *mikäli arviointi katsotaan kaavaprosessin aikana tarpeelliseksi*. Asia on OAS:ssa ilmaistu melko ylimalkaisesti ja LVV muistuttaa, että maakuntakaavan laadinnan yhteydessä Natura 2000 -alueisiin kohdistuvat vaikutukset on arvioitava luonnonsuojelulain Natura-sään-

nösten mukaisesti. Maakuntakaava on luonnonsuojelulaissa tarkoitettu suunnitelma, joten sitä koskevat sekä Natura-alueiden heikentämiskielto että Natura-arviointivelvollisuus. Maakuntakaavoitus ei yleensä ole tarkoituksenmukaisin vaihe kaikkein yksityiskohtaisimmalle Natura-arvioinnille. Kaavaa laadittaessa tulee kuitenkin osoittaa, että kaavan mahdollistama maankäyttö voidaan toteuttaa siten, että Natura-alueeseen kohdistuvat merkittävät haitalliset vaikutukset voidaan sulkea pois. Luonnonsuojelulain 35 §:n mukainen varsinainen Natura-arviointi tulee kyseeseen, mikäli objektiivisten seikkojen perusteella ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että maakuntakaava merkittävästi heikentää Natura-alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja joko yksinään tai yhdessä muiden suunnitelmien ja hankkeiden kanssa.

Pinta- ja pohjavesien tilan turvaaminen
Pohjois-Karjalan pinta-alasta on noin 18 % erilaisia vesistöjä. Pohjois-Karjalassa on 340 pohjavesialuetta, joista 1- ja 1E-luokkaan kuuluu 97 kpl ja 2- ja 2E-luokkaan 243 kpl (tilanne: ympäristöhallinnon Pisara-tietojärjestelmä 21.10.2026). Pohjois-Karjalan maakunnan keski-, itä- ja eteläosissa on paljon laajoja pohjavesialueita, jotka sijoittuvat II Salpausselän, Pielisjärven, Koitereen ja Tuupovaaran reunamuodostumiin. Maakunnan pohjoisosassa pohjavesialueet ovat pääosin pienempiä ja harvemmassa kuin etelämpänä. Maakuntakaavan alustavat tavoitteet kytkeytyvät monella tapaa joko suoraan tai välillisesti pinta- ja pohjavesien tilaan. Kaavan vaikutusten arvioinnissa on tarpeen maakuntakaavan yleispiirteisyysaste huomioiden tarkastella, voivatko kaavoitusratkaisut mahdollistaa vesistöjen valuma-alueilla sellaista maankäyttöä tai toimintaa, joka voi heikentää vesimuodostumien ekologista tai kemiallista tilaa tai vaikeuttaa hyvän tilan saavuttamista ja säilyttämistä. Kaava-aineistossa todetaan lähtökohtana, että ”pohjavesien käyttö ja suojelu on myös hyvin tärkeä osa luonnonvarojen käytön suunnittelua” ja tavoitteena, että ”tärkeät pohjavesialueet huomioidaan ja turvataan”. LVV yhtyy tähän lähtökohtaan ja tavoitteeseen, mutta toteaa tarkennuksena, että sekä tärkeät pohjavesialueet, että vedenhankintakäyttöön soveltuvat pohjavesialueet ovat pohjavesien suojelun kannalta samanarvoisia. Soveltuvilla pohjavesialueilla ei ole nykyisin yhdyskunnan vedenottamoita, mutta ne toimivat reservinä tulevaisuuden vedenhankintaa varten. Vesienhoidon ympäristötavoitteena on myös pohjavesialueiden hyvän tilan saavuttaminen ja säilyttäminen, mikä tulee huomioida kaavaratkaisua arvioitaessa. LVV muistuttaa, että tulevan vesienhoitokauden 2028-2033 vesienhoitosuunnitelmia ja toimenpideohjelmia valmistellaan parhaillaan. Maakuntakaavan laadinnassa on tarpeen huomioida vesienhoidon ympäristötavoitteet, jotka ovat nykyisen laintulkinnan mukaisesti oikeudellisesti sitovia. Suunnitelmien pinta- ja pohjavesiä koskevat tausta-aineistot tullaan julkaisemaan ympäristöhallinnon Avoin Pisara -palvelussa loppuvuodesta 2026.

2 Maakuntakaavan esitystapa ja aineistot
LVV katsoo, että osallistumis- ja arviointisuunnitelma on esitystavaltaan selkeä. Se on kaavan tarkoitukseen ja merkitykseen nähden asianmukaisesti laadittu. OAS antaa kattavan kuvan suunnitelmasta osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyiksi sekä kaavan vaikutusten arvioimiseksi.

LVV pitää hyvänä, että maakuntaliitto on kirjannut tavoitteeksi laatia maakuntakaavan kansallisen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYHTI) tietomallin mukaisesti.

LVV pitää lisäksi hyvänä, että osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on informoitu jo etukäteen siitä, millaisia muutoksia alueidenkäyttölain uudistus todennäköisesti aiheuttaa maakuntakaavoituksen sisältöihin, prosessiin ja oikeusvaikutuksiin. Toki eduskuntakäsittelyssä hallituksen esitykseen uudeksi alueidenkäyttölaiksi voi tulla vielä muutoksia.

Maakuntakaavan laadinnassa on tarpeen ennaltaehkäistä kriittiseen infrastruktuuriin liittyvän tiedon väärinkäyttöä sekä edistää paikallista ja kansallista turvallisuutta. Tässä maakuntaliitto voi hyödyntää tuoretta opasta *Kriittinen infrastruktuuri ja avoin tieto: Opas turvallisuuslähtöiseen tiedonhallintaan* (https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-367-188-1). Opas on tarkoitettu hyödynnettäväksi erityisesti kriittistä infrastruktuuria koskevan tiedon avoimuuden arvioimisessa sekä riskienhallintatoimenpiteiden valinnassa. Opas ei ole oikeudellisesti velvoittava asiakirja, vaan asiantuntijoiden laatima ohje, joka perustuu julkaisuhetkellä voimassa olevaan sääntelyyn, viranomaisohjeisiin, käytännön havaintoihin ja tutkimustietoon. Kukin organisaatio vastaa itsenäisesti, että se noudattaa voimassa olevaa sääntelyä ja suojaa tietonsa.

3 Kaavoitusmenettely ja vuorovaikutus
Lupa- ja valvontaviraston näkemyksen mukaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on esitetty asianmukainen ja riittävä suunnitelma vuorovaikutusmahdollisuuksista kaavaprosessin aikana. Kappaleen 7.1. suoria lainsäädäntöviittauksia voisi toki avata tekstissä, jotta osalliset saisivat riittävän selkeän kuvan esim. muutoksenhakumenettelystä. Osallisia koskevassa liiteasiakirjassa on listattu kattavasti kaavan osallisiksi katsottuja tahoja. Pohjois-Karjalaan rajautuvien kuntien osalta listasta puuttuu kuitenkin Leppävirta. LVV ehdottaa lisäksi osallisten joukkoon lisättäväksi Finavian.

OAS:sta ei selviä, kuinka kaavan sisältö on tarkoitus sovittaa yhteen maakuntakaava-alueeseen rajoittuvien alueiden maakuntakaavoituksen kanssa. Tämän kuvaamisen voisi täydentää osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

4 Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden huomioiminen
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet on avattu otsikkotasolla osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa. Lisäksi ympäristöministeriön käynnistämä valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkistus on huomioitu OAS:ssa. Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat pääasiassa maakuntakaavoituksen kautta. Valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden konkretisointia on jo käynnistetty Lähtökohdat ja tavoitteet-raportissa, mikä antaa hyvän pohjan niiden huomioinnille kaavan laadinnassa.

5 Maakuntakaavan vaikutusten arvioiminen
OAS:ssa on esitetty vaikutusten arviointia koskeva suunnitelma maankäyttö- ja rakennusasetuksen (895/1999) mukaisesti. Toki suunnitelma on vielä kaavoituksen alkuvaiheessa yleispiirteinen. Kaavan vaikutusalue on esitetty OAS:n kuvassa 3 hyvin kaavamaisesti. LVV muistuttaa maakuntaliittoa siitä, että kaavan vaikutuksia arvioitaessa on kunkin maankäyttömuodon vaikutusten ulottuvuus pyrittävä hahmottamaan osana arviointia. Alueidenkäyttölain (132/1999) 9§:n mukaan selvitykset on tehtävä koko siltä alueelta, jolla kaavalla voidaan arvioida olevan olennaisia vaikutuksia.
LVV kiinnittää liiton huomiota erityisesti kaavaratkaisun ilmastovaikutusten selvittämiseen ja arviointiin, sillä maakuntakaavoituksella on keskeinen rooli kestävän ja ilmastoviisaan alue- ja yhdyskuntarakenteen edistämisessä. Maakuntakaavan tarkastelutason noustessa strategisemmaksi on tällä tasolla tärkeä tunnistaa ilmaston ja kiertotalouden maankäytöllisiä tarpeita ja kytköksiä palvelemaan myös alempitasoista suunnittelua.

22.10.2026 Väylävirasto

Väylävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Kokonaismaakuntakaavan laatiminen on perusteltua muuttuneessa toimintaympäristössä. Suunnitelmassa on tunnistettu keskeisiä muutostekijöitä, kuten energiamurros, väestökehitys, ilmastonmuutos, geopoliittinen tilanne sekä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden merkityksen korostuminen.
Väylävirasto tarkastelee osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa (OAS) erityisesti alueidenkäytön toimivuuden ja kestävyyden, liikennejärjestelmän ja saavutettavuuden, elinkeinoelämän toimintaedellytysten, puhtaan siirtymän, ilmasto- ja ympäristötavoitteiden sekä aluekehityksen näkökulmista. Edellä mainituilla perusteilla Väylävirasto on valmis tukemaan resurssiensa puitteissa maakuntakaavavalmistelua mm. asiantuntijayhteistyön ja tietovarantojensa kautta.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma on kokonaisuutena hyvin valmisteltu ja siinä on esitetty olennaiset asiat. Tehtävät selvitykset ja tarvittavat arvioinnit tulevat tarkentumaan suunnittelun edetessä. Väylävirasto toivoo, että maakuntakaavaa laadittaessa ja sen vaikutuksia arvioitaessa otetaan riittävästi huomioon maakuntaa laajemman alueen kokonaisuus.

22.10.2026 Tukes

Tukesilla ei ole huomautettavaa kemikaaliturvallisuuslain (390/2005) näkökulmasta Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan (OAS) tai maakuntakaavan lähtökohtiin ja alustaviin tavoitteisiin.

Tukesin verkkosivuilla on ohjeistusta kaavoittajille maankäytön suunnittelusta vaarallisia kemikaaleja käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitosten lähialueella sekä uusia tuotantolaitoksia varten: Maankäytön suunnittelu | Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes).
Tukesin valvonnassa olevien kemikaalikohteiden tiedot (ns. konsultointivyöhykeluettelo) on toimitettu maakuntaliiton kirjaamoon. Vihreään energiaan liittyvät toiminnot (esim. vety tai biokaasu) ovat usein laajamittaisesti vaarallisia kemikaaleja käsitteleviä tuotantolaitoksia ja ne on tarpeen huomioida onnettomuusriskien näkökulmasta maankäytön suunnittelussa.

23.10.2026 Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo

Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo suhtautuu maakuntakaavan 2045 laatimiseen myönteisesti. Kokonaismaakuntakaavan laatiminen selkeyttää maakuntakaavatilannetta, kun nykyisin voimassa olevat neljä erillistä maakuntakaavaa kootaan yhdeksi ajantasaiseksi kokonaisuudeksi. Samalla tieto saatetaan yksiin kansiin, mikä helpottaa kaavan tulkintaa, seurantaa ja toteuttamista. Kokonaismaakuntakaava tarjoaa myös hyvät edellytykset tarkastella maakunnan alueidenkäyttöä kokonaisuutena.

Museo pitää hyvänä, että kaavatyön tavoitteita, lähtökohtia ja selvitystarpeita avataan jo valmistelun alkuvaiheessa *Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet* -asiakirjassa. Tämä tukee vuorovaikutteista suunnittelua ja antaa mahdollisuuden ottaa kantaa kaavan tavoitteisiin ennen varsinaisten kaavaratkaisujen valmistelua. Alueellisen vastuumuseon toimikentän eli kulttuuriympäristön näkökulmasta kaavatyön lähtötilannetta voidaan pitää hyvänä. Maakunnallisesti

merkittäviä rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja arvokkaita maisema-alueita on selvitetty viime vuosina kiitettävästi, eikä niiden osalta ole tarpeen laatia laajoja uusia selvityksiä. Rakennetun kulttuuriympäristön aineistot tulee kuitenkin tarkistaa ja päivittää vastaamaan nykytilannetta. Tarkastelussa tulee huomioida esimerkiksi mahdollisesti tuhoutuneet kohteet sekä aluekohteiden sisältöjen ja rajausten ajantasaisuus. Tarkastelutyössä on perusteltua hyödyntää kulttuuriympäristöalan asiantuntijoiden ajantasaista tietoa ja paikallistuntemusta.

Arkeologisen kulttuuriperinnön osalta museo pitää erittäin kannustettavana, että valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK) huomioidaan maakuntakaavassa. Museoviraston vuosina 2018–2024 toteuttaman VARK-inventoinnin tuloksena Pohjois-Karjalasta tunnetaan 38 valtakunnallisesti merkittävää arkeologista aluetta, jotka edustavat paitsi maakunnan merkittävimpiä arkeologisen kulttuuriperinnön kohteita myös muodostavat monipuolisen kuvan alueen historiasta ja kulttuuriympäristön kehityksestä. Lisätietoa VARK-alueista on luettavissa osoitteesta https://www.museovirasto.fi/fi/kulttuuriymparisto/arkeologinenkulttuuriperinto/valtakunnallisesti-merkittavat-arkeologiset-kohteet-vark

Maakuntakaavan tavoitteet kulttuuriympäristöjen tunnettuuden lisäämisestä ja maakunnallisen yhteistyön vahvistamisesta ovat perusteltuja. Maakuntakaavalla on tärkeä rooli kulttuuriympäristöä koskevan tiedon kokoajana, välittäjänä ja näkyväksi tekijänä. Museo muistuttaa, että kulttuuriympäristö on merkittävä maakunnan vetovoimaa, identiteettiä ja kestävää aluekehitystä tukeva voimavara. Sen arvojen huomioon ottaminen maakuntakaavan ratkaisuissa edistää sekä kulttuuriperinnön vaalimista että maakunnan kestävää ja pitkäjänteistä kehittämistä. Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo ottaa tarkemmin kantaa kulttuuriympäristöön liittyviin kysymyksiin maakuntakaavan valmistelun edetessä luonnosvaiheeseen.

23.10.2026 Liikenne- ja viestintävirasto Traficom

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on kuvattu kattavasti sekä maakunnan nykyinen kaavatilanne, että muuttunut toimintaympäristö sekä lainsäädännön vireillä olevat uudistukset. Useat maakuntakaavat yhdistävälle kokonaismaakuntakaavalle on selkeä tarve ja maakuntakaavan päivittäminen on tarpeen myös muuttuneen itärajan tilanteen johdosta.

Kaavan lähtökohdat ja tavoitteet
Kaavan lähtökohdat ja päätavoitteet on kirjattu monipuolisesti. Lähtökohdissa mainitaan, että kaavatyössä huomioidaan uudistuvan alueidenkäyttölain vaatimukset. Tämä tarkoittaisi liikenteen tavoitteiden osalta mm. sitä, että joukkoliikenteen, kävelyn ja pyöräilyn edellytysten kehittämistä tarkasteltaisiin vain, kun sillä katsotaan olevan laajempaa kuin seudullista merkitystä. Kaava-aineistossa esitetään myös, että taajamia ei todennäköisesti enää esitettäisi maakuntakaavassa. Etenkin joukkoliikenteen ja pyöräilyn yhteydet ovat usein ylikunnallisia ja osa seudullista liikennejärjestelmää. Liikenne- ja viestintävirasto toivoo, että kestävää liikkumista koskevia kaavamerkintöjä ja suunnittelumääräyksiä kuitenkin harkittaisiin ja yhä käytettäisiin silloinkin, kun kyse ei ole koko maakunnan alueen kattavista yhteyksistä. Myös taajamien määrittely on olennaista, kun osoitetaan ja priorisoidaan alueita, joilla on parhaat alueidenkäytölliset edellytykset kestävälle liikkumiselle. Uusi alueidenkäyttölaki on eduskunnan käsittelyssä ja sitä ei ole vielä hyväksytty. Se, mikä on seudullisesti ja maakunnallisesti merkittävää vaatiikin jatkossa tarkempaa määrittelyä, jos lakiesitys hyväksytään nykyisessä muodossaan.

Kestävän liikennejärjestelmän ja raskaan liikenteen käyttövoimamuutoksen edistämisen kannalta on hyvä, että kaavassa arvioidaan vähäpäästöisten käyttövoimien, erityisesti raskaan liikenteen lataus- ja tankkausinfrastruktuurin tarpeet. Myös kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus ovat tarpeellisia näkökohtia.

Liikenne- ja viestintävirasto osallistuu mielellään kaavan valmisteluun viranomaistehtäviensä osalta. Tehtävät liittyvät mm. ilmailuun, viestintäverkkoihin ja kestävään liikkumiseen.

23.10.2026 Museovirasto

Kaavan tavoitteet
Kyseessä on kokonaismaakuntakaava koko Pohjois-Karjalan 13 kunnan alueelle. Voimaan tullessaan uusi kaava tulee kumoamaan kaikki nykyisin voimassa olevat neljä maakuntakaavaa eli Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2040, 1. vaihemaakuntakaavan, Heinäveden osa-aluemaakuntakaavan sekä 2. vaihemaakuntakaavan. Kokonaismaakuntakaavan tavoitteena on strategisesti linjata Pohjois-Karjalan alueidenkäytön kokonaiskuvaa vaikutusten arviointeineen tuleville vuosikymmenille. Samalla priorisoidaan ja arvioidaan, mikä on keskeistä maakunnan alueidenkäytön suunnittelussa. Tavoitteena on mm. viedä maakuntakaavaa yleispiirteisempään ja strategisempaan suuntaan siten, että merkintöjä käytetään vähemmän mutta vaikuttavammin ja käsitellään kohdennetusti maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittäviä maankäytön kysymyksiä. Läpileikkaavia teemoja kaavan eri maankäyttöratkaisuissa ovat energiamurros ja puhdas siirtymä, kokonaisturvallisuus ja huoltovarmuus, ilmastonmuutoksen hillintä ja sopeutuminen sekä luonnon monimuotoisuuden turvaaminen. Kulttuuriympäristöjen ja maisemien osalta kaavan tavoitteena on maakunnan kulttuurisen monimuotoisuuden, historiallisten kerrostumien ja kulttuuriympäristöön liittyvien luonnonarvojen säilyttäminen ja kehittäminen kestävän kehityksen periaatteiden mukaisesti. Tavoitteena on myös kulttuuriympäristöön tukeutuvan aluekehityksen ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten edistäminen. Matkailu on yksi maakuntaohjelman painopisteala, jota tuetaan osaltaan myös maakuntakaavoituksella. Kokonaismaakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelman (OAS) luonnokseen on liitetty Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -taustaselvitysraportti. Sen tarkoituksena on tuoda suunnitelmaa laajemmin esille teemakohtaisesti eri maankäyttömuotojen alustavia lähtökohtia, tavoitteita sekä selvitystarpeita.

Kaavan lähtökohdat
Maakunnassa on voimassa neljä eri maakuntakaavaa, joiden toteutumista tarkasteltiin maakuntakaavan toteutumisen seurantatyössä. Maakuntakaava 3 on ohjannut yksityiskohtaisempaa maankäytön suunnittelua, ja on toteutunut useiden merkintöjen osalta. Voimassa olevissa kaavoissa on uudistamisen ja tarkistamisen tarpeita, vaikka osa maankäyttömuodoista on ajan tasalla. Uusi Pohjois-Karjalan maakuntaohjelma POKAT 2029 sekä Pohjois-Karjalan strategia2045 hyväksyttiin maakuntavaltuustossa joulukuussa 2025. Suunnitelmien ja ohjelmien vaikutusten arvioinnin työryhmä (SOVA-työryhmä) arvioi maakuntakaavan vaikutuksia. Ryhmän arvioinnit ovat ohjausryhmän käytössä kaavan käsittelyssä. Lisäksi on mahdollista tarvittaessa perustaa teemakohtaisia asiantuntijaryhmiä. Maankäyttö- ja rakennusasetuksen mukaisesti arvioidaan kaavan toteuttamisen välilliset ja välittömät vaikutukset ja niiden merkittävyys kaupunkikuvan, maiseman, kulttuuriperinnön ja rakennetun ympäristön kannalta.

Uuden maakuntakaavan käynnistämisen taustalla ovat sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset että kansalliset lainsäädännölliset uudistukset, kuten alueidenkäyttölaki, yhdyskuntakehittämislaki, yhdyskuntarakentamislaki sekä rakennetun ympäristön tietojärjestelmälaki, joka edellyttää maakunta-

kaavalta uudenlaista tietomallimuotoa. Uusi alueidenkäyttölaki on eduskuntakäsittelyssä, ja hallituksen esityksen mukaan maakuntakaava rajattaisiin koskemaan valtakunnallisesti tai maakunnallisesti merkittäviä asioita. Myös maakuntakaavan oikeusvaikutuksia rajattaisiin. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan lakiedellytykset kirjataan sekä voimassa olevan että uuden alueidenkäyttölain mukaisesti rinnakkain.

Nykyisen maakuntakaavan mukaisesti kaavalla ohjataan maakunta 400 kV:n sähköverkon piiriin ja varaudutaan sen tuomiin muutoksiin ja mahdollisuuksiin. Kaavassa osoitetaan uusia sähkönsiirron yhteyksiä (400 kV ja 110 kV) ja päivitetään voimassa olevat yhteystarpeet ohjeellisina yhteyksinä. Kaavalla mahdollistetaan maakunnallisesti merkittävien tuulivoimatuotannon alueiden eteneminen yleiskaavoitukseen ja toteutukseen.

Kaavassa osoitetaan virkistyksen, matkailun ja reitistöjen osalta maakunnan keskeisimmät alueet, kohteet ja reitit.
Valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet konkretisoituvat myös kulttuuriympäristön osalta (VAMA, RKY, VARK) pääasiassa kaavoituksen kautta ja maakuntakaavoituksella on tässä keskeinen rooli. Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK) tullaan kuvaamaan ja osoittamaan maakuntakaavassa uutena teemana. Pohjois-Karjalan maakuntakaavaa 2045 rakennetaan maakuntakaavan seurannan teemojen pohjalta, ja näihin kuuluu teemana myös kulttuuriympäristö.

Selvitykset
Maakunnallisesti merkittävää kulttuuriympäristöä on selvitetty kokonaismaakuntakaavan jälkeen viimeisimmissä vaihekaavoissa:
- Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 1. vaihe (turve, arvokkaat suot ja rakennettukulttuuriympäristö, 2022) osoitti 326 kohdetta ja 22 aluetta maakunnallisesti merkittävää rakennettua kulttuuriympäristöä (ma/km). Kaavavaiheessa toteutettiin modernin rakennusperinnön inventointi, joka toi kaavaan 95 uutta kohdetta ja kuusi uutta aluetta.
- Arvokkaat maisema-alueet ajantasaistettiin Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat) -kaavassa vuonna 2025. Valtakunnallisesti arvokkaiden 12 maisema-alueen ohella arvotettiin 45 maakunnallista maisema-aluetta.

Rakennettuja kulttuuriympäristöjä ja maisemia on käsitelty edeltävissä vaihekaavoissa kattavasti ja kaikki selvitykset ovat pääosin ajan tasalla. OAS-luonnoksen mukaan kaavan laadinnan aikana selvitetään tai tarkistetaan kulttuuriympäristön osalta seuraavat:
- Valtakunnallisesti merkittävät arkeologiset alueet (VARK); Museovirasto on laatinut valtakunnallisesti merkittävien arkeologisten kohteiden inventoinnin. Hankkeessa on määritetty manner-Suomen merkittävimmät arkeologiset kohteet. Valtioneuvosto hyväksyi sen 7.11.2024 maankäyttö- ja rakennuslakiin perustuvien valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden tarkoittamaksi inventoinniksi, joka on huomioitava kaikessa maankäytön suunnittelussa.
- Rakennetun kulttuuriympäristön (ma/km) osalta tarkistetaan merkintöjen ajantasaisuus, lähinnä tietokantoihin ja asiantuntijoihin tukeutuen; Asiantuntijaviranomaisista Museovirasto seuraa keskitetysti valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumista, kun taas alueellinen vastuumuseo ottaa maakuntakaavaan kantaa paikallisesta, alueellisesta ja maakunnallisesta näkökulmasta.

Selvityksistä mainitaan osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa myös mm. seuraavat:
Yhtenä keskeisenä selvitystarpeena on mainittu Pohjois-Karjalan kauppapaikkaselvityksen päivittäminen yhdessä kuntien kanssa ja erityisesti Joensuun kaupunkiseudun osalta vuoteen 2045 saakka. Samassa yhteydessä nähdään tarpeelliseksi myös saada päivitetty tilannekuva koko maakunnan kaupan

osalta. Teollisuus- ja työpaikka-alueet tulee käydä läpi myös puhtaan siirtymän ja energiamurroksen mukanaan tuomat uudet haasteet ja mahdollisuudet huomioiden. Yleisemmin voidaan puhua puhtaan teollisuuden keskittymistä ja niiden maankäytöllisistä edellytyksistä Pohjois-Karjalassa.

Kaavassa esitetään sähkönsiirron ajankohtaiset yhteystarpeet ohjeellisina siltä osin, kuin sähköyhtiöiden reittiselvitykset valmistuvat. Uutena yhteytenä kyse on 400 kV:n sähkölinjan päivityksestä Imatralta Joensuuhun ja Joensuusta Pielisen Karjalan kautta Kainuun suuntaan. Lisäksi 110 kV:n sähkölinjoissa on päivitystarpeita eri puolilla maakuntaa.

Puolustusvoimien ja rajavartioston alueiden tilanne käydään läpi viranomaisten kanssa. Kaavatyön aikana arvioidaan myös mm. rajan läheisen alueen kehittämistä maankäytöllisesti, samalla osana kansainvälistä Pohjois-Karjalan biosfäärialuetta.

Kaavatyön yhteydessä laaditaan uusi maakunnallinen matkailun ja virkistyksen selvitys, koska maakunnallista matkailun ja virkistyksen selvitystä ei ole tehty 2000-luvun alun jälkeen. Lisäksi Heinävesi liittyi maakuntaan 2021 eikä kuntaa ole kytketty selvityksissä osaksi maakunnan verkostoa. Kaavatyössä tarkistetaan myös virkistysreittien nykytilanne ja mahdolliset muutostarpeet mm. nykyisen maakuntakaavan tavoitteellisten yhteyksien osalta.

Museoviraston kanta
Johtuen tulevasta alueidenkäyttölain muutoksesta tulee maakuntakaava-aineistoissa entistä selvemmin tuoda esiin, miltä osin asioita käsitellään maakuntakaavassa ja miltä osin puolestaan seutu- ja kuntatasolla. Kulttuuriympäristöjen osalta kaavassa ja kaavaselostuksessa tulee eri tahojen tehtävät tuoda esiin mahdollisimman selkeästi. On silti huomattava, että valtakunnallisesti merkittävät alueet ovat kaikki samalla myös maakunnallisesti merkittäviä ja kaikki maakunnallisesti merkittävät alueet ovat samalla myös paikallisesti merkittäviä. Jatkossakin on tarpeen käyttää kokonaismaakuntakaavassa kulttuuriympäristöjä koskevia kohde- ja aluevarausmerkintöjä. Myös suunnittelu- ja suojelumääräyksiä tulee tarvittaessa antaa.

Viranomaisina, joiden toimialaa käsitellään, on osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa asianmukaisesti mainittu Pohjois-Karjalan alueellinen vastuumuseo sekä Museovirasto. Museovirasto pyytää Pohjois-Karjalan liittoa vielä kaavatyön yhteydessä tarkistamaan kulttuuriympäristön selvitysten tilanteen ja mahdolliset päivitystarpeet Pohjois-Karjalan museon kanssa.

YRITYKSET, YHTEISÖT, JÄRJESTÖT (17 kpl)

15.9.2026 Suomen erillisverkot Oy
Hankkeella ei ole vaikutusta Suomen Erillisverkot Oy:n Verkko-operaattoripalvelut liiketoimintaan.

Vastine:
Ei tarvetta vastineelle.

28.9.2026 Metsäteollisuus ry

Metsäteollisuus pitää myönteisenä sitä, että maakuntakaavan keskeisiksi tavoitteiksi on asetettu elinkeinoelämän toimintaedellytysten vahvistaminen, investointien mahdollistaminen ja saavutettavuuden kehittäminen. Erityisen tärkeää on, että biotalouden edellytyksiä ja puhtaan teollisuuden keskittymien kehittämismahdollisuuksia halutaan vahvistaa maakunnassa. Pohjois-Karjalan vahva metsäbiotalous ja metsäteollisuus muodostavat merkittävän osan maakunnan elinvoimasta, viennistä ja työllisyydestä.

Metsäteollisuus pitää tärkeänä myös liikenne- ja energiainfrastruktuurin kehittämistä. Karjalan radan, tieverkon, logististen solmupisteiden sekä sähkönsiirtoverkon kehittäminen parantaa maakunnan kilpailukykyä, huoltovarmuutta ja investointiedellytyksiä. Sähköverkon vahvistamisen ja teollisuuden investointien painottaminen tukee osaltaan myös metsäsektorin uudistumista.
Maakuntakaavan tulee toimia mahdollistavana ja yleispiirteisenä suunnitteluvälineenä, eikä sen tule käytännössä johtaa metsätalouden tai metsäteollisuuden toimintaedellytysten rajoittamiseen. Ekologisen kompensaation osalta on tärkeää, että mahdolliset jatkotoimet perustuvat vapaaehtoisuuteen sekä huomioivat metsätalouden ja metsäteollisuuden merkityksen maakunnan taloudelle, työllisyydelle ja vihreälle siirtymälle. Samoin ennallistamisasetuksen kansallisen toimeenpanon vaikutuksia tulee tarkastella huolellisesti yhdessä alueen elinkeinojen kanssa.

14.10.2026 LieKe, Lieksan kehitys Oy

Lieksan Kehitys Oy LieKe kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:n osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta sekä lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -asiakirjasta. Pidämme maakuntakaavatyön käynnistämistä perusteltuna ja ajankohtaisena muuttuneessa toimintaympäristössä, jossa geopoliittinen tilanne, energiamurros, huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus sekä vihreän siirtymän investoinnit muuttavat alueidenkäytön suunnittelun lähtökohtia merkittävästi. LieKen näkemyksen mukaan maakuntakaavan keskeisenä tavoitteena tulee olla Pohjois-Karjalan elinvoiman, kilpailukyvyn ja investointien toteutumisedellytysten vahvistaminen. Maakuntakaavan tulee ennen kaikkea ohjata ja edistää alueen investointeja.

Maakuntakaavan tulee tukea investointeja ja kasvua:
Pohjois-Karjalan tuleva kilpailukyky perustuu yhä vahvemmin teollisiin investointeihin, uusiutuvaan energiaan, bio- ja kiertotalouteen, vetytalouteen, datakeskuksiin sekä matkailun kasvuun. Maakuntakaavan tulee tunnistaa nämä kasvun lähteet ja turvata niille riittävät alueelliset ja infrastruktuuriset edellytykset. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa uusien investointien sijoittuminen ja laajentuminen koko maakunnan alueella. LieKe pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa tunnistetaan maakunnallisesti merkittävät puhtaan teollisuuden keskittymät sekä niiden tarvitsemat energia-, liikenne- ja tietoliikenneyhteydet. Samalla on huolehdittava siitä, ettei kaava tarpeettomasti rajoita tulevaisuuden investointimahdollisuuksia tilanteessa, jossa teknologinen kehitys etenee nopeasti ja uusien investointien tarpeet muuttuvat ennakoitua nopeammin.

Pielisen Karjalan asema maakunnan aluerakenteessa:
LieKe pitää erittäin tärkeänä, että maakuntakaavassa säilytetään ja vahvistetaan maakunnan monikeskistä aluerakennetta. Lieksa ja Nurmes muodostavat yhdessä Pielisen Karjalan kehitysvyöhykkeen, jolla on merkittävä rooli maakunnan elinvoiman, teollisuuden, matkailun ja luonnonvaratalouden kehittämisessä. Maakuntakaavassa tulee tunnistaa Pielisen Karjala: puhtaan teollisuuden ja biojalostuksen kehittämisalueena, uusiutuvan energian tuotantoalueena,

vihreän siirtymän investointien sijoittumisalueena, kansainvälisesti merkittävänä luonto- ja matkailualueena sekä huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kannalta strategisesti tärkeänä alueena. Maakunnan tasapainoinen kehittäminen edellyttää, että kasvua rakennetaan Joensuun ohella myös maakunnan muissa seutukeskuksissa.

Rajaseudun energiaverkko tulee tunnistaa strategiseksi kehittämiskäytäväksi:
LieKe esittää, että maakuntakaavan valmistelussa arvioidaan mahdollisuus tunnistaa Sotkamo-Nurmes- Lieksa-Ilomantsi-Kitee-Parikkala-Imatra -suuntainen rajaseudun energiaverkko maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävänä kehittämiskäytävänä. Asiasta on valmisteltu laajaa ylimaakunnallista kokonaisuutta, jonka tavoitteena on ratkaista Itä-Suomen kasvua rajoittava sähkön siirtokapasiteetin puute ja luoda edellytyksiä vihreän siirtymän investoinneille. Rajaseudun energiaverkon tavoitteita on kuvattu seuraavasti: elinvoiman vahvistaminen, vihreän siirtymän mahdollistaminen, investointien ja työllisyyden edistäminen, huoltovarmuuden parantaminen sekä puolustuskyvyn tukeminen. Maakuntakaavassa tulisi huomioida energiaverkon merkitys erityisesti: vetytalouden kehittämiselle, datakeskuksille, sähköintensiiviselle teollisuudelle, energiavarastoinnille, uusiutuvan energian tuotannolle sekä uusien työpaikkojen syntymiselle. LieKen näkemyksen mukaan riittävä sähkönsiirtokapasiteetti muodostuu tulevien vuosikymmenten tärkeimmäksi yksittäiseksi kilpailukykytekijäksi Itä-Suomessa.

Huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus ja puolustuksellinen näkökulma:
Maakuntakaavan lähtöaineistoissa korostetaan aiheellisesti kokonaisturvallisuuden ja huoltovarmuuden merkitystä muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa. LieKen näkemyksen mukaan energia-, tietoliikenne- ja logistiset verkot muodostavat tulevaisuudessa keskeisen osan kansallista kokonaisturvallisuutta. Tästä syystä maakuntakaavan tulee mahdollistaa kriittisen infrastruktuurin kehittäminen erityisesti itäisen Suomen alueella. Rajaseudun energiaverkko ei ole ainoastaan elinvoimahanke, vaan myös huoltovarmuutta vahvistava infrastruktuurinen kokonaisuus, joka lisää sähköverkon toimintavarmuutta ja resilienssiä koko Itä-Suomessa. Lisäksi maakuntakaavan energia- ja tietoliikenneinfrastruktuuria suunniteltaessa tulisi huomioida kaksi-käyttö-ratkaisujen mahdollisuudet, joissa sama infrastruktuuri palvelee samanaikaisesti elinkeinoelämää, huoltovarmuutta ja turvallisuutta. Tässä yhteydessä on syytä huomioida myös tutkimustieto, jonka mukaan esimerkiksi tuulivoimainfrastruktuurilla voi tulevaisuudessa olla käyttöä miehittämättömien ilma-alusten havaitsemisessa ja valvonnassa.

Liikenne ja saavutettavuus:
Maakunnan kilpailukyky perustuu toimiviin liikenne- ja logistiikkayhteyksiin. LieKe pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa turvataan: Karjalan radan kehittäminen, Joensuu-Kontiomäki-ratayhteyden kehittäminen ja sähköistäminen, Nurmes-Vuokatti välillä tulee huomioida mahdollinen oikorata Terrafamen kautta Pohjan-lahden satamiin, valtatie 6:n kehittäminen, alemman tieverkon toimintakyky, matkailun saavutettavuus sekä tavaraliikenteen logistiset yhteydet. Samalla maakuntakaavan tulee tarkastella saavutettavuutta laajemmin kuin nykyisin.
Sähköinen lentäminen ja droonilogistiikka osaksi tulevaisuuden liikennejärjestelmää:
Maakuntakaavan suunnitteluhorisontti ulottuu lähes kahden vuosikymmenen päähän. Tällä aikavälillä on perusteltua olettaa sähköisen lentämisen, miehittämättömän lentoliikenteen sekä logistiikkadroonien merkittävää yleistymistä. LieKe esittää, että maakuntakaavan valmistelussa arvioidaan sähköisen lentämisen ja autonomisen ilmalogistiikan vaikutuksia alueidenkäyttöön sekä niiden vaatimia infrastruktuuritarpeita. Tulevaisuudessa droonit ja muut sähköiset ilma-alukset voivat olla osa teollisuuden huoltologistiikkaa, varaosakuljetuksia, terveydenhuollon kuljetuksia, metsätalouden palveluita, turvallisuus-

ja valvontatehtäviä sekä harvaan asuttujen alueiden saavutettavuutta. Maakuntakaavassa olisi perusteltua tarkastella sähköistä lentämistä osana koko logistista järjestelmää samalla tavoin kuin aikanaan on tarkasteltu tie-, rata- ja lentoliikennettä.

Tavoitevuoden 2045 arviointi:
LieKe pitää ymmärrettävänä, että maakuntakaavan tavoitevuodeksi on asetettu vuosi 2045. Samalla kuitenkin toimintaympäristön muutokset, energiamarkkinat, teknologinen kehitys ja geopoliittinen tilanne muuttuvat tällä hetkellä poikkeuksellisen nopeasti. Tämän vuoksi LieKe esittää harkittavaksi, että maakuntakaavan yhteyteen laaditaan erillinen investointeihin ja infrastruktuuriin keskittyvä toteutusohjelma tai väliarviointi, jonka tavoitevuosi olisi 2031. Näin maakuntakaavan strateginen näkymä voisi ulottua vuoteen 2045 saakka, mutta investointien toteutumista voitaisiin ohjata ja arvioida tarkemmalla aikajänteellä viiden vuoden välein. Tällainen menettely parantaisi maakunnan kykyä reagoida nopeasti muuttuviin investointimahdollisuuksiin sekä teknologiseen kehitykseen.

Yhteenveto:
Lieksan Kehitys Oy LieKe pitää Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 -työtä erittäin tärkeänä maakunnan tulevaisuuden kannalta. Maakuntakaavan tulee erityisesti:

1. vahvistaa investointien toteuttamisen edellytyksiä,
2. turvata puhtaan siirtymän tarvitsemat alue- ja energiavaraukset,
3. tunnistaa rajaseudun energiaverkko strategisena kehittämiskäytävänä,
4. vahvistaa huoltovarmuutta ja kokonaisturvallisuutta,
5. turvata Pielisen Karjalan asema maakunnan keskeisenä kehittämisalueena,
6. varmistaa liikenne- ja logistiikkaverkkojen kehittäminen sekä
7. huomioida tulevaisuuden logistiset ratkaisut, kuten sähköinen lentäminen ja droonilogistiikka.

Maakuntakaavan tulee olla ennen kaikkea kasvua, investointeja ja elinvoimaa mahdollistava strateginen kehittämisväline koko Pohjois-Karjalan hyväksi.

21.10.2026 Finavia Oyj

Pohjois-Karjalan maakunnan alueella sijaitsee Finavian lentoasemaverkostoon kuuluva Joensuun lentoasema. Voimassa olevassa Pohjois-Karjalan maakuntakaavayhdistelmässä on esitetty Finavian maaomistuksen perusteella määritetty Joensuun lentoaseman LL-alue. Finavia katsoo, että maakuntakaavaan 2045 voidaan merkitä Joensuun lentoaseman LL-aluerajaus nykyisen maakuntakaavan mukaisena. Nykyisessä maakuntakaavayhdistelmässä on esitetty Joensuun lentoaseman ennustetilanteen 2040 Lden 55 dB ylittävä lentokonemelualue, joka perustuu uusimpaan, vuonna 2017 Joensuun lentoasemalle laadittuun meluselvitykseen. Kaavamääräyksen mukaan alueelle ei saa sijoittaa uusia asuinalueita tai muita melulle herkkiä toimintoja. Maakuntakaavayhdistelmässä ei ole esitetty lentoaseman korkeusrajoitusalueita. Finavia katsoo, että ne tulisi huomioida maakuntakaavan päivityksessä. Aineisto on saatavissa Finavialta.

22.10.2025 BirdLife Suomi ry

Kaavatyön yhteydessä laadittavat selvitykset
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa ei mielestämme riittävällä tarkkuudella avata sitä, millaisia ja miten kattavia selvityksiä kaavaa varten ollaan laatimassa. Ilman tarkempaa tietoa osalliset eivät pysty arvioimaan selvitysten riittävyyttä. Pidämme tätä merkittävänä puutteena. Kattava ja avoin suunnitelma helpottaa ja nopeuttaa kaavaprosessia. Lisäksi hyvä suunnittelu ja avoin viestintä selvityksistä vähentää myöhemmin mm. kaavan vaikutusten arviointia tehdessä esiin tulevien selvitystäydennysten tarvetta.
Hyvin suunnitellut ja tehdyt luontoselvitykset ja niihin perustuvat vaikutusten arvioinnit ovat välttämättömiä kaavoituksessa, jossa yhteensovitetaan luonnon monimuotoisuuden suojelu muihin maankäyttöpaineisiin. Etenkin tuuli- ja aurinkovoiman sijoittelu vaatii verraten tarkat ja ajantasaiset linnustoselvitykset maakuntakaavatasolla keskeisten linnustoon kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointeja varten. Selvityksissä tulee huomioida kaikkien maakuntakaava-alueella, ja muilla lähialueilla olevien ja suunniteltavien voimala-alueiden yhteisvaikutukset linnustoon ja muuhun luonnon monimuotoisuuteen, sekä siltä osin kuin voimala-alueiden läheisyydessä on Natura-alueita tai muita tärkeitä lintualueita, voimala-alueiden toteuttamisen vaikutukset paitsi kuhunkin alueeseen myös alueiden kokonaisuuteen. Keskeisiä lajeja yhteisvaikutusten tunnistamisessa ovat esimerkiksi suurikokoiset uhanalaiset haukat (kuten hiirihaukka ja mehiläishaukka), huuhkaja ja muut pöllöt sekä kaakkuri.

Tärkeät lintualueet
Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ei käy ilmi, että kaavatyössä olisi tarkoitus hyödyntää olemassa olevia linnustoa koskevia selvityksiä kaava-alueelta. Kehotamme painokkaasti Pohjois-Karjalan liittoa ottamaan alla mainitut raportit huomioon kaavan laadinnassa. Raportit perustuvat parhaaseen saatavilla olevaan tietoon alueen linnustosta ja ne on laadittu maankäytön suunnittelun avuksi. Pohjois-Karjalan maakunnallisesti arvokkaat lintualueet (MAALI-alueet)- raportti on julkaistu vuonna 2014 BirdLife Pohjois-Karjalan (entinen Pohjois-Karjalan lintutieteellinen yhdistys ry) toimesta. Heinäveden kunnan osalta maakunnallisesti tärkeät lintualueet on rajattu Etelä-Savon lintuharrastajat ry:n toimesta. Alueiden tiedot ja paikkatietorajaukset ovat saatavilla BirdLife Suomen verkkosivuilta: https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/maali/yhdistysten-maali-raportit/. MAALI-alueiden ajantasaisuuden tarkistustyö on parhaillaan käynnissä, minkä vuoksi maakunnallisesti tärkeitä alueita koskevat tiedot voivat pieneltä osin muuttua kaavatyön aikana. Kaava-alueelle sijoittuu myös kansainvälisesti tärkeitä (Important Bird and Biodiversity Areas, IBA-alue) lintualueita. Alueiden tiedot ja paikkatietorajaukset ovat BirdLife Suomen verkkosivuilta: https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/iba/. Pidämme tärkeänä, että nämä lintujen kannalta tärkeimmät alueet osoitetaan kaavakartoilla niiden arvot turvaavin suojelumerkinnöin. Kaavan laadinnassa tulee tuulivoiman osalta hyödyntää selvitysaineistona myös vuonna 2023 päivitettyä Lintujen päämuuttoreitit Suomessa - raporttia. Raportti on saatavissa BirdLife Suomen verkkosivuilta: https://www.birdlife.fi/suojelu/alueet/paamuuttoreitit/

Aurinkovoima
Kaavan tausta-aineistossa ei käsitellä lainkaan aurinkovoimaan liittyviä tarpeita, vaikka kyseessä on maakuntakaavan tavoitevuosien osalta yksi nopeimmin kasvavia energiamuotoja. Vauhdikkaasti etenevien aurinkoenergiahankkeiden osalta on huolehdittava siitä, että voimalat sijoitetaan luontoarvoiltaan vähäarvoisiin paikkoihin. Lisäksi on huolehdittava siitä, että hankkeet sijoittuvat sellaisille alueille ja toteutetaan siten, että ne tuottavat merkittäviä ilmastohyötyjä verrattuna kyseisen alueen vallitsevaan tai muuhun maankäyttöön ja ovat hiilinegatiivisia. Suuret aurinkovoimalat ovat mielestämme kiistatta maakuntakaavoilla ohjattavaa maankäyttöä. Ne ovat jopa useiden neliökilometrien suuruisia maankäytön totaalisesti muuttavia teollisuushankkeita, joiden

sijoittumiseen vaikuttavat nykyisten ja tulevien voimajohtoverkkojen ja niiden liityntäpisteiden sijainti, ja joiden toteutukseen liittyy muun muassa oman voimajohtoyhteyden rakentaminen. Esitämme siksi jo näin kaavaprosessin alkuvaiheessa, että teollisen mittaluokan aurinkovoimaloiden sijaintipaikat osoitetaan maakuntakaavassa omilla kaavamerkinnöillään.

Luonnon monimuotoisuuden suojelu
Kaava-aineistoissa tunnistetaan hyvin keskeinen puute: luonnon monimuotoisuuden ydinalueiden ja niiden välisten ekologisten yhteyksien osoittamistarve. Asia ansaitsisi noston osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa listattuihin kaavan päätavoitteiden joukkoon. Pidämme välttämättömänä, että luonnon monimuotoisuuden ydinalueet ja niiden väliset ekologiset yhteydet osoitetaan kaavakartoissa suojelua vahvistavin kaavamerkinnöin ja -määräyksin. Kaavatyössä on tausta-aineiston perusteella varauduttu uusien luonnonsuojelualueiden perustamiseen. Aineistoissa ei kuitenkaan nosteta esiin Suomen kansainvälisiä biodiversiteettitavoitteita. Suomi on kansainvälisin sopimuksin sitoutunut suojelemaan 30 % pinta-alastaan, ja siitä 10 % tiukasti, vuoteen 2030 mennessä. Nämä sitoumukset tulee ottaa huomioon myös maakuntakaavan suunnittelussa. Sitoumukset tarkoittavat suojelupinta-alan tuntuvaa ja ripeää lisäämistä kaava-alueella. Nykyisten suojelualueiden laajentamista ja uusien alueiden perustamista tulee edistää jo kaavatyön varhaisessa vaiheessa. Suojelualaa on tärkeää lisätä myös asutuskeskusten lähistöllä, jolloin tuetaan samalla virkistyskäyttöä ja matkailua.

Kaavan taustamateriaaleissa mainitaan LUMO-ohjelma ja ekologiseen kompensaatioon varautuminen, mutta näiden merkitystä itse kaavatyössä ei avata osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa lainkaan. Pidämme LUMO-ohjelmaa tärkeänä työkaluna myös kaavoituksen suunnittelussa, ja kehotamme huomioimaan siinä esiin nostettavia asioita myös konkreettisella tasolla kaavan jatkotyössä. Ekologisen kompensaation osalta huomautamme, että kompensaatioon sopivien alueiden tunnistaminen koko maakunnan osalta on luontevaa tehdä juuri maakuntakaavan päivityksen yhteydessä.

22.10.2026 Neova Oy / Vapo Terra Oy

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:ssä tullaan käsittelemään kaikki keskeiset maankäyttökysymykset. Maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteena on ajantasaistaa voimassa olevat maakuntakaavat ja yhdistää nykyiset erilliset vaihekaavat yhdeksi kokonaisuudeksi. Emoyhtiö Neova Oy ja tytäryhtiö Vapo Terra Oy ovat osa Neova konsernia (myöhemmin yhdessä Neova). Vapo Terra Oy on Pohjois-Karjalan alueella merkittävä maanomistaja. Maanomistus koostuu Neovan Oy:n tuotannossa olevista ja tuotannosta poistuneista turvetuotantoalueista sekä alueista, joilla turvetuotantoa ei ole vielä aloitettu. Vapo Terra Oy kehittää tuuli- ja aurinkovoimahankkeita erityisesti tuotannosta poistuville turvetuotantoalueille ja niiden ympäristöön.

Turvetuotanto
Neova kehittää pitkäjänteisesti biopohjaisia tuotteita ja ratkaisuja, joissa turpeella on merkittävä rooli raaka-aineena osana korkean jalostusarvon tuotteiden arvoketjuja. Ilomantsissa sijaitsee aktiivihiililaitos, jossa turpeesta jalostetaan aktiivihiiltä veden-, ilman- ja teollisuuden päästöjen käsittelyn tarpeisiin. Kotimaisen aktiivihiilen tuotanto vähentää riippuvuutta tuonnista, vahvistaa Suomen huoltovarmuutta ja parantaa yhteiskunnan resilienssiä poikkeusoloissa. Pohjois-Karjalassa tuotetaan turvetta myös eläinrehujen raaka-aineeksi, perinteiseen eläinten kuivikekäyttöön sekä edelleen energiasektorin huoltovarmuuden turvaamiseen. Korkean jalostusasteen tuotteiden raaka-aineiden saatavuuden turvaaminen myös pitkälle tulevaisuudessa on tärkeää. Tämän vuoksi Pohjois-Karjalassa on uusille alueille vireillä turvetuotannon ympäristölupahakemuksia ja muutamilla kohteilla on käynnissä ympäristövaikutusten arviointimenettely.

Ympäristölupamenettelyn pitkien käsittelyaikojen ja ympäristölupaprosesseihin liittyvien epävarmuuksien vuoksi vuonna 2024 lainvoimaistuneessa 1. vaihekaavassa osoitetut turvetuotantoon soveltuvat alueet (tu) luovat hyvän pohjan raaka-ainevarojen soveltuvuuden jatkoselvityksille. 1. vaihekaavan aluevaraukset perustuvat huolelliseen valmisteluun ja monipuoliseen selvitysaineistoon, jossa on huomioitu myös ympäristönäkökohdat. Neova katsoo, että 1. vaihekaavan turvetuotantoon soveltuvat aluevaraukset tulee sisällyttää uuteen maakuntakaavaan nykyisessä laajuudessaan. Kaavavarauksilla on varmistettava raaka-aineen käyttömahdollisuus pitkälle tulevaisuuteen. Kaavamerkinnät eivät suoraan tarkoita turvetuotannon aloittamismahdollisuutta, vaan kaikissa tapauksissa turvetuotantoon otettaville alueille tarvitaan lainvoimainen ympäristölupa ennen toiminnan aloittamista.

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 valmistelun yhteydessä on syytä päivittää tuotannossa edelleen olevien alueiden pinta-alat. Vanhoilla tuotantoalueilla pinta-alaa poistuu vuosittain tuotannosta ja siirtyy jälkihoitotoimenpiteiden jälkeen seuraavaan maankäyttöön. Maakunnan elinvoimaisuuden ja kestävän teollisen toiminnan edellytyksenä on ennakoitava ja vastuullisesti hyödynnettävä raaka-ainepohja, jonka turvaamista maakuntakaavaratkaisut osaltaan tukevat. Turpeella on edelleen merkittävä rooli myös kansallisen huoltovarmuuden kannalta, niin energiantuotannossa kuin osana ruuantuotantoketjuja.

Aurinkovoima
Aurinkovoimahankkeiden sijoittuminen ja vaikutukset ratkaistaan ensisijaisesti kuntakaavoituksessa ja hankekohtaisissa selvityksissä. Maakuntakaavan aluevarausten ja määräysten tulee sisältää edellytykset erityisesti tuotannosta poistuvien turvetuotantoalueiden hyödyntämiselle aurinkovoimassa. Kaavaratkaisut eivät saa tarpeettomasti vaikeuttaa alueiden siirtymistä uuteen energiankäyttöön tai aurinkovoiman yhteensovittamista tuulivoiman, energiavarastoinnin ja sähkönsiirron kanssa. Energiavarastointi voi parantaa aurinkovoimahankkeiden toteuttamiskelpoisuutta, tukea uusiutuvan sähkön integrointia sähköjärjestelmään ja vahvistaa energiahuollon toimintavarmuutta. Maakuntakaavan kaavamerkintöjen ja -määräysten tulisi olla riittävän joustavia, jotta aurinkovoiman, sähkönsiirron ja energiavarastoinnin tarkempi yhteensovittaminen voidaan ratkaista hankekohtaisesti.

Tuulivoima
Neova pitää tärkeänä, että Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 laaditaan strategiseksi ja riittävän joustavaksi kokonaisuudeksi, jotta se ei tarpeettomasti rajoita tulevaisuuden tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksia. Maakuntakaavan aikajänne ulottuu vuoteen 2045, mutta tuulivoiman toteuttamisedellytykset itäisessä Suomessa voivat muuttua olennaisesti jo kaavan voimassaoloaikana esimerkiksi aluevalvontatekniikan, tuulivoimalateknologian ja sähkönsiirtoverkon kehittymisen seurauksena. Maakuntakaavan päivittäminen on hidas prosessi, eikä kaavassa voida ennakoida kaikkia pitkän aikavälin muutoksia. Esimerkiksi uutta alueidenkäyttölakia koskevan hallituksen esityksen mukaan yleiskaava ja tietyissä tilanteissa asemakaava voitaisiin perustellusta syystä laatia maakuntakaavasta poiketen, jos ratkaisu sopeutuu maakuntakaavan kokonaisuuteen ja maakuntakaavan sisältövaatimukset otetaan huomioon. Tämä joustomahdollisuus voi osoittautua Pohjois-Karjalassa tärkeäksi seudullisesti merkittävien tuulivoimahankkeiden kannalta varsinkin, mikäli aluevalvonnan ja sähkönsiirron ongelmiin syntyy merkittäviä ratkaisuja kaavan elinkaaren aikana. Maakuntakaavan aluevarausten ulkopuolelle sijoittuvien tuulivoimahankkeiden tutkiminen yleiskaavoituksessa tulee voida mahdollistaa, kun ratkaisu perustuu riittäviin selvityksiin, sille on perusteltu syy ja se voidaan sovittaa maakuntakaavan tavoitteisiin ja kokonaisuuteen.

Joustavuus ei tarkoita maakunnallisen suunnittelun merkityksen vähentämistä. Maakuntakaavassa tulee edelleen yhteensovittaa kuntarajat ylittävät kysymykset, kuten sähkönsiirto, energiantuotannon yhteisvaikutukset, maisema- ja luontoarvot sekä Puolustusvoimien toimintaedellytykset. Maakuntakaavan

tehtävänä tulisi kuitenkin olla strategisten tavoitteiden ja keskeisten reunaehtojen määrittäminen, ei kaikkien vuoteen 2045 mennessä mahdollisten tuulivoima-alueiden tyhjentävä ennalta ratkaiseminen. Neova esittää, että maakuntakaava 2045:ssä säilytetään nykyisten tuulivoima-alueiden kehittämisedellytykset, varaudutaan sensorivaikutuksia lieventävien ratkaisujen kehittymiseen ja mahdollistetaan perustelluissa tilanteissa myös uusien alueiden tutkiminen yleiskaavoituksessa ilman, että maakuntakaavaa on aina ensin päivitettävä. Samalla kaava-aineistossa tulee kuvata riittävän selkeästi ne maakunnalliset tavoitteet ja arviointiperusteet, joiden avulla maakuntakaavan aluevarauksesta poikkeavan yleiskaavaratkaisun sopeutuminen maakuntakaavan kokonaisuuteen voidaan arvioida.

22.10.2026 Suomen riistakeskus

Lähtökohdat ja tavoitteet -osioon liittyen Suomen riistakeskus Pohjois-Karjala esittää seuraavaa:
Maakuntakaavassa liikenteen ja yhteysverkkojen kehittämisen tavoitteena on luoda *alueidenkäytölliset edellytykset toimivalle, turvalliselle, kestävälle ja toimintavarmalle* liikennejärjestelmälle sekä yhteensovittaa maakunnan kannalta merkittävät liikenteen *kehittämistarpeet muun alueidenkäytön kanssa. Liikennejärjestelmän toimintavarmuuden, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden vahvistaminen sekä vaihtoehtoisten yhteyksien turvaaminen.*
Selvitystarve osioon tulisi lisätä: Selvitetään tarve rakentaa riista-aidat liikenneturvallisuuden lisäämiseksi ja eläinonnettomuuksien vähentämiseksi maakunnan päätieverkostolla riskialtteimmille tieosuuksille.

3.7. Erityistoimintojen alueet
Turvataan ampumaharrastustoiminnan ja viranomaistoiminnan edellytyksiä *osoittamalla maakunnallisesti merkittävät ampumarata-alueet melualueineen* maakuntakaavaan. Riistakeskus pitää erittäin tärkeänä, että maakunnallisesti merkittävien ampumaratojen lisäksi myös muille ampumaradoille osoitetaan alueet maakuntakaavassa. Ampumaratoja tarvitaan kattavasti lakisääteisten ampumakokeiden suorittamiseksi ja ampumaharjoittelun mahdollistamiseksi.

22.10.2026 Pohjois-Karjalan yrittäjät

Pidämme maakuntakaavan valmistelua strategisesti erittäin merkittävänä. Maakuntakaavan ratkaisut vaikuttavat pitkälle tulevaisuuteen yritysten investointeihin, sijoittumiseen, työpaikkoihin, energiahuoltoon, saavutettavuuteen ja alueen kilpailukykyyn. Siksi yritysvaikutusten arviointi tulee sisällyttää valmistelun kaikkiin vaiheisiin.

Yritysvaikutusten arviointi tulee tehdä systemaattisesti
Maakuntakaavan vaikutusten arvioinnissa tulee tarkastella erikseen: vaikutuksia yritysten investointeihin, vaikutuksia yritysalueiden saatavuuteen, vaikutuksia logistiikkaan ja saavutettavuuteen, vaikutuksia energiaintensiiviseen teollisuuteen, vaikutuksia matkailuelinkeinoon, vaikutuksia maa- ja metsätalouteen, vaikutuksia palveluyritysten toimintaedellytyksiin
Pohjois-Karjalan Yrittäjät esittää, että yritysvaikutusten arvioinnin tulokset raportoidaan omana kokonaisuutenaan kaavaprosessin aikana.

Elinvoima ja investoinnit maakuntakaavan keskiöön

Pohjois-Karjalassa on vireillä merkittäviä vihreän siirtymän investointeja, joiden toteutuminen vaikuttaa koko maakunnan tulevaisuuteen. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa uusien teollisten investointien sijoittuminen sekä riittävä varautuminen energia-, tuotanto- ja logistiikka-alueisiin. Kaavoituksen lähtökohtana tulee olla investointien mahdollistaminen, ei niiden tarpeeton rajoittaminen.

Energia ja kantaverkko huomioitava vahvemmin
Maakunnan kilpailukyky on tulevina vuosina yhä riippuvaisempi sähkön saatavuudesta ja siirtoverkon kapasiteetista. Maakuntakaavan tulee tukea: sähkönsiirron vahvistamista, uusiutuvan energian hankkeita, energian varastointiratkaisuja, vetytalouden kehittämistä, teollisuuden sähköistymistä
Kaavaratkaisujen tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus energia- ja investointitarpeiden kanssa. Maakunnan sähköverkon kehittäminen on tärkeä elinvoimakysymys.

Saavutettavuus ja liikenne ovat yritysten kilpailutekijöitä
Maakuntakaavassa tulee turvata: lentokentän säilyminen, valtateiden kehittäminen, elinkeinoelämän kuljetusreitit, raideliikenteen toimintaedellytykset, teollisuusalueiden yhteydet, rajat ylittävän liikenteen pitkän aikavälin mahdollisuudet. Yritysten näkökulmasta saavutettavuus on yksi keskeisimmistä investointipäätöksiin vaikuttavista tekijöistä. Lisäksi yritykset toivovat riittävästi teollisuustontteja hyvien liikenneyhteyksien lähellä sekä Joensuun lentoaseman hyödyntämistä uuden teknologian ja yritystoiminnan kehittämisessä.

Yritysalueista riittävä pitkän aikavälin varanto
Maakuntakaavassa tulee huolehtia siitä, että kunnilla on mahdollisuus kehittää: uusia yritysalueita, teollisuusalueita, logistiikka-alueita, matkailun kehittämisalueita. Erityistä huomiota tulee kiinnittää siihen, etteivät maankäyttöratkaisut tarpeettomasti rajoita yritystoiminnan kasvua tai uusien investointien sijoittumista.

Matkailu tunnistettava maakunnan kasvualana
Matkailu muodostaa monilla alueilla merkittävän osan paikallisesta elinkeinorakenteesta. Maakuntakaavan tulee tunnistaa matkailun kehittämisen tarpeet sekä turvata edellytykset matkailuinvestoinneille. Luonto-, kulttuuri- ja hyvinvointimatkailun mahdollisuudet tulee huomioida osana maakunnan pitkän aikavälin elinvoimapolitiikkaa.

Yritysten osallistuminen valmisteluun
Pidämme tärkeänä, että yritykset ja yrittäjäjärjestö otetaan mukaan valmisteluun koko kaavaprosessin ajan. Pohjois-Karjalan Yrittäjät esittää, että: elinkeinoelämän kanssa järjestetään erillisiä kuulemistilaisuuksia, yritysvaikutuksia käsitellään valmistelun aikana avoimesti, alueen yrittäjäyhdistyksiä kuullaan kaavaratkaisujen valmistelussa

Paikallisyhdistysten huomioita:
Liperin Yrittäjät
Yritysalueiden laajentamis- ja kehittämistarpeet:

Ylämyllyn logistinen solmukohta ja yrityskeskittymät tarvitsevat riittävät ja joustavat laajentumissuunnat. Maakuntakaavassa on osoitettava riittävän väljät ja monipuoliset teollisuuden, logistiikan ja kaupan aluevaraukset (T-, TP- ja KM-alueet), jotka vastaavat tulevaisuuden yritysinvestointien tarpeisiin.

Monimuotoinen yrittäjyys ja maaseutuelinkeinot:
Liperissä yrittäjyys on monialaista, ulottuen korkean teknologian teollisuudesta ja rakentamisesta aina alkutuotantoon, biotalouteen ja matkailuun. Kaavamääräysten tulee mahdollistaa yritystoiminnan harjoittaminen joustavasti myös taajamien ulkopuolella ja kyläalueilla, mikä tukee koko kunnan elinvoimaa ja työllisyyttä.

Uusiutuvan energian hankkeet yritystoiminnan vauhdittajana:
Vihreä siirtymä tarjoaa merkittäviä liiketoimintamahdollisuuksia paikallisille yrityksille. Maakuntakaavassa tehtävien energia-aluevarausten (esim. aurinko- ja tuulivoima) on oltava linjassa kunnan omien elinkeinotavoitteiden kanssa, luoden suorituspaikkoja ja puhtaan energian etuja alueen teollisuudelle. Energia- ja sähköverkon kapasiteetin turvaaminen on erittäin tärkeää, jotta yritysten investoinnit ja teollisuuden kehittyminen on mahdollista.

Logistiikka, asuminen ja saavutettavuus
Yritystoiminnan menestys kytkeytyy suoraan saavutettavuuteen. Valtateiden 9 ja 23 kehittäminen sekä Joensuun lentoaseman ja rataverkon kytkeytyvyys Liperin logistisiin solmukohtiin ovat elintärkeitä rahtiliikenteelle ja työvoiman liikkuvuudelle. Lisäksi vesireitin avaaminen Joensuusta Pyhäselän, Oriveden, Haukiveden ja Suur-Saimaan kautta Lappeenrantaan, ja sieltä Saimaan kanavaa pitkin Suomenlahdelle parantaisi koko maakuntamme saavutettavuutta. Asumisen osalta Liperi haluaa säilyttää vahvan roolinsa pientalovaltaisena vetovoimakuntana, mikä osaltaan varmistaa osaavan työvoiman saatavuuden alueen yrityksille.

Ympäristö ja luonnonvarat yritystoiminnan viitekehyksessä
Maa-ainesvarojen ja muiden luonnonvarojen hyödyntämisen sekä Jaamankankaan tärkeiden pohjavesialueiden suojelun välille on löydettävä tasapaino, joka ei kohtuuttomasti vaikeuta paikallista elinkeinotoimintaa tai biotalouden raaka-ainehuoltoa. Ympäristötavoitteet on sovitettava yhteen kestävän taloudellisen toiminnan kanssa.

Yhteenveto
Liperin Yrittäjät ry esittää, että jatkovalmistelussa yritysvaikutusten arviointi otetaan tiiviiksi osaksi kaavaprosessia. Kaavamerkintöjen ja -määräysten tulee olla mahdollistavia ja joustavia, jotta ne tukevat Pohjois-Karjalan ja Liperin elinkeinoelämän kilpailukykyä, yrittäjyyden kasvua sekä uusien työpaikkojen syntymistä.

Yhteenveto
Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 on maakunnan tulevaisuuden kannalta strateginen asiakirja. Maakuntakaavan tulee ensisijaisesti vahvistaa alueen kilpailukykyä, investointien toteutumista, yritysten kasvumahdollisuuksia ja työpaikkojen syntymistä.

Pohjois-Karjalan Yrittäjät korostaa erityisesti:

- Yritysvaikutusten systemaattista arviointia
- Investointien mahdollistamista
- Energia- ja kantaverkkoratkaisujen huomioimista
- Logistisen saavutettavuuden turvaamista
- Riittävää yritysalueiden tarjontaa
- Yritysten aktiivista osallistamista valmisteluun

22.10.2026 Caruna Espoo Oy

Yleisesti energiamurroksen vaikutuksista sähkönjakeluun

Caruna Espoo Oy kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Karjalan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Caruna Espoo Oy näkee, että käynnissä oleva energiamurros tulee merkittävästi muuttamaan sähkönkäytön tarpeita ja energiajärjestelmää kokonaisuudessaan myös Joensuun alueella. Polttoon perustuvan energiantuotannon poistuminen ja sähkönkäytön lisääntyminen edellyttää sähköverkkojen merkittävää kehittämistä lähitulevaisuudessa, mikä merkitsee tarvetta maankäytölle sähköverkkojen tarpeisiin.

Merkittävimmät huomiot koskevat suurjännitteisen sähköverkon tarpeita niiden vaatiman suuren tilan vuoksi. Toisaalta erilaiset julkiset sähkönkäyttöpalvelut kuten sähköautojen latauspisteet lisäävät sähkönkäyttöä ja edellyttävät sähköverkon rakenteiden täydentämistä myös jo rakennetuilla alueilla ja lähempänä asukkaita. Energiamurrokselle leimallista on kuitenkin muutoksen nopeus, minkä vuoksi kaikkia tulevia tarpeita ei lausuntohetkellä pystytä määrittämään. Siksi on tarpeen korostaa, että Caruna Espoo Oy:n lausunto perustuu erityisesti tämänhetkiseen näkemykseen sähköverkon tulevista hankkeista.

Nykyinen suurjännitteinen jakeluverkko

Suunnittelualueella sijaitsee Caruna Espoo Oy:n 110 kV:n suurjännitteistä jakeluverkkoa liitteen 1 kuvan mukaisesti. 110 kV:n voimajohdot on toteutettu ilmajohtoina. Voimajohdot on liitteen 1 kuvissa esitetty punaisilla viivoilla, joissa on pylväitä esittävät vihreät pisteet. Sähköasemat on esitetty punareunaisilla neliöillä. Alueella sijaitsee tällä hetkellä Caruna Espoo Oy:n sähköasemat Siihtala, Rantakylä, Niinivaara, Joensuu ja Noljakka.

Suunnitelmat suurjännitteisen jakeluverkon kehittämiseksi

Caruna Espoo Oy:n suunnitelmia suurjännitteisen jakeluverkon kehittämiseksi lausuttiin Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040 valmistelun yhteydessä. Lausutut johtomerkinnät huomioitiin kaavassa. Pitkän aikavälin suunnitelmat eivät ole tästä muuttuneet. Caruna Espoo Oy näkee, että Joensuun kaupunkialueen sähköntarve tulee lähitulevaisuudessa kasvamaan huomattavasti. Nykyisen suurjännitteinen jakeluverkon kapasiteetti ja toimitusvarmuus ei riitä palvelemaan alueen asiakaskuntaa sähkönkäytön kasvaessa. Caruna Espoo Oy suunnittelee parhaillaan suurjännitteiseen jakeluverkkoonsa uusia voimajohtoja, jotka yhdistävät Joensuun ja Rantakylän sähköasemat, sekä Rantakylän sähköaseman ja Kontiolahden kantaverkkoaseman. Suunnittelu voimajohtoreitille on valmistunut ja tämä on kuvattu liitteessä 2. Pyydämme tämän liitteessä 2 kuvatun reittivaihtoehdon merkitsemistä maakuntakaavaan soveltuvalla kaavamerkinnällä, joka mahdollistaa uuden 110 kV voimajohtoyhteyden rakentamisen.

Caruna Espoo Oy on lisäksi tunnistanut tulevan tarpeen voimajohdoille välillä Kontiolahden kantaverkkoasema – Ruohosuon erotinasema sekä Noljakan sähköasema - Siihtalan sähköasema. Liitteessä 3 on kuvattu nämä tulevaisuuden voimajohtotarpeet yhteystarvemerkinnöillä.

Caruna Espoo Oy suunnittelee edellä mainittujen uusien voimajohtojen lisäksi Rantakylän ja Joensuun sähköasemien uudistamista lähitulevaisuudessa, sekä Noljakan, Siihtalan että Niinivaaran sähköasemien uudistamista myöhemmin 2030 luvulla. Nykyisten sähköasemakiinteistöjen säilyminen sähkönjakelun käytössä tulee varmistaa kaavoituksen eri vaiheissa.
Joensuun kaupunkialueen kehittyminen edellyttää todennäköisesti myös uuden sähköaseman rakentamista eteläiselle kaupunkialueelle tulevaisuudessa. Tämän sähköaseman alustava sijoittuminen on esitetty hyvin karkeasti liitteessä 3.

Muuta huomautettavaa
Caruna Espoo Oy:llä ei ole muuta huomautettavaa maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. Toivomme mahdollisuutta lausua myös myöhemmissä kaavavaiheissa.

22.10.2026 UPM Metsä

UPM pitää myönteisenä maakuntakaavan tavoitteeksi asetettua maakunnan elinvoiman, kilpailukyvyn ja investointien edistämistä sekä elinkeinotoiminnan kehittämisedellytysten turvaamista. Pohjois-Karjalan kilpailukyky ja investointien houkuttelevuus perustuvat merkittävältä osin uusiutuvien luonnonvarojen kestävään hyödyntämiseen. On tärkeää, että maakuntakaavan ratkaisuilla turvataan kestävään metsänhoitoon ja puuraaka-aineen saatavuuteen perustuvan metsäbiotalouden mahdollisuudet tulevaisuudessa.

Samoin pidämme tärkeänä, että maakuntakaavatyössä huomioidaan energiamurroksen, puhtaan siirtymän, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden näkökulmat osana maakunnan tulevaa kehitystä. Toimiva energiainfrastruktuuri on keskeinen edellytys teollisille investoinneille, sähköistyville tuotantoprosesseille sekä puhtaan siirtymän hankkeille. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa näiden kehityshankkeiden sijoittuminen tarkoituksenmukaisille alueille. Maakuntakaavan ratkaisuissa on tärkeää varmistaa, että metsätalouden ja metsäbiotalouden toimintaedellytykset maakunnan keskeisinä elinkeinoina säilyvät hyvinä koko Pohjois-Karjalan alueella. Uusien aluevarausten ja kehittämisperiaatemerkintöjen vaikutukset metsätalouteen tulee arvioida kattavasti myös puunhankinnan, metsien käytettävyyden ja investointien näkökulmasta. Maakuntakaavassa tulee turvata metsätalouden ja teollisuustoiminnan kannalta tärkeiden tie-, rata- ja terminaaliyhteyksien kehittämismahdollisuudet. Toimiva logistinen verkosto on edellytys alueen kilpailukyvylle, huoltovarmuudelle ja investoinneille.

UPM pitää perusteltuna tavoitetta tarkistaa maakuntakaavan virkistys- ja reittimerkintöjä sekä keskittää maakuntakaavan sisältö valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittäviin teemoihin. Maakuntakaavan strategisen luonteen vuoksi yksityiskohtaisia virkistysreitti- ja ulkoilureittimerkintöjä tulisi tarkastella kriittisesti ja ratkaista niiden tarkempi suunnittelu ensisijaisesti alemmilla suunnittelutasoilla. UPM korostaa, että virkistys- ja ulkoilureittien toteuttaminen perustuu lähtökohtaisesti maanomistajien kanssa tehtäviin vapaaehtoisiin sopimuksiin ja maanomistajan suostumukseen. Maakuntakaavan reittimerkintöjen ei tulisi luoda maanomistajiin kohdistuvia tosiasiallisia tai tulkinnanvaraisia velvoitteita. Reittimerkintöjen tarkistamisen yhteydessä on syytä arvioida kaavaan osoitettavien merkintöjen ajantasaisuus, reittien toteuttamiskelpoisuus sekä vaikutukset maanomistajille.

UPM pitää perusteltuna luonnon monimuotoisuuden huomioimisen vahvistamista maakuntakaavatyössä. Samalla korostamme, että maakuntakaavan tulee säilyä strategisena maankäytön suunnitteluvälineenä. Ekologisia yhteyksiä ja luonnon monimuotoisuuden ydinalueita koskevien uusien merkintöjen tulee

perustua selkeisiin suunnitteluperiaatteisiin ja kriteereihin, riittäviin selvityksiin sekä huolelliseen vaikutusten arviointiin. Erityisesti laajojen aluevarausten ja yleispiirteisten merkintöjen käyttöä tulisi välttää, jotta maanomistajille tai elinkeinotoiminnalle ei synny tosiasiallisia käyttörajoituksia ilman tarkempaa suunnittelua ja tapauskohtaista vaikutusten arviointia. Merkintöjen rajauksissa tulee pyrkiä täsmällisyyteen ja niiden vaikutusten ennakoitavuuteen maanomistajien, metsätalouden ja muun elinkeinotoiminnan näkökulmasta.

UPM pitää tärkeänä, että maakuntakaavan valmistelun aikana käydään aktiivista vuoropuhelua maanomistajien kanssa. Pyydämme, että kaavaluonnosvaiheen aineistot toimitetaan myös sähköisessä muodossa tarkastelun helpottamiseksi. UPM osallistuu mielellään jatkovalmistelun aikana käytäviin keskusteluihin, jotta merkintöjen sisältöä, rajauksia ja vaikutuksia voidaan arvioida jo kaavaprosessin aikana.

22.10.2026 MTK Pohjois-Karjala ja MHY Pohjois-Karjala

Kiitämme mahdollisuudesta lausuntoon. Kiitämme myös vuoropuhelusta kaavan valmistelun aikana.

Pohjois-Karjalan ja itäisimmän Suomen elinvoima on joutunut viime vuosina uhatuksi moninaisissa yhteyksissä. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa hyvät puitteet kokonaisvaltaiseen maakunnan, sen elinkeinojen, asumisen ja yritystoiminnan tasapainoiseen kehittämiseen koko maakunnan alueella. Maakuntakaavan tulee olla tässä toimintaympäristössä erityisen eteenpäin katsova ja sen on tarjottava mahdollisuuksia ja ratkaisuja maakuntamme elinvoiman kasvattamiseen erityisesti ekonomisen ja sosiaalisen kestävyyden näkökulmasta. Lähtökohdat ja tavoitteet kaavan laatimiselle on johdannossa hyvin perusteltu.

Kaavat niin maakunta- kun yleiskaavatasolla ovat toisinaan aiheuttaneet metsätalouteen ns. harmaata suojelua. Näemme myönteisenä, että valmisteilla olevassa alueidenkäyttölaissa maanomistajan oikeusturvaa parannetaan. Metsien käyttöä tulee ohjata siihen liittyvän lainsäädännön, sertifioinnin ja metsänhoidon suositusten avulla eikä kaavoituksella.

Maakuntakaavassa huomioidaan maakuntatasolla myös luontoon ja ympäristöön liittyviä seikkoja. Tähän liittyen nostamme esiin mm. seuraavaa:
-Maakunnassa tehty Lumo -työ tarjoaa hyvää pohjatietoa monimuotoisuuskeskittymiin
-Kaavaan voidaan merkitä olemassa olevia suojelukohteita, mutta ei potentiaalisia. Korkeintaan niin, että merkinnöillä on aikaraja, mikäli ne eivät toteudu ja tämän jälkeen on selvä määräys mihin kaavamerkintään toteutumaton suojelumerkintä palautuu.
-Luonnonarvokauppa ja ekologinen kompensaatio tarjoaa tulevaisuudessa mahdollisuuksia niin maanomistajille, kunnille kuin yrityksille. Kaavamerkinnät tulee laatia niin, että ne eivät sulje pois luontoarvokauppaa vaan edistävät sitä.

Usein maakuntakaavoissa osoitetaan viheryhteyksiä, ekologisia käytäviä tai vastaavia monimuotoisuusmerkintöjä. Harmillisen usein nämä koetaan vastakkaisina maa- ja metsätalouden harjoittamisen kanssa. *Esitämme, että Pohjois-Karjala on tässä asiassa rohkea uudistaja ja voimme rakentaa uuden ajattelutavan, jossa mm. kestävä metsätalous luo maakuntaan viheryhteyksiä. Näin vältytään vastakkainasettelulta ja turvataan samalla luonnon monimuotoisuutta. Tämä vaatii laajaa vuoropuhelua ja yhteistä ideointia eri toimijoiden kesken.*

Kaavassa keskeisiä teemoja ovat tie- ja energiainfra. Erityisesti vähäliikenteinen tiestö on avainasemassa kun tarkastellaan maakunnan elinkeinoja ja teollisuutta sekä myös asumista. Suunnitelmassa on aivan oikein kiinnitetty huomiota koko maakunnan asuttamiseen. Tähän liittyy mm. monipaikkainen työ, jolloin tiestön palvelutason tulee olla kunnossa. Sama koskee tietoliikenneyhteyksiä. Elinkeinoelämän näkökulmasta myös rautatieliikennettä tulee kehittää, varsinkin tässä tilanteessa, jossa Saimaan kanava on suljettu.

Sähkönsiirtoreittien osalta isoin kysymys lienee 400kv siirtolinjan suunnittelu maakunnan pohjoisosaan. Toteutuessaan se luo mahdollisuuksia energiantuotannolle ja -käytölle – rakennusvaiheessa vaikuttaa merkittävästi maanomistajiin. Näitä uusia sähkönsiirtoreittejä suunniteltaessa tulisi huomioida myös se, että, mikäli uudet sähkönsiirtolinjat suunnitellaan jo olemassa olevien linjojen yhteyteen, tämä ei saa johtaa tilanteeseen, jossa yksittäisiltä maa- ja metsätiloilta viedään täysin toimintaedellytykset linjakäytävien leventyessä pahimmillaan koko tilan leveydelle. Vaihtoehtoisia pylväsmalleja, joilla haitat ovat pienimmät, tulee käyttää. On myös rohkeasti vertailtava vaihtoehtoja, joissa uudet sähkönsiirtolinjat kierrätetään eri reittejä kuin olemassa olevat linjat jo huoltovarmuuden ja kriittisen infran hajautuksen nimissä. Tällöin niistä aiheutuvat haitat mahdollisesti jakautuvat myös tasaisemmin. Vaikutusten arviointi ja maanomistajien osallistaminen on kaiken kaikkiaan sähkölinja-asioissa välttämätöntä.

Kohdassa 6.2., Kaavan sisältö ja tavoitteet, näkemyksemme mukaan olisi hyvä huomioida myös metsätalous (vaikka luonnonvarat onkin mainittu).

Kohdassa 8, Vaikutusten arviointi, näemme myönteisenä, että vaikutukset maanomistajiin on tunnistettu. Vaikutukset maa- ja metsätalouden harjoittamiseen on syytä arvioida Pohjois-Karjalan kaltaisessa biotalousmaakunnassa.

Maakuntakaavoituksella on erityisen paljon merkitystä yksityisille maanomistajille ja alkutuotantoon. Tästä syystä emme pidä hyvänä, että maa- ja metsätaloutta edustavien jäsenten määrää maakuntakaavan ohjausryhmässä on pienennetty aiempaan ohjausryhmään verrattuna. Samoin työryhmien jäsenistössä pitää olla vahva edustus yksityisillä maanomistajilla, erityisesti alkutuotantoon liittyvissä ja luontoon liittyvissä työryhmissä.

23.10.2026 Pyhäselän metsästäjät ry.

Pyhäselän Metsästäjät ry pitää tärkeänä, että Hammaslahden ampumarata huomioidaan Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:n valmistelussa erityistoimintojen alueena ja osoitetaan maakuntakaavassa ampumaratatoimintaan tarkoitetulla merkinnällä. Hammaslahden ampumarata on olemassa oleva ja aktiivisessa käytössä oleva ampumarata. Rata palvelee metsästys- ja ampumaharrastusta sekä siihen liittyvää harjoittelua. Radan toimintaedellytysten säilyminen pitkällä aikavälillä on tärkeää erityisesti Joensuun alueen metsästäjille ja muille ammunnan harrastajille.

Radan toimintaa on tarkoitus kehittää nykyisestä, ja ampumaradalle haetaan ympäristölupaa toiminnan laajentamista varten. Tämän vuoksi maakuntakaavassa on perusteltua huomioida paitsi radan nykyinen toiminta myös sen suunniteltu kehittäminen ja pitkäaikaiset alueidenkäytölliset tarpeet. Tämä vastaa hyvin myös maakuntakaavatyölle asetettuja alustavia tavoitteita. Kaavan lähtökohta-aineistossa ampumaradat on tunnistettu osaksi erityistoimintojen alueita, ja kaavatyössä todetaan olevan tarkistamistarpeita juuri ampumaratojen osalta. Lisäksi maakuntakaavan tavoitteeksi on kirjattu ampumaharrastus- ja viranomaistoiminnan edellytysten turvaaminen osoittamalla maakunnallisesti merkittävät ampumarata-alueet melualueineen maakuntakaavaan. Ampumaratojen kehittämissuunnitelma on niin ikään tarkoitus päivittää yhteistyössä toimijoiden kanssa.

Pyhäselän Metsästäjät ry katsoo, että toimivan ampumaradan pitkäjänteinen turvaaminen kaavoituksessa on tärkeää myös siksi, että ampumaratatoiminta on luonteeltaan sellaista toimintaa, jonka sijoittaminen uusille alueille on vaikeaa. Olemassa olevien, tarkoitukseen soveltuvilla alueilla sijaitsevien ratojen toiminta- ja kehittämisedellytykset tulisi tämän vuoksi huomioida ennakoivasti maankäytön suunnittelussa. Maakuntakaavan omissa tavoitteissa melua aiheuttavia toimintoja pyritään vastaavasti keskittämään niille soveltuville alueille siten, että ympäristölle ja ihmisille aiheutuva häiriö voidaan ottaa maankäytössä huomioon.

Pyhäselän Metsästäjät ry esittää, että

- Hammaslahden ampumarata otetaan mukaan maakuntakaava 2045:n ampumaratoja koskevaan selvitystyöhön ja päivitettävään ampumaratojen kehittämissuunnitelmaan.
- Radan maakunnallinen merkitys ja alueellinen palvelutehtävä arvioidaan kaavatyön yhteydessä yhteistyössä Pyhäselän Metsästäjät ry:n ja muiden radan käyttäjätahojen kanssa.
- Hammaslahden ampumarata osoitetaan maakuntakaava 2045:ssä erityistoimintojen alueena / ampumarata-alueena siten, että merkintä turvaa sekä nykyisen toiminnan että ympäristölupamenettelyssä olevan toiminnan suunnitellun laajentamisen edellytykset.
- Radan ympäristön muuta maankäyttöä suunniteltaessa otetaan huomioon ampumaradan toiminta, sen meluvaikutukset ja riittävät suojaetäisyydet, jotta radan toimintaedellytyksiä ei myöhemmällä alueidenkäytöllä tarpeettomasti heikennetä.

Esitys on linjassa myös osallistumis- ja arviointisuunnitelman kanssa. Maakuntakaavassa erityistoimintoihin on tarkoitus sisällyttää muun muassa ampumaradat, melualueet sekä harjoitus- ja ampuma-alueet, ja kaavassa voidaan käyttää niitä koskevia aluevaraus-, kohde- ja osa-aluemerkintöjä sekä suunnittelumääräyksiä. Pyhäselän Metsästäjät ry on valmis osallistumaan Hammaslahden ampumarataa koskevaan jatkovalmisteluun ja toimittamaan kaavoittajalle tarvittavia tietoja radan nykyisestä käytöstä, käyttäjäryhmistä, suunnitellusta kehittämisestä ja ympäristölupahankkeesta.

23.10.2026 Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa taustoittavassa Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -paperissa todetaan, että sen tarkoituksena on antaa sidosryhmille ja osallisille mahdollisuus kommentoida asetettavia tavoitteita. Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry (myöhemmin piiri) nostaa esiin maakuntakaavan luontoa ja ympäristöä koskevia tavoitteita OAS:sta ja taustamateriaalista, ja esittää niihin täsmennyksiä ja niitä koskevia perusteluja.

Luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet
Piiri pitää hyvänä, että luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet on nostettu omaksi teemakseen maakuntakaavassa, mutta kaavan päätavoitteissa teema on kuitenkin edelleen niputettu yhteen ympäristön ja luonnonvarojen kestävän käytön kanssa. Piiri esittää, että Luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet nostetaan omaksi päätavoitteekseen ja tästä tavoitteesta tulee huolehtia koko kaavaprosessin ajan. Esitämme seuraavassa perustelut:

Luonnonsuojelun ja arvokkaiden luontoalueiden turvaaminen tulisi maakunnan kehittämisessä ja maakuntakaavoituksessa ymmärtää yhtälailla kehittämistavoitteena kuin muutkin maan- ja luonnonvarojen käyttöön liittyvät kehittämistavoitteet. Tavoitetta ei edistetä nimeämällä olemassa olevia suojelualueita,

vaan suojelualueverkoston kehittäminen, sen kytkeytyneisyyden varmistaminen ja heikennettyjen luontoalueiden ennallistaminen ovat aktiivisia kehittämistoimia, joihin on saatavilla rahoitusta eri rahoituslähteistä, ja jotka luovat alueelle sekä suoria että epäsuoria työllisyys- ja talousvaikutuksia. Piiri esittää, että yhteistyössä ympäristöviranomaisten kanssa esitettävien suojelualuemerkintöjen lisäksi kaavaa varten tehtävän luonnon monimuotoisuuden ydinalueiden ja niiden välisen kytkeytyneisyyden selvityksen myötä maakuntakaavaan merkitään arvokkaiden luontoalueiden kehittämisalueet ja kohdentamissuunnat, joita tarkastellaan kaavassa luonnonarvojen kehittämis- ja ennallistamisrahoitusten kohdentamisalueina. Tällaisia voisivat olla esimerkiksi itäraja ja Pohjois-Karjalan biosfäärialue, Pielisen länsipuoli, virta- ja pienvedet, Koitajoki ja sen valuma-alue sekä esimerkiksi mahdollisen Juuanvaaran kansallispuiston alue sekä Hiidenportin ja Petkeljärven kansallispuistojen laajennukset. Palokin koskien ja luostareiden alue olisi mahdollinen kehittämis- ja ennallistamisrahoitusten kohdealue luonto- ja kulttuurimatkailualueena.

Luonnonsuojelun ja arvokkaiden luontoalueiden turvaamiseen liittyvät luonnonvarojen hyödyntämiseen nähden erilaiset maankäyttötavoitteet, ohjauskeinot sekä työllisyys- ja elinkeinotavoitteet, jotka liittyvät maakunnan veto- ja pitovoimaan, asumisviihtyvyyteen, virkistys- ja retkeilymahdollisuuksiin, matkailuun, luontomatkailuun sekä ennallistamiseen. Luonnonsuojelun ja arvokkaiden luontoalueiden turvaaminen liittyy myös oleellisesti kaikkien muiden päätavoitteiden toteutumiseen, ja luonnonsuojelun täytyykin toteutua läpäisyperiaatteella kaikilla kaavan osa-alueilla.

Tavoitekohta liittyy maakuntakaavan päivitettyjen sisältövaatimusten lisäksi keskeisesti myös seuraaviin maakuntakaavaa ohjaaviin tavoitteisiin:
- VAT: 4. Elinvoimainen luonto- ja kulttuuriympäristö sekä luonnonvarat
- Maakuntastrategian tavoitteet: 2. Ilmastokestävyys ja uudet energiaratkaisut: hiilinielujen vahvistaminen; 3. Uudistuva väestörakenne (useiden maakuntaan muuttavien motivaatio maakuntaan muuttamiselle liittyy alueen luonnonympäristöön); 4. Väestön hyvinvointi (lähiympäristön ja luontovaikutusten merkitys hyvinvoinnille); 6. Geopolitiikan muutos (itärajan luontovyöhyke maanpuolustuksen näkökulmasta).
- Maakuntaohjelman kehittämistavoitteet: 4.1 Ilmastoviisas Pohjois-Karjala; 4.2 Luonnon monimuotoisuuden aktiivinen turvaaminen

Luonnonvarat
Piiri esittää, että maakuntakaavan tavoitteena ei enää esitetä turpeenoton edellytysten turvaamista. Turve on Suomen suurin hiilivarasto, joka luokitellaan kansainvälisesti fossiiliseksi polttoaineeksi, minkä lisäksi ojitetut suot ovat merkittävä hiilidioksidin päästölähde sekä ravinne- ja humusainehuuhtoumien lähde alapuolisille vesille. Turpeenkäytön edistäminen lisää väistämättä maakunnan soiden käyttöä raaka-aineen hankinnassa ja on vastoin ilmasto-, luonnon monimuotoisuus- sekä vesiensuojelutavoitteita. Maakuntakaavan tulee edistää kestävää alueidenkäyttöä, hiilinielujen säilymistä sekä luonnonarvojen ja vesistöjen suojelua.

Piiri esittää, että pohjavesien turvaamisen yhteydessä on otettava erityisesti huomioon myös maakunnan malminetsintä ja kaavaillut kaivossuunnitelmat.
Kulttuuriympäristöt
Maisema-arvot tulee ottaa huomioon maakuntakaavassa erityisesti Kolin kansallismaisemassa, valtakunnallisesti arvokkailla maisema-alueilla sekä itärajan erämaisilla alueilla maakuntakaavassa esimerkiksi vihreän siirtymän rakentamiseen liittyen.
Pohjois-Karjalan perinnemaisemat ovat muuhun Suomeen verrattuna omanlaisiaan vaara-asutuksen ja pitkään jatkuneen kaskeamisen sekä metsälaidunnuksen takia. Jäljelläolevien perinnemaisemien maisema-arvo täytyy turvata. Näillä alueilla myös luonnonsuojelulliset arvot ovat usein suuria: kaikki Pohjois-Karjalassa esiintyvät perinnebiotoopit ovat äärimmäisen uhanalaisia (CR).

Virkistys- ja matkailu
Piiri esittää, että tavoitekohdaksi nostetaan luonnon ennallistamistoimien merkitys matkailulle, esimerkkeinä reitistöt, virtavedet ja käytöstä poistettujen turvesoiden sekä perinnebiotooppien ennallistaminen.

Muita huomioita
Tausta-aineistossa ja tavoitteissa mainitaan alueidenkäyttölainsäädännön mukaisesti ekologisen kytkeytyvyyden parantaminen, mutta siihen viitataan myös viheryhteyksillä. Piiri muistuttaa, että pelkät viheryhteydet eivät takaa ekologisia käytäviä, vaan niissäkin tulee huolehtia nimenomaan ekologisesta kytkeytyneisyydestä. Pelkkä rakentamisen rajoitus ei riitä huolehtimaan ekologisia yhteyksiä vaan kyseeseen tulevat myös muut luonnonkäytön rajoitukset ja mahdollisesti myös luontoarvojen lisääminen ennallistamisella.

Melua aiheuttavat toiminnot ohjataan nykyisen maakuntakaavan periaatteiden mukaisesti erikseen niille varatuille alueille, jotta niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän häiriötä ympäristölle ja ihmisille. Melu- ja valosaastevapaat alueet ovat matkailuvaltti, jota meillä ei ole osattu hyödyntää. Nämä liittyvät usein yhteen luontoarvojen kanssa.

Lopuksi piiri huomauttaa, että osallisten listassa (Liite 1) on piirin vanha nimi. Uusi nimi on Suomen luonnonsuojeluliiton Pohjois-Karjalan piiri ry.

23.10.2026 Luke, Luonnonvarakeskus

Luonnonvarakeskus kiittää mahdollisuudesta lausua Pohjois-Karjalan maakuntakaavan osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta ja keskittyy lausunnossaan oman toimialansa asioihin.

Luonnonvarakeskus katsoo, että kaavatyön selvitystarpeissa olisi perusteltua tarkastella nykyistä selkeämmin metsien ja turvemaiden näkökulmasta eri maankäyttömuotojen yhteisvaikutuksia luonnonvarojen käyttöön, vesitalouteen sekä ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen.

Metsät tunnistetaan Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -asiakirjassa pohjavesien ohella maakunnan merkittävimpien luonnonvarojen joukkoon. Luonnonvarateeman tässä vaiheessa yksilöidyt selvitystarpeet koskevat kuitenkin maa-ainestenottoa ja kiviaineshuoltoa sekä laajoja peltoalueita. Maakuntakaavan sisältöön kuuluvat lisäksi muun muassa tuuli- ja aurinkovoiman tuotantoalueet sekä energiansiirtoverkot, ja ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen on määritelty yhdeksi kaavatyön läpileikkaavista teemoista.

Luonnonvarakeskus pitää perusteltuna, että kaavatyön edetessä tarkastellaan riittävällä tavalla myös eri maankäyttöratkaisujen mahdollisia vaikutuksia erityisesti metsä- ja turvemaiden käyttöön, vesitalouteen sekä hiilivarastoihin ja -nieluihin. Tarkastelussa olisi hyvä kiinnittää huomiota myös siihen, voiko yksittäisillä aluevarauksilla olla yhdessä muiden maankäyttöratkaisujen kanssa sellaisia yhteisvaikutuksia, jotka on tarpeen ottaa huomioon maakuntakaavan yleispiirteisellä suunnittelutasolla. Tällainen tarkastelu voisi osaltaan tukea eri maankäyttömuotojen yhteensovittamista ja tuottaa tietopohjaa myöhempää, yksityiskohtaisempaa suunnittelua varten.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa todetaan lisäksi, että uuden alueidenkäyttölain yhtenä tarkoituksena on vahvistaa maanomistajan asemaa. Lakiesityksen maakuntakaavan sisältövaatimuksissa edellytetään, että kaavaa laadittaessa huolehditaan siitä, ettei maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle aiheudu kohtuutonta haittaa. Luonnonsuojelua ja arvokkaita luontoalueita koskevissa tavoitteissa esitetään luonnon monimuotoisuuden ydinalueiden ja niiden välisen kytkeytyneisyyden selvittämistä ja huomioon ottamista kaavassa sekä suojelualueverkoston täydentämistä myös vielä perustamattomilla suojelualueilla. Tällaisilla maakuntakaavan ratkaisuilla voi olla vaikutuksia alueiden myöhempään maankäytön suunnitteluun ja siten myös maanomistajien asemaan. Tämän vuoksi maakuntakaavaan sisällytettävät ratkaisut ja aluerajaukset on perusteltava selkeästi ja läpinäkyvästi, niiden tulee perustua riittäviin selvityksiin ja niiden vaikutukset tulee arvioida huolellisesti. Lisäksi on tärkeää varmistaa, että maanomistajilla on tosiasialliset mahdollisuudet saada tietoa kaavan valmistelusta ja osallistua kaavaratkaisujen valmisteluun.

Lausunnon tiivistelmä
Luke korostaa maakuntakaavan valmistelussa metsiin, turvemaihin, vesitalouteen ja ilmastovaikutuksiin kohdistuvien yhteisvaikutusten arviointia sekä sitä, että kaavaratkaisut perustuvat riittäviin selvityksiin, ovat läpinäkyviä ja turvaavat maanomistajien osallistumismahdollisuudet.

23.10.2026 Pohjois-Karjalan kauppakamari

Yleistä
Haluamme kiittää mahdollisuudesta lausua kaavasta ja siitä, että olemme saaneet olla pitkäjänteisesti mukana ennakkovalmisteluprosessissa. Maakuntakaavan pitkälle ulottuvan ajanjakson vuoksi kaavan tulisi olla elinkeinoelämän kannalta mahdollisimman mahdollistava. Maakuntakaavassa on selkeästi todettava, että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittaminen esimerkiksi maisemansuojelun ym. kannalta toteutetaan siten, että alueen elinvoima ja vetovoima vähintään paranevat ja alueilla jo olevien, kehittyvien ja tulevien elinkeinojen toimintaedellytykset säilyvät.

Liikenne
Elinkeinoelämän toimintaedellytysten kehittäminen edellyttää kokonaisvaltaista ja pitkäjänteistä panostusta alueen liikennejärjestelmään. Erityisesti raskaan kuljetuslogistiikan näkökulmasta keskeiset väylähankkeet ja tietenkin käytännön kunnossapidon priorisointi ovat ratkaisevassa asemassa.

Karjalan radan kokonaisvaltainen kehittäminen Imatran ja Joensuun välillä on yksi merkittävimmistä tarpeista samoin kuin radan sähköistäminen pohjoiseen päin. Nopeimmin on saatava kuntoon ohittamispaikat. Ratahankkeen ohella on kuitenkin välttämätöntä nostaa esiin myös valtateiden 6, 9 ja 23 kunnossapito sekä niihin liittyvien pullonkaulojen kiireellinen poistaminen. Raskaat kuljetukset edellyttävät kantavia, turvallisia ja ympärivuotisesti liikennöitäviä väyliä, jotta alueen teollisuuden toimitusketjut voivat toimia luotettavasti. Kaavassa tulisi olla selkeitä linjauksia kulkureittien suurista linjoista, jotka mahdollistavat kuljetusreittien turvallisen ja tehokkaan kehittämisen.

Huoltovarmuuden ja sujuvuuden kannalta tuemme liittojen yhteistä kantaa Karjalan radan ja Savon radan välisten poikittaisyhteyksien parantamis- ja sähköistämissuunnittelu tulee käynnistää. Rataverkon jatkosähköistystä koskevassa selvitystyössä tulee kiinnittää erityistä huomiota Karjalan radan ja Savon radan välisiin poikittaisyhteyksiin sekä niiden verkolliseen merkitykseen. Poikittaisyhteyksien kehittäminen vahvistaa koko Suomen rataverkon toimintavar-

muutta, parantaa vaihtoehtoisten kuljetusreittien käytettävyyttä sekä normaalioloissa että häiriötilanteissa ja tukee huoltovarmuutta. Rataosuuksien sähköistäminen edistää raideliikenteen käyttövoimamuutosta ja tukee teollisuuden kuljetusten kustannustehokkuutta ja kilpailukykyä myös kansainvälisillä markkinoilla

Tavoitteissa sivulla 11 on lausuma, että "Tutkitaan vähäpäästöisten käyttövoimien, erityisesti raskaan liikenteen lataus- ja tankkausinfrastruktuurin, käsittelytarve maakuntakaavassa. Tämä on hyvä asia ja Pohjois-Karjala tarvitsee vaihtoehtoisia, kestäviä ja turvallisia kuljetusreittejä sekä tankkausmahdollisuuksia, jotka takaavat toimitusvarmuuden ja tukevat alueen elinvoimaisuutta. Liikennejärjestelmän kehittäminen kokonaisuutena on avainasemassa, jotta voidaan turvata sekä elinkeinoelämän kilpailukyky että pitkäjänteinen alueellinen kasvu ja huoltovarmuus.

Raskaan kaluston LBG tankkausverkoston kasvunopeus on ollut hidasta. Keskustelussa on noussut esille asemien rakentamiseen liittyvä luvitus. Kuntien päätökset asemien rakennusluvista alistetaan kansalaisten valitusmenettelyyn. Tälle vihreän siirtymän toteutukselle tulisi saada ohituskaistan määräajaksi, jotta luvitus toteutuisi nopeasti. Vihreän siirtymän asemakokonaisuuteen on tulossa myös raskaan kaluston suurteholatureita. Haasteena on mistä tarvittava sähköteho saataisiin ja millaisen valitusprosessin se joutuu käymään läpi. Riittävä sähkönsiirtokapasiteetti on saatava mahdolliseksi. Kaupallisten toimijoiden investoinnit uhkaavat jäädä tai myöhästyä, mikäli infraa ei saada rakennettua kunnianhimoisten päästövähennystavoitteiden mukaisiksi. Yksityisillä toimijoilla olisi halu kehittää asemaverkostoa huomattavasti nopeammin kuin se on nyt mahdollista. Väyläverkon ylläpidon ja kehittämisen tulee tukea nykyistä vahvemmin koko Suomen elinkeinoelämän tarpeita, saavutettavuutta ja kehitystä huomioiden alueiden vahvuudet.

Kaavaan tulisi sisällyttää painotus kestävän sisävesilogistiikan ja Itä-Suomen kriisivalmiuden parantaminen. Suunnittelussa tulisi allokoida resursseja perinteisistä tiehankkeista Saimaan alueen sisävesiliikennettä tukevaan infrastruktuuriin ja tehokkaisiin multimodaalisiin solmukohtiin. Suomen tulisi toteuttaa oman kanavayhteyden esiselvitys: Suunnitteluohjelmaan on otettava pitkän aikavälin strategiseksi kohteeksi kokonaan Suomen puolella kulkevan uuden kanavayhteyden esim. Lappeenranta–Virolahti tai Kymijoki–Mäntyharju ajantasaistettu esiselvitys. Huoltovarmuuden ja teollisuuden tulevaisuuden vuoksi meillä on oltava valmius tutkia suuria, uusia infraratkaisuja, kuten Keski-Euroopassa tehtäisiin vastaavassa tilanteessa

EU-päästötavoitteiden saavuttamiseksi vesiliikenteen energiatehokkuus on moninkertainen maantiekuljetuksiin verrattuna. Rekkakuljetusten siirtäminen maanteiltä sisävesialuksille vähentää raskaan liikenteen päästöjä merkittävästi ja auttaa Suomea täyttämään EU-velvoitteensa.

Logistiikkakustannusten hillintä eli suuremmat kertakuljetuserät vesillä laskevat tonnikustannusta, mikä kompensoi Saimaan kanavan sulkeutumisesta aiheutunutta takaiskua Itä-Suomen teollisuudelle. Raskaan liikenteen siirtyminen pois kapeilta ja huonokuntoisilta Itä-Suomen teiltä parantaa liikenneturvallisuutta ja säästää perusväylänpidon määrärahoja pitkällä aikavälillä

Suomen on otettava oppia Ruotsista, joka kehittää sisävesiväyliään määrätietoisesti tulevaisuuden kuljetusmuodoksi. Ruotsi on viime vuosina toteuttanut ja suunnitellut mittavia investointeja keskeisten meriyhteyksien, kuten Trollhätten ja Södertäljen kanavien ja niiden sulkujen, laajentamiseen ja modernisointiin. Ruotsissa ymmärretään, että toimivat ja kehitetyt kanavayhteydet sisävesiltä suoraan merelle ovat avainasemassa EU:n päästötavoitteiden saavuttamisessa ja raskaan liikenteen siirtämisessä pois maanteiltä.

Väyläviraston ohjelmakokonaisuudessa on omaksuttava samanlainen pitkän aikavälin visio. Samalla kun korvaavia maayhteyksiä vahvistetaan, on luotava kansallinen sisävesistrategia, joka mahdollistaa joko oman korvaavan kanavayhteyden rakentamisen tai Saimaan alueen satamien ja sisäisen väylästön tehokkaan integroinnin. Suomen on myös ajettava aktiivisesti EU:n CEF-rahoitusta muuttuneen geopoliittisen aseman tuomien logistiikkahaasteiden ratkaisemiseen ja kanavahankkeiden selvittämiseen.

Energia Sivulla 21
• Ohjataan nykyisen maakuntakaavan mukaisesti maakunta 400 kV:n sähköverkon piiriin ja varaudutaan sen tuomiin muutoksiin ja mahdollisuuksiin maankäytön suunnittelussa yhdessä kuntien kanssa
• Osoitetaan uudet sähkönsiirron yhteydet (400 kV ja 110 kV) ja päivitetään sähkönsiirron voimassa olevat yhteystarpeet ohjeellisina yhteyksinä
• Mahdollistetaan maakunnallisesti merkittävien tuulivoimatuotannon alueiden eteneminen yleiskaavoitukseen ja toteutukseen

Tuuli- ja aurinkovoiman rakentamisen mahdollistaminen tulisi huomioida siten, että ratkaisut tutkaongelmiin on saatu tehtyä. Pohjois-Karjalan kauppakamari on ollut aloitteellinen TEM:n suuntaan ja siellä suhtaudutaan positiivisesti uuteen tuulivoimaselvitykseen. Venäjän hyökkäyssodasta saadut kokemukset Ukrainassa ovat muuttaneet täydellisesti tutkatoimintojen luonteen. Tämä voisi tuoda mahdollisuuden uuteen ajatteluun tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksista. Tämän vuoksi selvitys olisi tehtävä ennen mahdollisten tuulivoima-alueiden linjauksia.

Pitkällä tähtäimellä uusiutuvan energian paikallinen tuotanto ja 400 kV sähköverkko on saatava koko maakuntaan – myös maakunnan eteläosiin ja sieltä Imatralle. Merkittävät metsävarat ja sähköistetty raide ovat keskeisiä edellytyksiä vihreille teollisille investoinneille. Kaavan tulisi yksiselitteisesti mahdollistaa kaikki mahdolliset tuulituotantoalueet kaavaan ja työskennellä jatkossakin sen puolesta, että maakuntakaava ei rajoita tällaista kehittämistä. Maakuntakaavaan tarvitaan lisää kaupan suuryksiköiden paikkoja Joensuun seudulle ja niiden tarvitsemat energiaverkostot.

Suurjänniteverkkojen rakentamisessa tulisi huomioida teollisten investointitien ja tuulivoiman rakentamisen lisäksi raskaan liikenteen tulevaisuuden jakelu- ja latausinfran maa-alueiden osana tauko- ja levähdysinfran rakentaminen. Tämä palvelisi monikäytön osalta myös puolustusvoimien tarvetta. Vetyinfran ratkaisut tulevat nopeutumaan samoin kuin muiden uusien mahdollisuuksien energiatuotanto alueella, mukaan lukien pienydinvoimalat.

23.10.2026 Teknologiateollisuus ry

Teknologiateollisuus pitää myönteisenä, että maakuntakaavan valmistelussa korostuvat alueen kilpailukyky, puhdas siirtymä, huoltovarmuus, kokonaisturvallisuus sekä liikenne- ja energiaverkkojen kehittäminen. Maakuntakaavalla on keskeinen merkitys teollisten investointien, työpaikkojen ja viennin kasvun mahdollistajana.
Investointivalmius maakuntakaavan keskeiseksi tavoitteeksi
Teknologiateollisuuden keskeinen viesti on, että Pohjois-Karjalan maakuntakaavan tulee mahdollistaa investointivalmiiden teollisuus- ja energia-alueiden verkoston muodostaminen. Puhtaan siirtymän investoinneista käydään voimakasta kansallista ja kansainvälistä kilpailua. Investointien sijoittumiseen vaikuttavat yhä enemmän alueiden toteutusvalmius, sähkön saatavuus, infrastruktuurin riittävyys sekä toimintaympäristön ennakoitavuus. Maakuntakaavan tavoitteena

tulee olla, että keskeisimpien teollisuus-, energia- ja tuotantoalueiden maankäytölliset, infrastruktuuriin liittyvät ja ympäristöä koskevat lähtökohdat valmistellaan mahdollisimman pitkälle ennen yksittäisten investointihankkeiden käynnistymistä. Tällainen ennakoiva valmistelu voi sisältää ympäristö- ja luontoselvityksiä, sähköverkon ja muun infrastruktuurin kehittämistarpeiden arviointia sekä liikenne- ja logistiikkaratkaisujen suunnittelua. Samalla on huolehdittava, ettei maakuntakaavasta muodostu käytännössä hankkeita viivästyttävää lupatasoa. Maakuntakaavan tulee keskittyä maakunnallisesti merkittäviin kysymyksiin, ja sen yleispiirteisyys tulee säilyttää. Kaavamerkinnän puuttuminen ei saa estää tai viivästyttää sellaisten hankkeiden etenemistä, joiden edellytykset voidaan arvioida tapauskohtaisesti kuntakaavoituksessa. Näin vältetään tilanteet, joissa investointi joutuu odottamaan maakuntakaavan päivittämistä.

Puhtaan teollisuuden ja uusien arvoketjujen kehittäminen

Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa tunnistetaan maakunnallisesti merkittävät puhtaan teollisuuden keskittymät ja turvataan niiden pitkän aikavälin kehittämisedellytykset. Suunnittelussa tulee varmistaa riittävät aluevaraukset, laajentumismahdollisuudet sekä yhteydet sähköverkkoihin, liikennejärjestelmään, vesihuoltoon ja tietoliikenneverkkoihin. Samalla tulee edistää teollisten symbioosien muodostumista sekä sivuvirtojen, materiaalien ja hukkalämmön hyödyntämistä. Maakuntakaavan tulee mahdollistaa myös tulevaisuuden puhtaan teollisuuden investoinnit, kuten vetytalous-, Power-to-X-, akkuteollisuus-, kiertotalous-, datakeskus- sekä kriittisiin mineraaleihin ja niiden jatkojalostukseen liittyvät hankkeet. Kaavaratkaisujen tulee olla riittävän joustavia, jotta myös tulevaisuuden teknologioiden ja teollisten arvoketjujen sijoittuminen maakuntaan on mahdollista. Kriittisten mineraalien strateginen merkitys kasvaa nopeasti puhtaan siirtymän, akkuteollisuuden sekä puolustus- ja turvallisuusteollisuuden tarpeiden ja Euroopan raaka-aineomavaraisuuden vahvistamisen myötä. Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa turvataan kaivannaisalan ja mineraalien jatkojalostuksen pitkäjänteiset kehittämisedellytykset. Ne ovat tärkeä osa maakunnan teollista uudistumista, huoltovarmuutta ja puhtaan siirtymän arvoketjuja. Outokumpuun rakentuva GTK Mintecin koetehdas vahvistaa osaltaan mahdollisuuksia kehittää maakuntaan rikastusprosesseihin ja mineraalisten sivuvirtojen hyödyntämiseen perustuvia uusia teollisia ekosysteemejä.

Energia ja sähkönsiirtoverkot

Puhtaan siirtymän investointien toteutuminen edellyttää riittävää sähkön saatavuutta ja siirtokapasiteettia. Maakuntakaavassa tulee turvata 110 kV:n ja 400 kV:n sähkönsiirtoverkon pitkäjänteiset kehittämisedellytykset sekä tarvittavat sähköasema- ja johtokäytävävaraukset. Sähköverkon suunnittelussa on ennakoitava puhtaan teollisuuden, vetytalouden, datakeskusten, kriittisten mineraalien jatkojalostuksen ja teollisuuden sähköistymisen synnyttämät investointi- ja kapasiteettitarpeet. Erityisen tärkeää on varmistaa Fingridin Huutokoski–Kontiolahti 400 kV:n yhteyden ja siihen liittyvien sähköasemien edellyttämät aluevaraukset. Yhteys on keskeinen edellytys energiaintensiivisten teollisten investointien sijoittumiselle Pohjois-Karjalaan ja laajemmin itäiseen Suomeen. Maakuntakaavan tulee osaltaan varmistaa, ettei sähkönsiirtoverkon kapasiteetti muodostu uusien teollisten investointien pullonkaulaksi.

Tuulivoima ja puolustuksen tarpeiden yhteensovittaminen

Tuulivoima on puhtaan sähkön tuotannon lisäämisen ja siten teollisuuden sähköistymisen, vetytalouden sekä datakeskusinvestointien keskeinen mahdollistaja. Pohjois-Karjalassa tuulivoimarakentamisen mahdollisuuksia rajoittavat erityisesti puolustusvoimien valvontajärjestelmiin liittyvät tarpeet. Maakuntakaava tulee laatia siten, että se mahdollistaa tulevaisuudessa tuulivoiman kompensaatioalueen toteuttamisen, mikäli sen perustamisesta ja toteutusmallista saavutetaan yhteisymmärrys. Kaavassa tulee tunnistaa tuulivoimatuotantoon soveltuvat alueet ja varautua kompensaatioalueen edellyttämiin sähkönsiirtoyhteyksiin, sähköasemaratkaisuihin sekä energian varastointiin. Näin varmistetaan, ettei maakuntakaava muodostu esteeksi kompensaatioalueen ja siihen liittyvän energiainfrastruktuurin myöhemmälle toteuttamiselle. Mikäli toteuttamiskelpoinen kompensaatio- ja rahoitusmalli löytyy, sen pilotointiin tulee olla

valmius yhteistyössä puolustusvoimien kanssa alueella, jossa tuulivoiman tuotantopotentiaali ja tarvittavan infrastruktuurin toteuttamisedellytykset ovat parhaat. Maakuntakaavan tulee ennakoivasti tukea ja mahdollistaa tämän kokonaisuuden toteutuminen. Kunnilla tulee säilyä mahdollisuus edistää tuulivoimahankkeita myös alueilla, joita ei ole osoitettu maakuntakaavassa, kun hankkeen vaikutukset arvioidaan tapauskohtaisesti.

Datakeskukset

Datakeskukset muodostavat yhä merkittävämmän osan digitaalisen infrastruktuurin investoinneista. Teknologiateollisuus katsoo, että maakuntakaavassa tulee tunnistaa datakeskusinvestointien erityistarpeet osana puhtaan teollisuuden ja energiaintensiivisten investointien kokonaisuutta. Datakeskusten sijoittuminen edellyttää riittävää sähkönsiirtokapasiteettia, toimintavarmoja tietoliikenneyhteyksiä, laajentumismahdollisuuksia sekä mahdollisuuksia hukkalämmön hyödyntämiseen.

Liikenne, logistiikka ja huoltovarmuus

Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että maakuntakaavassa turvataan keskeisten tieliikenneväylien sekä junaliikenteen kehittämisedellytykset sekä varaudutaan lentoliikenteen sähköistymiseen. Toimivat liikenne-, energia-, tieto- ja vesihuoltoverkot ovat teollisuuden kilpailukyvyn, huoltovarmuuden ja kokonaisturvallisuuden kannalta keskeisiä. Tämä koskee myös puhtaan siirtymän investointeja sekä kriittisiin mineraaleihin, kaivannaisalaan ja mineraalien jatkojalostukseen liittyviä arvoketjuja, joiden toteutuminen edellyttää toimintavarmoja kuljetus- ja logistiikkayhteyksiä.

Teknologiateollisuuden kannanotot jatkovalmisteluun

Teknologiateollisuus katsoo, että maakuntakaavan jatkovalmistelussa tulee painottaa erityisesti seuraavia kokonaisuuksia:

1. Maakuntakaavan keskeisenä tavoitteena tulee olla toteutusvalmiiden teollisuus- ja energia-alueiden verkoston kehittäminen investointien vauhdittamiseksi.
2. Maakuntakaavan tulee keskittyä maakunnallisesti merkittäviin kysymyksiin, eikä siitä saa muodostua hankkeita viivästyttävää lupatasoa.
3. Puhtaan teollisuuden keskittymien kehittämisedellytykset tulee turvata ja niiden investointivalmiutta vahvistaa ennakoivalla suunnittelulla.
4. Vetytalouden, Power-to-X-ratkaisujen, datakeskusten, kriittisiin mineraaleihin liittyvien hankkeiden sekä muiden energiaintensiivisten investointien sijoittumismahdollisuudet tulee varmistaa.
5. Kriittisten mineraalien, kaivannaisalan ja mineraalien jatkojalostuksen pitkän aikavälin alueidenkäytölliset tarpeet tulee huomioida osana puhtaan siirtymän, huoltovarmuuden ja teollisten arvoketjujen kehittämistä.
6. Ennakoivia ympäristö-, luonto- ja infrastruktuuriselvityksiä tulee käynnistää ennen yksittäisten investointihankkeiden käynnistymistä.
7. Sähkönsiirtoverkon kehittäminen 110 kV:n ja 400 kV:n jännitetasoilla tulee sovittaa yhteen teollisuuden kasvun ja uusien investointien tarpeiden kanssa. Maakuntakaavassa tulee varmistaa Fingridin Huutokoski–Kontiolahti 400 kV:n yhteyden nopean toteuttamisen edellyttämät aluevaraukset.
8. Maakuntakaavassa tulee tunnistaa tuulivoimalle soveltuvat alueet, jonka lisäksi sen tulee mahdollistaa kompensaatioalueiden toteuttaminen.
9. Teollisten symbioosien, sivuvirtojen ja hukkalämmön hyödyntäminen tulee huomioida osana puhtaan teollisuuden alueita.
10. Maakunnan kilpailukyvyn, teollisuuden toimintaedellytysten ja huoltovarmuuden vahvistamiseksi tulee turvata keskeisten tie- ja ratayhteyksien kehittäminen sekä varautua lentoliikenteen sähköistymiseen ja sen edellyttämään infrastruktuuriin.

Lopuksi
Teknologiateollisuus pitää tärkeänä, että Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 muodostaa investointeja mahdollistavan kehittämiskehyksen, joka tukee nykyisen teollisuuden kasvua, uusien puhtaan siirtymän investointien sijoittumista sekä maakunnan kilpailukykyä ja huoltovarmuutta. Erityisen tärkeää on vahvistaa investointivalmiiden teollisuus- ja energia-alueiden kehittämistä sekä ennakoivaa valmistelua, jotta Pohjois-Karjala kykenee hyödyntämään vihreän siirtymän, sähköistymisen, kriittisiin mineraaleihin perustuvien arvoketjujen ja digitalisaation tarjoamat kasvumahdollisuudet täysimääräisesti.

23.10.2026 Tornator Oyj

Osallistumis- ja arviointisuunnitelma ja siihen liittyvä lähtökohta ja alustavat tavoitteet asiakirja ovat hyvin valmisteltuja ja niissä on kattavasti kuvattu osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa vaaditut asiat sekä kaavan lähtökohdat ja tavoitteet. Yleisesti toteamme, että on hyvä, että käynnistyneen kaavatyön avulla päästään tilanteeseen, jossa maakuntakaava 2045 tulee korvaamaan nykyiset useat maakunnan alueella voimassa olevat maakuntakaavat ja maakuntakaavaratkaisu voidaan esittää yhdellä kaavalla.

Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet asiakirjassa on todettu, että maakuntakaava laaditaan uuden kansallisen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYHTI) tietomallin mukaisesti. Tämä on erittäin hyvä päätös ja parantaa jatkossa maakuntakaavan käytettävyyttä osana maankäytön digitaalista suunnittelua. Tornator esittää, että maakuntakaavan tulevissa vaiheissa (luonnos- ja ehdotusvaiheet) kaavakarttamateriaalit olisivat ladattavissa sähköisesti rajapinnan kautta. Aineistojen lataaminen omaan karttajärjestelmään mahdollistaisi tehokkaamman ja tarkemman vaikutusarvion tekemisen sellaisten maanomistajien kohdalla, joilla on paljon kiinteistönomistusta maakunnan alueella. Tällainen tarkastelumahdollisuus edesauttaisi hyvän ja hyväksyttävän kaavaratkaisun syntymistä.

Tornator pitää tärkeänä, että maakuntakaavan jatkovalmistelussa tarkastellaan uusiutuvan energiantuotannon lisäksi myös puhtaan siirtymän uusien investointien, kuten datakeskusten ja energiavarastojen maankäytöllisiä edellytyksiä. Näiden toimintojen sijoittuminen liittyy kiinteästi sähkönsiirtoverkkoihin, tietoliikenneyhteyksiin, liikenneverkkoon sekä riittävän laajoihin yhtenäisiin alueisiin. Näkökulma olisi perusteltua huomioida osana puhtaan teollisuuden keskittymiä koskevia selvityksiä ja vaikutusten arviointia.

Tornator Oyj Pohjois-Karjalan suurimpana yksityisenä maanomistajana on kiinnostunut nimeämään omia edustajia mahdollisesti perustettaviin maakuntakaavan valmisteluun liittyviin teemaryhmiin ainakin seuraaviin aihealueisiin liittyen: Luonnonvarat, Energiainfra sekä Luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet.

MAAKUNNAN ULKOPUOLISET (4 kpl)

17.9.2026 Kuopion kaupunki

Lausunto on valmisteltu Kuopion kaupungin strategisen maankäytön yksikössä, joka vastaa yleisesti yleiskaavoituksesta sekä seudullisesta ja valtakunnallisesta yhteistyöstä maankäytön ja liikenteen asioissa. Strategisen maankäytön yksikkö toteaa, että nyt valmisteilla oleva kokonaismaakuntakaava, joka korvaa kaikki neljä yhtä aikaa voimassa olevaa maakuntakaavaa, on hyvä asia maakuntakaavan selkeyden ja tulkitsemisen kannalta. Maakuntakaavojen merkintöjen yhtenäisyyden vuoksi strategisen maankäytön yksikkö kehottaa tarkastamaan kaavaa laadittaessa voimassa olevien maakuntien merkinnät myös maakuntarajan yli, jotta yhtenäisessä kansallisen rakennetun ympäristön tietojärjestelmän (RYHTI) mukaisessa kokonaisuudessa maakuntakaavat asettuvat toisiinsa nähden saumattomasti niin suunnitteluratkaisujen kuin kaavamerkintöjen näkökulmasta. Tällä hetkellä voimassa olevien maakuntakaavojen merkinnät ja aluerajaukset ”katkeavat” maakunnan rajalle, jolloin ne eivät muodosta yhtenäistä kokonaisuutta, etenkään potentiaalisten tuulivoimatuotantoalueiden osalta. Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045:ssä linjataan sitä, mitä asioita käsitellään maakuntakaavassa ja mitkä asiat käsitellään seutu- ja kuntatasolla. Peilaten muuttunutta lainsäädäntöä ja meneillään olevia muutosesityksiä Pohjois-Karjalassa näitä asioita käsitellään todennäköisesti ensimmäisten maakuntakaavojen joukossa Suomessa lainsäädännön muutosten jälkeen. Pohjois-Karjalan maakuntakaavan uudistus voi toimia sitä kautta esimerkkinä muille maakunnille monissa kaavatyön aikana tehtävissä ratkaisuissa ja linjauksissa. Tästä syystä jatkuva yhteistyö muiden maakuntaliittojen ja seudun ulkopuolisten kaupunkien kanssa nähdään erityisen tärkeänä koko kaavatyön ajan.

Maakunnallisen ohjelmatyön ja keskeisten selvitysten nostot Kuopion näkökulmasta:

• 9) Ysikäytävän kehittäminen usean kulkumuodon kansainvälisinä liikenteen kehittämiskäytävinä yli maakuntarajojen. Erityisesti Siilinjärvi-Viinijärvi-radan sähköistämisen sekä Kuopion ja Joensuun välisen raidehenkilöliikenteen uudelleen aloittamisen edellytykset Kuopion ja Joensuun välillä olisi hyvä tutkia maakuntakaavan laadinnan yhteydessä. Edellisen selvityksen (2013) jälkeen monet asiat ovat muuttuneet ja raideliikenteen aloittamisen kustannuksista on saatu osittain ristiriitaista tietoa myös yksityisten tahojen tekemisen selvitysten osalta (mm. Suomen Rautatiematkustajat ry, Kämäräinen 2016). Joensuu ja Kuopio ovat omien alueidensa keskuksia ja jakavat erityisenä nostona Itä-Suomen yliopiston ja sen toiminnot keskenään. Kuopio ja Joensuu ovat niitä harvoja Itä-Suomen kaupunkeja, jossa väestö jatkaa kasvuaan myös tulevaisuudessa. Tällöin niiden merkitys koko Itä-Suomen kasvun vetureina korostuu. Korkeakoulutoimintojen lisäksi ihmisten liikkumiselle kaupunkien välillä nähtäisiin olevan huomattavasti enemmän potentiaalia kuin nykyisin pelkän henkilöauto- ja bussiliikenteen varassa on. Kuopio näkee Joensuun luontaisena kumppanina itä-länsiakselilla Jyväskylän kanssa niin liikenteen, yritysten kuin opiskelijoidenkin liikkumisen näkökulmasta. Pohjois-Karjalan strategisissa painopisteissä tämä yhteys länteen jää kuitenkin selkeästi Helsinki-yhteyden varjoon. Voimassa olevassa maakuntakaavassa tälle yhteysvälille ei ole osoitettu merkittäviä kehittämismerkintöjä ja liikenteellisesti se on jäänyt muutenkin kirjauk-

sista huolimatta vähemmälle huomiolle. Kuopion ja Joensuun vaikutusalueet ovat osittain päällekkäisiä etenkin Tuusniemen ja Outokummun alueilla maakuntarajan molemmin puolin. Paikallisemman tason maakuntarajat ylittäviä intressejä on siis paljon enemmän Pohjois-Karjalan itäosissa kuin osallistumis- ja arviointisuunnitelman kirjauksista käy tällä hetkellä ilmi. Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan linkittyminen jää täten näkemyksemme mukaan liian vajaaksi.

• 11) Saimaan sisävesiliikenteen ja meriyhteyksien kehittäminen ympärivuotisena. Tämä on kannatettava tavoite ja se täytyy yhteensovittaa Pohjois-Savon, Pohjois-Karjalan, Etelä-Savon ja Etelä-Karjalan maakuntien yhteistyönä siten, että se otetaan huomioon kaikkien neljän maakuntakaavaa laadittaessa yhteneväisellä tavalla ja merkinnöillä. Sisävesiliikenteen osalta arvokasta työtä on tehty Logistiikan Vuoksi-hankkeen yhteydessä, jonka toiminta on jatkunut verkostoyhteistyönä Lappeenrannan kaupungin toimesta. Logistiikan Vuoksi-verkosto tulisi nostaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa erillisenä nostona yhteistyötahoksi muiden listattujen joukkoon.

• 12) Sujuvat sähköistetyt ratayhteydet Joensuusta länteen ja pohjoiseen sekä tavara- että henkilöliikenteelle osana valtakunnallista kaukoliikenneverkkoa Viitaten aiempaan kohtaan 9, tämä on kannatettava tavoite ja sen tulisi näkyä myös maakuntakaavan rataverkkoa koskevissa kehittämismerkinnöissä niin Pohjois-Savon kuin Pohjois-Karjalan maakuntakaavoissa. Asiaa tulisi selvittää erillisselvityksenä maakuntakaavan laadinnan yhteydessä.

Erillisenä nostona huomautamme kohta 6.2 Kaavan sisältö ja tavoitteet: Kohdassa "Erityistoiminnot" on mainittu ampumatoimintaa koskien ainoastaan puolustusvoimien ja rajavartioston ampuma-alueet. Ampumaratalain (763/2015) 12§ mukaan maakunnan liitto on vastuussa alueellaan ampumarataverkoston kehittämisen suunnittelusta. Lainaus lakipykälästä: "Maakunnan liiton tulee laatia ja pitää ajan tasalla kehittämissuunnitelmaa, jossa esitetään arvio maakunnallisten ampumaurheilukeskusten sekä muiden ampumaratojen riittävästä määrästä ja niiden sijoitustarpeesta maakunnassa. Suunnitelmaa tulee hyödyntää selvitysaineistona alueiden käytön suunnittelussa, ja sitä laadittaessa tulee kuulla keskeisiä metsästys- ja ampumaurheiluorganisaatioita." Täten toiminnan edellytysten rajaaminen pelkästään puolustusvoimien ja rajavartioston näkökulmasta tarkasteltavana asiana on tässä osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa määritelty liian kapeasti. Dokumentissa "Lähtökohdat ja tavoitteet" tätä avataan tarkemmin. Tämä näkökulma olisi syytä siirtää myös varsinaisen osallistumis- ja arviointisuunnitelman puolelle. Kuopion kaupungin strategisen maankäytön yksiköllä ei ole muuta huomauttamista Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan.

30.9.2026 Pohjois-Savon liitto

Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kuvataan maakuntakaavan 2045:n käynnistämisen taustalla olevat sekä toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset että lainsäädännölliset uudistukset. Muuttunut geopoliittinen tilanne määrittää myös alueidenkäytön suunnittelutyötä esimerkiksi turvallisuuskysymysten ja huoltovarmuuden korostuessa. Toimintaympäristössä energiakysymykset ja saavutettavuus mahdollistavat tai hidastavat talouden kehittymistä. Kokonaismaakuntakaavan laatiminen linjaa maakunnan alueidenkäytön strategista kokonaiskuvaa. Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 ratkaisu tarkistetaan uuden alueidenkäyttölain mukaiseksi. Lähtökohtana maakuntakaavatyössä on voimassa oleva lainsäädäntö, mutta osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa kuvataan hyvin tulevaa muutosta, mm. muuttuvia maakuntakaavan sisältövaatimuksia.

Osallistumis- ja arviointisuunnitelman rinnalla laadittu kaavatyön lähtökohdat ja tavoitteet -asiakirja avaa teemakohtaisia muutostarpeita ja tavoitteita tarkemmin. Asiakirja tuo esille myös teemakohtaisesti selvitystarpeet kuten kauppapaikkaselvityksen päivityksen, puhtaansiirtymän ja energiamurroksen

aiheuttaman teollisuus- ja työpaikka-alueiden selvityksen, liikennejärjestelmään, maa-aineksiin sekä matkailuun ja virkistykseen liittyvät selvitykset sekä tuulivoiman kokeilualueselvityksen. Tuulivoimaan arvioidaan kohdistuvan korkeintaan pieniä muutostarpeita verrattuna voimassa olevaan uudehkoon tuulivoimaa koskevaan maakuntakaavaratkaisuun.

Pohjois-Savon kolmen, vuosina 2019-2026 voimaan tulleiden maakuntakaavojen näkökulmasta Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 käynnistyminen tarjoaa tärkeän vertailukohdan siihen, miten jatkamme omaa maakuntakaavatyötä lähivuosina. Muuttuvan alueidenkäyttölain tulkinnat ja heijastumat maakuntakaavan ratkaisuihin ovat kiinnostavia. Toivomme sujuvan yhteistyön jatkuvan ylimaakunnallisissa teemoissa. Pohjois-Savon liitolla ei ole huomautettavaa Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaan, joka on huolellisesti laadittu ja oheisaineistoineen varsin kattava.

23.10.2026 Kainuun Liitto

Kainuun liitto pitää Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa selkeänä ja hyvin laadittuna. Maakuntakaavan tarkistamisen ajankohta sekä tavoitteiden asettelu ovat perusteltuja ja tärkeitä. Osallistumis- ja arviointisuunnitelmassa on pidetty uutta alueidenkäyttölakia (HE 70/2026) voimassa olevan lainsäädännön rinnalla, mikä selkeyttää mahdollista tulevaa maakuntakaavan roolin muutosta erinomaisesti. Myös tavoite saada maakuntakaavoitus yksiin kansiin on esimerkillinen. Osallistumismahdollisuudet sekä maakuntakaavaprosessi käyvät hyvin ilmi Osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta. ”Lähtökohdat ja tavoitteet” avaavat teemoja ja maakuntakaavan strategista lähestymistapaa ansiokkaasti luoden kattavan kokonaisuuden.

Kainuussa on voimassa kuusi maakuntakaavaa. Kainuun tuulivoimamaakuntakaava 2035 on kuulutettu voimaan 6.3.2024, muttei ole vielä lainvoimainen. Kainuun maakuntahallitus on päättänyt kokouksessaan 16.3.2026 (37 §) käynnistää maakuntakaavan tarkistamisen. Osallistumis- ja arviointisuunnitelman luonnos on ollut julkisesti nähtävillä 22.4.-17.6.2026 välisen ajan. Kainuun maakuntakaavan tarkistamisen tavoitteena on ajantasaistaa voimassa olevat Kainuun maakuntakaavat. Maakuntakaavassa käsitellään kaikki keskeiset maankäyttökysymykset lukuun ottamatta tuulivoimateemaa. Maakuntakaavan tavoitevuosi on 2040. Kainuun ja Pohjois-Karjalan maakuntakaavojen valmisteluaikataulut luovat hyviä mahdollisuuksia yhteensovittaa ylimaakunnallisia maankäytön asioita eri teemojen osalta, kuten energia- ja liikennejärjestelmä ja luonnon monimuotoisuus. Yhteistyötä liittojen välillä sekä tiedon vaihtoa on tarpeen jatkaa valmistelun aikana.

Kainuun liitolla ei ole muuta lausuttavaa Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

28.10.2023 Etelä-Savon maakuntaliitto

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää osallistumis- ja arviointisuunnitelmaa hyvänä lähtökohtana maakuntakaavatyölle. Suunnitelmassa kuvataan kaavatyön lähtökohtia ja tavoitteita, osallistumis- ja vuorovaikutusmenettelyjä, viranomaisyhteistyötä sekä vaikutusten arviointia. Suunnitelmaa tarkennetaan kaavatyön edetessä. Etelä-Savon maakuntaliitolla ei ole huomautettavaa osallistumis- ja arviointisuunnitelmasta.

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää hyvänä kokonaismaakuntakaavan valmistelun käynnistämistä ja kaavatyön tavoitteiden avaamista erillisessä asiakirjassa. Pohjois-Karjalan maakuntakaavatyössä korostuvat maakunnan elinvoiman ja vetovoimaisuuden vahvistaminen, elinkeinotoiminnan edellytysten turvaaminen, tasapainoisen aluerakenteen kehittäminen sekä luonnon- ja kulttuuriympäristön ja luonnonvarojen kestävä käyttö. Nämä teemat ovat tärkeitä myös Etelä-Savon maakunnan kehittämisessä. Myös tavoite kehittää maakuntakaavaa aiempaa strategisempaan ja yleispiirteisempään suuntaan sekä koota voimassa olevat maakuntakaavat yhdeksi kokonaisuudeksi on kannatettava.

Etelä-Savossa valmistellaan parhaillaan maakuntakaavaa samanaikaisesti maakuntastrategian kanssa. Tämä tarjoaa mahdollisuuden sovittaa yhteen alueidenkäytön ratkaisuja ja maakunnan pitkän aikavälin kehittämistavoitteita. Muuttuvassa toimintaympäristössä on tärkeää, että maakuntakaavoitus tukee pitkäjänteistä aluekehittämistä ja kestävää alueidenkäyttöä.

Etelä-Savon maakuntaliitto pitää tärkeänä maakuntien välistä vuoropuhelua ja kokemusten vaihtoa maakuntakaavatyön edetessä. Yhteistyö tukee maakuntarajat ylittävien alueidenkäytön kysymysten ja vaikutusten tunnistamista sekä maakuntien suunnitteluratkaisujen yhteensovittamista.

YKSITYISTEN MIELIPITEET (7kpl)

14.10.2026 Yksityishenkilön mielipide

Omistan kiinteistön Ilajanjärvellä Ilomantsissa (*tarkka kiinteistötieto poistettu julkisesta tiivistelmästä*). Järvi kuuluu Koitajoen vesistöön, ja Endomines Oy suunnittelee sen käyttämistä Eteläisen kultalinjan kaivoshankkeen vedenotto- ja purkuvesistönä. Esitän tiivistetysti, että maakuntakaavassa 2045
• selvitetään, millä alueilla kaivostoiminta ei sovellu yhteen muun maankäytön kanssa (kohta 1),
• Eteläisen kultalinjan vaikutukset tarkastellaan maakunnan tasolla ja alueen arvot turvataan kaavamerkinnöin (kohta 2),
• alueelle ei osoiteta kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää (kohta 3),
• vesistöt, luontomatkailu ja pimeä yötaivas otetaan huomioon selvityksissä ja määräyksissä (kohta 4),
• rajaseudun soiden ennallistamisen edellytykset turvataan (kohta 5), ja
• maakuntaliitto ottaa kaavan valmistelun huomioon Ilomantsin osayleiskaavasta antamissaan lausunnoissa (kohta 6).

1. Kaivostoiminnan alueelliset rajoitteet on selvitettävä
OAS-luonnoksessa kaivokset kuuluvat kaavan teemoihin (OAS s. 12), mutta Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -luonnoksen luonnonvaroja koskevista tavoitteista ja selvitystarpeista kaivostoiminta puuttuu (s. 14). Maakuntakaavaa 2040 laadittaessa kaivosalueiden osalta ei tehty ”maakunnallista tarkempaa tarkastelua” (kaavaselostus, s. 2), joten tarkastelu on edelleen tekemättä. Maakuntaohjelman mukaan kaivostoiminnan yhteensovittaminen luontoarvojen ja muiden elinkeinojen kanssa on jatkossa entistä tärkeämpää (Pohjois-Karjala-ohjelma, julkaisu 221, 2025, s. 33).
Esitän, että luonnosta täydennetään
• tavoitteella: ”Maakuntakaavassa selvitetään, millä alueilla kaivostoiminta ei sovellu yhteen luonnonsuojelun, ennallistamisen, vesienhoidon, matkailun ja asumisen kanssa, ja turvataan nämä arvot kaavamerkinnöin”, ja
• selvityksellä maakunnan kaivoshankkeista ja niiden yhteisvaikutuksista erityisesti vesistöihin.

2. Eteläisen kultalinjan vaikutukset on tarkasteltava maakunnan tasolla
Ilomantsissa laaditaan kaivostoiminnan mahdollistavaa osayleiskaavaa noin 8 424 hehtaarin alueelle (osayleiskaavan OAS 16.3.2026, s. 3). Hankkeessa louhittaisiin noin 46 miljoonaa tonnia malmia ja 86 miljoonaa tonnia sivukiveä (YVA-ohjelma 9.2.2026, s. 5). Maakuntaliitto on todennut hankkeen olevan vaikutuksiltaan erittäin merkittävä (lausunto 18.3.2026, s. 1). OAS:n mukaan maakuntakaavassa voidaan käsitellä myös seudullisia kysymyksiä, jos niiden vaikutukset ovat maakunnallisia (OAS s. 2).
Alue on voimassa olevissa maakuntakaavoissa pääosin valkoista aluetta, ja kaivosaluemerkintä (EK) on vain Muurinsuolla (osayleiskaavan OAS, s. 7 ja 9). Aiemmassa 3. vaihemaakuntakaavassa muun muassa Kuittila oli osoitettu esiintymisalueeksi (ek1), ja merkintään liittyi määräys kaivostoiminnan yhteisvaikutusten sekä maisema- ja vesistövaikutusten selvittämisestä. Maakuntakaava 2040 poisti merkinnän, koska esiintymät olivat ”lähes kaikki toteutuneet uusina kaivoksina” ja koska silloisen kaivoslain mukaan asia voitiin selvittää kaavan sijasta muutoin (kaavaselostus, s. 91). Kumpikaan peruste ei enää päde: Kuittila ei ole toteutunut, ja 1.6.2023 alkaen uusien kaivosalueiden on perustuttava lainvoimaiseen asemakaavaan tai oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan (kaivoslaki 47 § 4 mom.; YVA-ohjelma s. 106). Siirtymäsäännös koskee vain olemassa olevien kaivosten vähäisiä laajennuksia (YVA-ohjelma s. 106).

Esitän, että maakuntakaavassa 2045 tarkastellaan Eteläisen kultalinjan aluetta kokonaisuutena: sen vaikutuksia vesistöihin, suojelu- ja ennallistamisalueisiin, retkeily- ja matkailureitteihin sekä aluerakenteeseen. Tarkastelun perusteella alueen vesistöt, ennallistamiskohteet, ekologiset yhteydet ja retkeilyreitit tulee osoittaa niiden säilymistä turvaavin merkinnöin ja määräyksin, mahdollisuuksien mukaan suojelu- tai virkistysaluemerkinnöin.

3. Alueelle ei tule osoittaa kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää
Maakuntakaavan EK-merkinnällä osoitetaan ”kaivospiirialueita, joilla on kaivostoimintaa tai joilla kaivostoiminnan edellytykset on selvitetty” (maakuntakaava 2040, merkinnät ja määräykset, s. 13). Eteläisellä kultalinjalla kaivospiiri on vain Muurinsuolla, eikä alueella ole muita kaivostoimintaa koskevia lupia tai päätöksiä (YVA-ohjelma s. 27). Edellytyksiä ei myöskään ole selvitetty: YVA on kesken ja perusteltu päätelmä on odotettavissa aikaisintaan kesällä 2027 (YVA-ohjelma, tiivistelmä ja s. 85). Yhtiö on raportoinut Eteläiselle kultalinjalle vain mineraalivarantoja, ei malmivaroja (Endomines, Malmivarat ja mineraalivarannot 2025, s. 6–7).
Esitän, että maakuntakaavaan 2045 ei osoiteta Eteläisen kultalinjan alueelle kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää. Merkintä olisi ennenaikainen ja ohjaisi kunnan kaavoitusta hankkeen tavoitteiden eikä selvitettyjen vaikutusten perusteella.

4. Vesistöt, luontomatkailu ja pimeä yötaivas
Eteläisen kultalinjan käsitellyt vedet johdettaisiin siirtoputkella joko Ilajanjärveen tai Nuorajärveen, ja samoista järvistä otettaisiin myös raakavettä (YVA-ohjelma, tiivistelmä). Ilajanjärvi on luokiteltu hyvään ekologiseen tilaan, mutta sen syvänteen pohjaeläimistö on ollut huonossa tilassa, mikä viittaa happiongelmiin (YVA-ohjelma s. 157–165). Ilajanjokeen ja edelleen Ilajanjärveen laskevat jo Iljansuon turvetuotantoalueen ja Rämepuron kaivoksen vedet, ja Koitajoen valuma-alueelle on suunnitteilla 368 hehtaarin Koivusuo-Ruosmesuon turvetuotantoalue (YVA-ohjelma s. 34). Ilajanjärvi laskee Koitajoen kautta Venäjän puolelle (s. 140). Maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa turvetuotannolle annettiin määräys tarkastella sen osuutta valuma-alueen kokonaiskuormituksesta (kaavaselostus, s. 24–25); sama on perusteltua kaivostoiminnalle.
Koitajoen valuma-alueella ennallistetaan EU LIFE -rahoituksella vuoteen 2030 mennessä vähintään 2 500–3 000 hehtaaria soita (yhteysviranomaisen lausunto 17.4.2026, LVV-U/23590/2026, s. 14).
Maakuntaohjelman mukaan maakunnan ensimmäinen kilpailuetu matkailijalle on puhdas luonto sekä retkeily- ja ulkoilualueet (Pohjois-Karjala-ohjelma, s. 36). Hankealueen läpi kulkee kaksi valtakunnallista vaellusreittiä, ja kaivostoiminta katkaisisi Kulkijan polun yhteyden Susitaipaleeseen (YVA-ohjelma s. 127). Maakuntaliiton mukaan tämä merkitsisi Pogostan kierroksen menetystä (lausunto 18.3.2026, s. 2).

Alue kuuluu Suomen vähiten valosaastuneisiin alueisiin (lähde: lightpollutionmap.info). Pimeä yötaivas on maakunnan ominaispiirre ja luontomatkailun vetovoimatekijä, jonka esiin nostamista tukee kaavan päätavoite vahvuuksien ja ominaispiirteiden esille tuomisesta (OAS s. 12). Kaivostoiminta olisi ympärivuotista, ja louhos- ja rikastamoalueet valaistaisiin (YVA-ohjelma s. 39 ja 41). Keinovalo haittaa myös luonnon monimuotoisuutta, muun muassa luontodirektiivin tiukasti suojelemia lepakoita, joita on havaittu siirtoputken reitillä (YVA-ohjelma s. 208).
Esitän, että
• luonnon monimuotoisuuden ydinalueita ja kytkeytyneisyyttä koskeva selvitys (Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet, s. 13) kattaa Koitajoen valuma-alueen ennallistamiskohteet, ja ne osoitetaan kaavassa ekologisine yhteyksineen,
• kaavaan annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan maankäyttö ei saa heikentää Ilajanjärven ja Koitajoen vesistön tilaa ja kaivostoiminnan kuormitus ja yhteisvaikutukset on tarkasteltava valuma-alueittain,

• Kulkijan polku ja Pogostan kierros osoitetaan maakunnallisena retkeilyreittinä,
• matkailun ja virkistyksen selvityksessä (s. 18) arvioidaan kaivostoiminnan vaikutukset luontomatkailuun, ja
• pimeä yötaivas tunnistetaan maakunnalliseksi ominaispiirteeksi, ja keinovalon vaikutukset arvioidaan matkailu- ja luontoselvityksissä.

5. Ennallistaminen rajaseudun mahdollisuutena
Ympäristö- ja puolustusministeriön työryhmä arvioi ennallistamisen ja maanpuolustuksen yhteishyödyt merkittäviksi erityisesti Venäjän vastaisen rajan alueella (Valtioneuvoston julkaisuja 2026:53, s. 21). Kartoituksen mukaan Pohjois-Karjalassa, erityisesti Tuupovaaran pohjoispuolella, potentiaaliset ennallistamiskohteet muodostavat usein suuria yhtenäisiä alueita (liite 1, s. 34), ja työryhmän pilottikohde on Ilomantsin Heinäsuo (s. 24). Ennallistaminen parantaa myös vesistöjen tilaa ja tukee ilmastotavoitteita, luontomatkailua ja aluetaloutta (s. 22 ja 32). Näin se toteuttaa maakuntaohjelman tavoitetta rajan läheisestä alueesta kestävän kehityksen ja kokonaisturvallisuuden mallialueena (OAS s. 8). Ilajanjärven siirtoputki kulkisi ojitettujen soiden halki, muun muassa WWF:n suojelunarvoisiksi arvioimien valtion soiden kautta (YVA-ohjelma s. 200).
Esitän, että
• kaavan tavoitteisiin lisätään itäisen rajaseudun soiden ennallistamisen edellytysten turvaaminen,
• selvityksissä hyödynnetään työryhmän esittämällä tavalla LUMO-ohjelmaa ja Helmi-keskittymiä ja ennallistamista tarkastellaan valuma-alueittain, Koitajoen valuma-alue mukaan lukien (s. 22–23), ja
• selvitetään, miten suunniteltu kaivostoiminta vesitaloudellisine vaikutuksineen sopii yhteen näiden tavoitteiden kanssa, ja pyydetään asiasta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen näkemys.

6. Maakuntakaavan suhde Ilomantsin osayleiskaavaan
Maakuntakaava 2045 on tarkoitus hyväksyä joulukuussa 2028 (OAS s. 17), eikä maakuntakaava ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella (OAS s. 3). Osayleiskaava etenee rinnakkain YVA-menettelyn kanssa (YVA-ohjelma s. 85), joten se voi tulla hyväksytyksi ennen maakuntakaavaa, jolloin edellä esitetyt kysymykset jäisivät ratkaisematta.
Pyydän, että maakuntaliitto ottaa Eteläisen kultalinjan osayleiskaavasta antamissaan lausunnoissa huomioon maakuntakaavan 2045 valmistelun ja edellyttää, että hankkeen maakunnalliset vaikutukset on selvitetty ennen osayleiskaavan hyväksymistä.

Lopuksi pyydän perusteltua vastinetta tähän mielipiteeseen ja tietoa kaavan seuraavista vaiheista sähköpostitse.

20.10.2026 Yksityishenkilöiden mielipide, 27 allekirjoittajaa

Esitämme mielipiteenämme seuraavaa:
Kiinteistömme sijaitsevat Juuassa tuulivoimapotentiaalisen alueen Teerivaara/Polvijärvi,Juuka läheisyydessä/vaikutusalueella: Multisuontie, Timovaarantie, Hiispurontie/Timovaara; Välivaarantie, Kuusivaarantie, Kajoontie, Niementie, Kotalammintie/Kajoo; Petrovaarantie, Petrovaara/Juuka ja Otravaarantie, Otravaara/Juuka.

Pohjois-Karjalan maakuntakaavaluonnoksessa 2045 yhtenä aluerakenteen tavoitteena on ohjata alueen maankäyttöä, tunnistaa ja osoittaa maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät puhtaan teollisuuden keskittymät ja osoittaa ne tarvittavin maankäytöllisin varauksin. Selvitystarpeena tuodaan esille puhtaan teollisuuden keskittymät ja niiden maankäytölliset edellytykset Pohjois-Karjalassa. Huomiota kiinnitti se, että luonnoksessa ei käsitellä lainkaan maankäytöllisesti ja maakunnallisesti merkittävintä energiainfran kokonaisuutta; lähes koko Länsi-Juuan kattavaa tuulivoimateollisuuden suurkeskittymää ja siihen liittyvää energiansiirtoa, liikennettä, energiainfran rakentamista, eikä sen vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia alueelle. Juukaan suunniteltua, maakuntaliiton 5/2026 Puolustusministeriölle esittämää tuulivoiman tutkavalvonnan kokeilualuetta ei käsitellä luonnoksessa riittävän tarkasti.

Maakuntakaavassa 2045 tulee tarkastella uudelleen ja korjata edellisen Maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen tuulivoiman suunnittelumääräyksiä koskevat puutteet ja virheet, jotta ne eivät siirry kumuloituvasti uuteen, pitkälle tulevaisuuteen ulottuvaan Maakuntakaava 2045:een. Lisäksi kaikkia osallisia kuullen tulee käsitellä energiainfran kokonaisuutta, sen osa-alueiden vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia.

Viranomaisen on korjattava havaitsemansa päätökseensä liittyvät puutteet ja virheet (Hallintolaki 434/2003, 50 §). Maakuntakaavaluonnoksessa on Alueidenkäyttölakiin nojaten korostettu valtakunnallisia maankäytön tavoitteita (VAT). Alueidenkäyttölaissa ohjataan laatimaan maakuntakaava valtakunnallisesti yhteen toimivassa tietomallimuodossa. Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 kaavan tulisi yltää tuulivoimaa koskevissa suunnittelumääräyksissään sisältövaatimuksiltaan ja laadultaan sitä ympäröivien maakuntaliittojen maakuntakaavojen tasolle. Tuulivoima-alueiden vaikutukset ovat ainakin osittain ylimaakunnallisia, ja puutteet ja virheet tuulivoimaa koskevissa suunnittelumääräyksissä ovat omiaan myöhemmin aiheuttamaan hankaluuksia asioiden yhteensovittamisessa, ellei niitä korjata.

Voimassa oleva maakuntakaava ei kaikilta osin noudata nykyisen Alueidenkäyttölain (132/1999) ja HE:n Alueidenkäyttölaiksi 1 §:ää*: "Tämän lain tavoitteena on järjestää alueidenkäyttö ja rakentaminen niin, että siinä luodaan edellytykset hyvälle elinympäristölle sekä edistetään ekologisesti, taloudellisesti, sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävää kehitystä. Tavoitteena on myös turvata jokaisen osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa."* HE Alueidenkäyttölaiksi 27 §:ssä todetaan: *"Maakuntakaava on otettava huomioon yleiskaavaa laadittaessa. Viranomaisten on otettava maakuntakaava huomioon suunnitellessaan muita alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta."*

Maakuntakaava 2040, 2. vaiheen tuulivoimaa koskeva yleinen suunnittelumääräys sisältää ainoastaan puolustustekniset asiat, eikä näin ollen sisällöllisesti ole Alueidenkäyttölain (132/1999) 28 §:n mukainen. Maakuntakaava 2045 tuulivoimaa koskeviin yleisiin määräyksiin tulee lisätä: "Tuulivoima-alueiden suunnittelussa on otettava huomioon asutukseen, ihmisiin, elinkeinoihin, maisemaan, linnustoon, eläimistöön, luonnon monimuotoisuuteen, ekologisiin yhteyksiin, virkistykseen ja kulttuuriperintöön kohdistuvat erilliset ja yhteisvaikutukset, ja eri hankkeiden yhteisvaikutukset. Haitalliset yhteisvaikutukset on ehkäistävä."

Teemakohtaisiin merkintöihin ja määräyksiin voimassa olevaan maakuntakaavaan kirjattu "Tuulivoimala-alueiden laajuus sekä toteuttamisedellytykset tulee selvittää ja määrittää yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa" ei määrittele lain edellyttämiä määräyksen tarkoitusta ja reunaehtoja riittävästi (Alueidenkäyttölaki 132/1999, 30 §). Teemakohtaisiin merkintöihin ja määräyksiin tulee lisätä:

”Tuulivoima-alueita ja -hankkeita ja niihin liittyviä energiatuotantoalueita ja energiansiirtoyhteyksiä suunniteltaessa on otettava huomioon niiden erilliset ja yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, ihmisiin, elinkeinoihin, maisemaan, linnustoon, eläimistöön, luonnon monimuotoisuuteen, ekologisiin yhteyksiin, virkistykseen ja kulttuuriperintöön sekä ehkäistävä haitalliset vaikutukset näihin.”

Teerivaara/Polvijärvi, Juuka tuulivoimala-alueen osalta on tehtävä lisäys aluekohtaisiin suunnittelumääräyksiin:
”Tuulivoima-alueiden yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava erityisesti huomioon luontodirektiivin IVa tiukasti suojellut lajit. Tuulivoima-alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava erityisesti huomioon maisemavaikutukset Kolin valtakunnallisesti arvokkaalle maisema-alueelle (Akka-Koli).”

Maakuntakaava 2040, 2. vaiheen tuulivoimapotentiaalisten alueiden valokuvasovitteista puuttuvat kokonaan valokuvasovitteet erityisesti tuulivoimalakeskittymien viereisiltä vaikutusalueilta, kuten Multisuo, Timovaara, Kuusivaara, Kajoo, Otravaara ja Petrovaara. Tämän vuoksi osallisten tällä alueella ei ole ollut mahdollista ottaa kantaa ja arvioida tuulivoima-alueiden maisemavaikutuksia lähialueelleen.

Maakuntakaava 2045 luonnoksesta puuttuvat tarkemmat tiedot maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävistä puhtaan teollisuuden keskittymistä ja niiden osoittamisesta maankäytöllisin varauksin. Jatkosuunnittelusta on kuultava kaikkia osallisia, ja tarkennettava haittojen ehkäisemiseksi teollisuuden vähimmäisetäisyyksiä vakinaiseen ja loma-asutukseen, sekä selvitettävä tarkemmat ympäristövaikutukset perusteellisesti ennen kaavan hyväksymistä.

Maakuntakaava 2045 valmistelussa tulee huomioida tämänhetkinen tutkimustieto, jota tulee käyttää tulevaisuuden hahmottamiseen mahdollisimman laajasti monesta eri näkökulmasta, erilaisia tulevaisuuden visioita luoden ja myös riskit huomioiden. Suunnittelussa tulee ehkäistä tuulivoiman kasautuvat ja pitkäaikaisvaikutukset luonnolle. Tuulivoiman vaikutuksista puuttuu kokonaisvaltainen näkemys, mitä useat tutkijat ovat alkaneet tuoda enenevässä määrin esille tutkimusraporteissaan ja politiikkasuosituksissaan päättäjille. (Luonnonvarakeskus 8/2024 ja Suomen ympäristökeskus 5/2026). Politiikkasuosituksissa korostuvat tuulivoimaloiden aiheuttamat haitalliset vaikutukset ihmisiin ja luontoon, ja niitä tulee käsitellä avoimesti tieteellistä tietoa hyödyntäen ja lieventämishierarkiaa käyttäen sekä ottamalla mukaan paikallisyhteisöt tuulivoimahankkeiden suunnitteluprosesseihin alusta alkaen myös hiljainen enemmistö huomioiden. Kehittämistarpeena suosituksissa pidetään luontohaittojen välttämistä, lieventämistä ja kompensointia järjestelmälliseksi osaksi tuulivoimahankkeiden hankesuunnittelua. Lisäksi korostetaan tuulivoiman markkina- ja ei-markkinahyötyjen ja kustannusten esille tuomista ja sisällyttämistä päätöksentekoprosessiin.

Maakuntakaavaa 2045 valmisteltaessa tulee huomioida tuulivoimasuunnittelussa sen vaikutuspiirissä olevien vakinaisten ja loma-asukkaiden oikeudet ja kiinteistöjen arvon säilyminen. Veera Kankare tuo esille 4.2.2026 julkaisemassaan tuulivoimaan liittyvässä hallinto-oikeuksien ratkaisuja ja näihin liittyviä valituskirjelmiä koskevassa tutkimuksessaan, että oikeudenmukaiseen siirtymään liittyvien oikeudenkäyntien on havaittu yleistyvän ja monipuolistuvan nopeasti. Oikeudenmukainen siirtymä, jonka avulla pyritään minimoimaan ilmastopolitiikan mahdollisesti kielteiset ja eriarvoisuutta lisäävät sosioekonomiset vaikutukset haavoittuvassa asemassa oleviin ryhmiin ja yhteisöihin, on kirjattu osaksi eurooppalaista ilmastolakia.

22.10.2026 Yksityishenkilön mielipide

Käytän Ilajanjärvellä Ilomantsissa sijaitsevaa saarikiinteistöä vapaa-ajan asuntona. Ilajanjärvi kuuluu Koitajoen vesistöön, ja Endomines Oy suunnittelee sen käyttämistä Eteläisen kultalinjan kaivoshankkeen vedenotto- ja purkuvesistönä. Esitän tiivistetysti, että maakuntakaavassa 2045 Selvitetään, millä alueilla kaivostoiminta ei sovellu yhteen muun maankäytön kanssa (kohta 1), Eteläisen kultalinjan vaikutukset tarkastellaan maakunnan tasolla ja alueen arvot turvataan kaavamerkinnöin (kohta 2), Alueelle ei osoiteta kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää (kohta 3), Vesistöt, luontomatkailu ja pimeä yötaivas otetaan huomioon selvityksissä ja määräyksissä (kohta 4), Rajaseudun soiden ennallistamisen edellytykset turvataan (kohta 5), ja Maakuntaliitto ottaa kaavan valmistelun huomioon Ilomantsin osayleiskaavasta antamissaan lausunnoissa (kohta 6).

Kaivostoiminnan alueelliset rajoitteet on selvitettävä
OAS-luonnoksessa kaivokset kuuluvat kaavan teemoihin (OAS s. 12), mutta Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet -luonnoksen luonnonvaroja koskevista tavoitteista ja selvitystarpeista kaivostoiminta puuttuu (s. 14). Maakuntakaavaa 2040 laadittaessa kaivosalueiden osalta ei tehty ”maakunnallista tarkempaa tarkastelua” (kaavaselostus, s. 2), joten tarkastelu on edelleen tekemättä. Maakuntaohjelman mukaan kaivostoiminnan yhteensovittaminen luontoarvojen ja muiden elinkeinojen kanssa on jatkossa entistä tärkeämpää (Pohjois Karjala-ohjelma, julkaisu 221, 2025, s. 33). Esitän, että luonnosta täydennetään tavoitteella: ”Maakuntakaavassa selvitetään, millä alueilla kaivostoiminta ei sovellu yhteen luonnonsuojelun, ennallistamisen, vesienhoidon, matkailun ja asumisen kanssa, ja turvataan nämä arvot kaavamerkinnöin”, ja selvityksellä maakunnan kaivoshankkeista ja niiden yhteisvaikutuksista erityisesti vesistöihin.

Eteläisen kultalinjan vaikutukset on tarkasteltava maakunnan tasolla
Ilomantsissa laaditaan kaivostoiminnan mahdollistavaa osayleiskaavaa noin 8 424 hehtaarin alueelle (osayleiskaavan OAS 16.3.2026, s. 3). Hankkeessa louhittaisiin noin 46 miljoonaa tonnia malmia ja 86 miljoonaa tonnia sivukiveä (YVA-ohjelma 9.2.2026, s. 5). Maakuntaliitto on todennut hankkeen olevan vaikutuksiltaan erittäin merkittävä (lausunto 18.3.2026, s. 1). OAS:n mukaan maakuntakaavassa voidaan käsitellä myös seudullisia kysymyksiä, jos niiden vaikutukset ovat maakunnallisia (OAS s. 2). Alue on voimassa olevissa maakuntakaavoissa pääosin valkoista aluetta, ja kaivosaluemerkintä (EK) on vain Muurinsuolla (osayleiskaavan OAS, s. 7 ja 9). Aiemmassa 3. vaihemaakuntakaavassa muun muassa Kuittila oli osoitettu esiintymisalueeksi (ek1), ja merkintään liittyi määräys kaivostoiminnan yhteisvaikutusten sekä maisema- ja vesistövaikutusten selvittämisestä. Maakuntakaava 2040 poisti merkinnän, koska esiintymät olivat ”lähes kaikki toteutuneet uusina kaivoksina” ja koska silloisen kaivoslain mukaan asia voitiin selvittää kaavan sijasta muutoin (kaavaselostus, s. 91). Kumpikaan peruste ei enää päde: Kuittila ei ole toteutunut, ja 1.6.2023 alkaen uusien kaivosalueiden on perustuttava lainvoimaiseen asemakaavaan tai oikeusvaikutteiseen yleiskaavaan (kaivoslaki 621/2011, 47 § 5 mom.; YVA-ohjelma s. 107). Siirtymäsäännös koskee vain olemassa olevien kaivosten vähäisiä laajennuksia (YVA-ohjelma s. 107). Esitän, että maakuntakaavassa 2045 tarkastellaan Eteläisen kultalinjan aluetta kokonaisuutena: sen vaikutuksia vesistöihin, suojelu- ja ennallistamisalueisiin, retkeily- ja matkailureitteihin sekä aluerakenteeseen. Tarkastelun perusteella alueen vesistöt, ennallistamiskohteet, ekologiset yhteydet ja retkeilyreitit tulee osoittaa niiden säilymistä turvaavin merkinnöin ja määräyksin, mahdollisuuksien mukaan suojelu- tai virkistysaluemerkinnöin. Alueelle ei tule osoittaa kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää
Maakuntakaavan EK-merkinnällä osoitetaan ”kaivospiirialueita, joilla on kaivostoimintaa tai joilla kaivostoiminnan edellytykset on selvitetty” (maakuntakaava 2040, merkinnät ja määräykset, s. 13). Eteläisellä kultalinjalla kaivospiiri on vain Muurinsuolla, eikä alueella ole muita kaivostoimintaa koskevia lupia tai päätöksiä (YVA-ohjelma s. 28). Edellytyksiä ei myöskään ole selvitetty: YVA on kesken ja perusteltu päätelmä on odotettavissa aikaisintaan kesällä 2027

(YVA-ohjelma, tiivistelmä ja s. 85). Yhtiö on raportoinut Eteläiselle kultalinjalle vain mineraalivarantoja, ei malmivaroja (Endomines, Malmivarat ja mineraalivarannot 2025, s. 6–7). Esitän, että maakuntakaavaan 2045 ei osoiteta Eteläisen kultalinjan alueelle kaivostoimintaa mahdollistavaa merkintää. Merkintä olisi ennenaikainen ja ohjaisi kunnan kaavoitusta hankkeen tavoitteiden eikä selvitettyjen vaikutusten perusteella.

Vesistöt, luontomatkailu ja pimeä yötaivas

Eteläisen kultalinjan käsitellyt vedet johdettaisiin siirtoputkella joko Ilajanjärveen tai Nuorajärveen, ja samoista järvistä otettaisiin myös raakavettä (YVA-ohjelma, tiivistelmä). Ilajanjärvi on luokiteltu hyvään ekologiseen tilaan, mutta sen syvänteen pohjaeläimistö on ollut huonossa tilassa, mikä viittaa happiongelmiin (YVA-ohjelma s. 161 ja 167). Ilajanjokeen ja edelleen Ilajanjärveen laskevat jo Iljansuon turvetuotantoalueen ja Rämepuron kaivoksen vedet, ja Koitajoen valuma-alueelle on suunnitteilla 368 hehtaarin Koivusuo-Ruosmesuon turvetuotantoalue (YVA-ohjelma s. 34). Ilajanjärvi laskee Koitajoen kautta Venäjän puolelle (YVA-ohjelma s. 141). Maakuntakaavan 2040 1. vaiheessa turvetuotannolle annettiin määräys tarkastella sen osuutta valuma-alueen kokonaiskuormituksesta (kaavaselostus, s. 24–25); sama on perusteltua kaivostoiminnalle. Koitajoen valuma-alueella ennallistetaan EU LIFE -rahoituksella vuoteen 2030 mennessä vähintään 2 500–3 000 hehtaaria soita (yhteysviranomaisen lausunto 17.4.2026, LVV-U/ 23590/2026, s. 14). Maakuntaohjelman mukaan maakunnan ensimmäinen kilpailuetu matkailijalle on puhdas luonto sekä retkeily- ja ulkoilualueet (Pohjois-Karjala-ohjelma, s. 36). Hankealueen läpi kulkee kaksi valtakunnallista vaellusreittiä, ja kaivostoiminta katkaisisi Kulkijan polun yhteyden Susitaipaleeseen (YVA-ohjelma s. 128–129). Maakuntaliiton mukaan tämä merkitsisi Pogostan kierroksen menetystä (lausunto 18.3.2026, s. 2). Alue kuuluu Suomen vähiten valosaastuneisiin alueisiin (lähde: lightpollutionmap.info). Pimeä yötaivas on maakunnan ominaispiirre ja luontomatkailun vetovoimatekijä, jonka esiin nostamista tukee kaavan päätavoite vahvuuksien ja ominaispiirteiden esille tuomisesta (OAS s. 12). Kaivostoiminta olisi ympärivuotista, ja louhosalueet valaistaisiin (YVA-ohjelma s. 39). Keinovalo haittaa myös luonnon monimuotoisuutta, muun muassa luontodirektiivin tiukasti suojelemia lepakoita, joita on havaittu siirtoputken reitillä (YVA-ohjelma s. 212). Esitän, että luonnon monimuotoisuuden ydinalueita ja kytkeytyneisyyttä koskeva selvitys (Lähtökohdat ja alustavat tavoitteet, s. 13) kattaa Koitajoen valuma-alueen ennallistamiskohteet, ja ne osoitetaan kaavassa ekologisine yhteyksineen, kaavaan annetaan suunnittelumääräys, jonka mukaan maankäyttö ei saa heikentää Ilajanjärven ja Koitajoen vesistön tilaa ja kaivostoiminnan kuormitus ja yhteisvaikutukset on tarkasteltava valuma-alueittain, Kulkijan polku ja Pogostan kierros osoitetaan maakunnallisena retkeilyreittinä, matkailun ja virkistyksen selvityksessä (s. 18) arvioidaan kaivostoiminnan vaikutukset luontomatkailuun, ja pimeä yötaivas tunnistetaan maakunnalliseksi ominaispiirteeksi, ja keinovalon vaikutukset arvioidaan matkailu- ja luontoselvityksissä.

Ennallistaminen rajaseudun mahdollisuutena

Ympäristö- ja puolustusministeriön työryhmä arvioi ennallistamisen ja maanpuolustuksen yhteishyödyt merkittäviksi erityisesti Venäjän vastaisen rajan alueella (Valtioneuvoston julkaisuja 2026:53, s. 21). Kartoituksen mukaan Pohjois-Karjalassa, erityisesti Tuupovaaran pohjoispuolella, potentiaaliset ennallistamiskohteet muodostavat usein suuria yhtenäisiä alueita (liite 1, s. 34), ja työryhmän pilottikohde on Ilomantsin Heinäsuo (s. 24). Ennallistaminen parantaa myös vesistöjen tilaa ja tukee ilmastotavoitteita, luontomatkailua ja aluetaloutta (s. 22 ja 32). Näin se toteuttaa maakuntaohjelman tavoitetta rajan läheisestä alueesta kestävän kehityksen ja kokonaisturvallisuuden mallialueena (OAS s. 8). Ilajanjärven siirtoputki kulkisi ojitettujen soiden halki, muun muassa WWF:n suojelunarvoisiksi arvioimien valtion soiden kautta (YVA-ohjelma s. 203). Esitän, että kaavan tavoitteisiin lisätään itäisen rajaseudun soiden ennallistamisen edellytysten turvaaminen, selvityksissä hyödynnetään työryhmän esittämällä tavalla LUMO-ohjelmaa ja Helmi-keskittymiä ja ennallistamista tarkastellaan valuma-alueittain, Koitajoen valuma-alue mukaan lukien (s. 22–23), ja selvitetään, miten suunniteltu kaivostoiminta vesitaloudellisine vaikutuksineen sopii yhteen näiden tavoitteiden kanssa, ja pyydetään asiasta Puolustusvoimien ja Rajavartiolaitoksen näkemys.

Maakuntakaavan suhde Ilomantsin osayleiskaavaan
Maakuntakaava 2045 on tarkoitus hyväksyä joulukuussa 2028 (OAS s. 17), eikä maakuntakaava ole voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan alueella (OAS s. 3). Osayleiskaava etenee rinnakkain YVA-menettelyn kanssa (YVA-ohjelma s. 85), joten se voi tulla hyväksytyksi ennen maakuntakaavaa, jolloin edellä esitetyt kysymykset jäisivät ratkaisematta. Pyydän, että maakuntaliitto ottaa Eteläisen kultalinjan osayleiskaavasta antamissaan lausunnoissa huomioon maakuntakaavan 2045 valmistelun ja edellyttää, että hankkeen maakunnalliset vaikutukset on selvitetty ennen osayleiskaavan hyväksymistä.

Lopuksi Pyydän perusteltua vastinetta tähän mielipiteeseen ja tietoa kaavan seuraavista vaiheista sähköpostitse.

22.10.2026 Yksityishenkilön mielipide

Yleistä maakuntakaava 2045 laadinnasta ja ohjausvaikutuksesta
Hallituksen esitys alueidenkäyttölaiksi on edennyt eduskuntaan ja tarkoituksena olisi lain voimaantulo vuoden 2027 alusta lukien. Kun maakuntakaavan 2045 laatiminen on vasta tullut vireille, niin sen valmistelu tehdään uuden lain vaatimusten mukaisesti. Uusi alueidenkäyttölaki tulee ohjaamaan kaavoitusta kolmiportaisen kaavahierakian kautta, jossa maakuntakaava ohjaa kuntien yleiskaavoitusta ja asemakaavoitusta. Maakuntakaavan keskeinen oikeusvaikutus on siis siinä, että kuntien tulee ottaa maakuntakaava huomioon omassa kaavoituksessaan ja edistää maakuntakaavan toteuttamista.

Maakuntakaavassa tullaan esittämään alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet ja osoitetaan Pohjois-Karjalan maakunnan kehittämisen kannalta tarpeelliset aluevaraukset ja laaditaan maakuntakaavan suunnittelumääräykset. Hallituksen esityksessä alueidenkäyttölain 27 §:ksi todetaan, että ”Maakuntakaava on otettava huomioon yleiskaavaa laadittaessa. Viranomaisten on otettava maakuntakaava huomioon suunnitellessaan muita alueidenkäyttöä koskevia toimenpiteitä ja päättäessään niiden toteuttamisesta”. Lähtökohtana Pohjois-Karjalan uuden kokonaismaakuntakaavan laadinnalle ovat voimassa olevat kaavat ja maakuntastrategia sekä maakuntasuunnitelma. Uusi lainsääntö tuo muassaan maakuntakaavan sisältövaatimukset ja vaikutusten arviointivelvoitteen. Vaikka Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2040, 2. vaihe (energia ja maisemat) on varsin tuore asiakirja, niin se ei täytä uusia maakuntakaavan lainsäädännöllisiä sisältövaatimuksia. *Tärkeää olisi päästä mukaan ruohonjuuritason valmisteluun niin, että kyläläisten ja kuntalaisten toiveet ja tarpeet tulisivat riittävän tarkoin ja perustellusti esille. Parhaiten tämä tapahtuu välittömässä vuorovaikutuksessa maakuntakaavan laatijoiden ja osallisten kanssa.*

Vähäväkisten alueiden asukkaiden puolesta päättää joku toinen
Pohjois-Karjalan maakuntakaavan 2045 hyväksyvät aikanaan maakuntavaltuustossa maakunnan kuntien valitsemat edustajat. Maakuntavaltuustossa on kaikkiaan 53 edustajaa, joista asukasluvun perusteella on esim. 23 edustajaa Joensuun kaupungin ja 2 edustajaa Juuan kunnan nimeäminä. Maakuntahallituksessa ei Juuan kunnalla ole edustusta. Maakuntakaavan laatimista seuraavassa ohjausryhmässä on kaikkien kuntien edustus.
Maakunnan sisäistä kilpailua kuntien ja kaupunkien edustajien kesken tulee välttää. Tiukkoina talousaikoina voi tulla kilpailua kuntien ja seutujen välillä. Lähtökohtana maakuntakaavan laadinnassa tulee olla kuntien ja asianosallisten tasapuolinen kohtelu. Rasitteita ja riesaa ei pidä kaavoittaa ja sälyttää perusteella, että kohteessa haitat kohdistuvat vähäiseen väestömäärään.

Maakuntakaavan aluevaraukset ja sisäinen ohjausvaikutus

Maakuntakaavaa valmistellessa käydään lakisääteiset viranomaisneuvottelut ja vuoropuhelua kaavan sisällöstä myös muiden osallisten kuten kuntien kanssa. Maakuntakaavan valmistelun yhteydessä ei liene aiemmin käyty avointa vuoropuhelua vähäväkisten alueiden ihmisten kanssa? Ilmeisesti ei ole, koska maakuntakaava 2040, 2. vaiheen ehdotusvaiheessa tuli yllätyksenä useimmille Timanttikylien (Hali, Kajoo ja Petrovaara) asukkaille tuulivoiman tuotantoalueet ja niillä pörräävät noin 250 tuulivoimalaa. Jos eivät kaikki voimalat nyt olisikaan kyläläisten takapihalla, niin näkö- ja kuuloetäisyydellä kuitenkin – joka päivä ja jokaikinen yö! Joku on valmistellut tätäkin asiaa jollain mandaatilla ja tehnyt esityksen tuulivoiman tuotantoalueista ja tuulimyllyistä. Tähän asti on tuulivoiman rakentamisen esteenä Juuassa ollut puolustusvoimien kielteinen kanta asiaan. *Läpi koko maakuntakaavan 2045 valmistelun on tavoitteena turvata osallisten osallistumismahdollisuus asioiden valmisteluun, suunnittelun laatu ja vuorovaikutteisuus, asiantuntemuksen monipuolisuus sekä avoin tiedottaminen käsiteltävinä olevissa asioissa. Viranomaisneuvottelujen ohella on hyvä pitää teemakohtaisia informaatio- ja keskustelutilaisuuksia tarvittaessa eri puolilla maakuntaa. Juuan kunnassa teemana voisi olla tuulivoimarakentaminen.*

Maakuntakaavan teemojen lähtökohdat ja tavoitteet. Maakuntakaavan valmisteluaineistossa (lähtökohdat ja alustavat tavoitteet) on kirjattu maakunnan neljä päätavoitetta (lyhennettynä):
- Pohjois-Karjalan asema ja vetovoimaisuus,
- Elinkeinotoiminnan kehittämisen edellytykset turvataan,
- Tasapainoinen aluerakenne ja vetovoimainen asuinympäristö ja vapaa-ajan ympäristö,
- Ympäristön ja luonnonvarojen kestävä käyttö.

Lisäksi on esitetty kuusi maakuntakaavan laatimisen yleistä tavoitetta ja teemakohtaiset lähtökohdat ja alustavat tavoitteet. Teemat ovat: i) aluerakenne, ii) liikenne, iii) luonnonsuojelu ja arvokkaat luontoalueet, iv) luonnonvarat, v) Kulttuuriympäristöt ja maisemat, vi) Virkistys ja matkailu ja vii) erityistoimintojen alueet sekä viii) energiainfra.

Pohjois-Karjalan maakuntakaava 2045 -asiakirjoissa on teemoja käsitelty varsin yleisellä tasolla ja irrallisina toisistaan. Teemoista energiainfra vaikuttaa etenkin tuulivoimatuotantoon varatuilla alueilla ja lähialueilla kaikkeen toimintaan ja elämään. Selvitystarpeena tuodaan esille puhtaan teollisuuden keskittymät ja niiden maankäytölliset edellytykset Pohjois-Karjalassa. Selvitystarpeena ei kuitenkaan tuoda esille maankäytöllisesti merkittävintä energiainfran kokonaisuutta ja lähes koko Luoteis-Juuan kattavaa teollisen tuulivoimatuotannon suurkeskittymää ja siihen liittyvää sisäistä ja ulkoista sähkönsiirtoa, liikennettä, energiainfran rakentamista, eikä sen vaikutuksia ja yhteisvaikutuksia Juuan kyläalueille. Juukaan suunniteltua, maakuntaliiton keväällä 2026 puolustusministeriölle esittämää tuulivoiman tutkavalvonnan kokeilualuetta käsitellään luonnoksessa vain niukasti.

Teemakohtaisiin merkintöihin ja määräyksiin tulee lisätä kohta:
Tuulivoima-alueita ja -hankkeita ja niihin liittyviä energiatuotantoalueita ja energiansiirtoyhteyksiä suunniteltaessa on otettava huomioon niiden erilliset ja yhteisvaikutukset erityisesti asutukseen, ihmisiin, elinkeinoihin, maisemaan, linnustoon, eläimistöön, luonnon monimuotoisuuteen, ekologisiin yhteyksiin, virkistykseen ja kulttuuriperintöön sekä ehkäistävä haitalliset vaikutukset näihin.

Tuulivoimatuotannon määrä maakuntakaavassa

Maakuntakaavaan 2040, 2. vaihe on esitetty taustaselvitysten perusteella 18 tuulivoima-aluetta, joiden teoreettinen voimaloiden maksimäärä noin 550 voimalaa. Niistä on yksistään Luoteis- Juukaan sijoittuvalle viidelle tuulivoima-alueelle esitetty yhteensä 128 voimalaa ja edelleen Juuan- Nurmeksen raja-alueelle 63 voimalaa ja Juuan-Polvijärven raja-alueelle 78 voimalaa. Yhteensä em. tuulivoima-alueilla voisi siis olla maksimissaan 269 voimalaa. Tuulivoiman tuotantoon soveltuvien alueiden voimalamitoitus on mitoitettu liian suureksi. Valmistelussa olevassa maakuntakaava 2045:ssa tulee tarkastella uudelleen ja korjata edellisen maakuntakaavan 2040, 2. vaiheen tuulivoiman suunnittelumääräyksiä koskevat puutteet ja virheet, jotta ne eivät siirry uuteen, pitkälle tulevaisuuteen ulottuvaan maakuntakaava 2045:een.

Maakuntakaava 2045 valmistelussa tulee huomioida tämänhetkinen tutkimustieto, jota tulee käyttää tulevaisuuden hahmottamiseen mahdollisimman laajasti monesta eri näkökulmasta, erilaisia tulevaisuuden visioita luoden ja myös riskit huomioiden. Suunnittelussa tulee ehkäistä tuulivoiman kasautuvat ja pitkäaikaisvaikutukset luonnolle. Tuulivoiman vaikutuksista puuttuu kokonaisvaltainen näkemys, mitä useat tutkijat ovat alkaneet tuoda enenevässä määrin esille tutkimusraporteissaan ja politiikkasuosituksissaan päättäjille. *Tuulivoima-alueet ja voimalaverkostot kattavat lähes koko Luoteis-Juuan alueen. Maakuntakaavassa 2040, 2. vaihe Juuassa sijaitsevien tuulivoima-alueiden laajuutta on supistettava ja siitä johtuen alueiden teoreettista tuulivoimaloiden enimmäismäärää vähennetään puoleen maakuntakaavassa 2045. Täten joudutaan avaamaan myös tuulivoimatuotantoon esitettyjen alueiden kriteeristö ja perustelut tuulivoiman tuotantoon.*

Juuanvaaran kansallispuisto. Luonnonmetsä-työryhmä esitti vuoden 2026 alussa Juuanvaaran kansallispuiston perustamista osana kansallispuistoverkoston kehittämistä. Kansallispuisto sijoittuu Savon ja Karjalan vedet jakavalle Karjalanselän ylängölle. Kansallispuiston 4964 hehtaarin laajuisesta alueesta omistaa pääosan valtio. Myös Tornator Oyj ja Juuan kunta ovat alueella merkittäviä maanomistajia. Juuan kunta on ollut jo vuosia aktiivinen kansallispuiston perustamisessa Tahkovaaran alueelle, joka on jo nyt osin suojeltu. Toissijaisena tavoitteena on ollut Tahkovaaran kehittäminen retkeilyalueena. Kansallispuistoesityksen perustelut ovat selvät. Karjalanselkä on luontoarvoiltaan merkittävä. Alue on Juuan Polvelan, Petrovaaran Pääkylän ja Mataran kylien väliin sijoittuva erämainen vaarajakso ja sen länsipuolelle sijoittuva pienialaisten soiden kirjoma järviylänkö. Kansallispuisto sopii hyvin alueidenkäyttölaissa esitettyihin tavoitteisiin. *Suunnitellun Juuanvaaran kansallispuiston alueelle on sijoitettu Pohjois-Karjalan maakuntakaavassa 2040 Raholanvaaran tuulivoima-alue. Tätä päällekkäisyyttä ei voi tietenkään olla. Siten tuulivoiman tuotantoa koskeva kaavamerkintä on poistettava maakuntakaavasta ja Juuanvaaran kansallispuistoa koskeva suojeluvaraus on otettava maakuntakaavassa 2045 huomioon niin, että se mahdollistaa kansallispuiston perustamisen esitetyssä, noin 4900 hehtaaria, laajuudessa.*

23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide

Toivoisin, että Maakuntakaavan 2045 suunnittelussa huomioitaisiin seuraavat seikat:
Pohjavesien tilanne, Ylämyllyn ja Pärnävaaran alueilla sijaitsevat Pohjois-Karjalan tärkeät 1. luokan pohjavesialueet. Kyseisiltä alueilta Ylämyllyn taajama saa talous- ja käyttövetensä. Sen vuoksi Pohjavesialueet pitäisi huomioida maakuntakaavassa erityisalueina ja suojella kaikki pohjavesialueet. Pohjavesialueille ei mielestäni saisi rakentaa minkäänlaisia rakennuksia eikä teitä. Myöskään pohjavesialueilta ei pitäisi ottaa hiekkaa eikä kiviainesta. Myös kaikenlainen kaivostoiminta pohjavesialueiden lähistöllä pitäisi estää.

Toinen asia, mikä pitäisi huomioida tulevassa kaavassa on luonnonsuojelualue:

Ylämyllyn Honkalammen alueella ja Joensuu-Varkaus radanvarrella sijaitsee Muurahaissinisiiven esiintymisalue. Muurahaissinisiipi on erittäin harvinainen perhoslaji, vain kaksi aluetta Suomessa missä kyseinen perhonen esiintyy. Sen vuoksi Muurahaissinisiiven esiintymisalue pitäisi jatkossakin olla erityisen suojelun kohteena. Siihen läheisesti liittyvä Honkalammen alue pitäisi myös suojella. Honkalammen alueella kasvaa kangasajuruoho ja kyseinen kasvi on Muurahaissinisiiven ja Harjusinisiiven ravintoa. Liperin kunta on kaavoittamassa tiheästi asuttua asuinaluetta Honkalammen alueelle. Jos suunnitelma toteutuu, se vaarantaa Muurahaissinisiiven suojelun. Toivottavasti suunnitelman voisi vielä estää.

23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide, 6 allekirjoittajaa

ASUKKAIDEN MIELIPIDE POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTAKAAVAAN 2045
Maakuntakaavan kohta 3.7 Erityistoimintojen alueet
Maakuntakaavan tavoitteet erityistoimintojen alueille:
• Ohjataan nykyisen maakuntakaavan periaatteiden mukaisesti maankäytöllisesti häiritseviä ja meluavia toimintoja erikseen niille varatuille alueille, jotta niistä aiheutuisi mahdollisimman vähän häiriötä ympäristölle ja ihmisille
• Varataan riittävät alueet puolustusvoimien ja rajavartioston toiminnoille ja turvataan niiden toimintaedellytykset maankäytöllisesti
• Turvataan ampumaharrastustoiminnan ja viranomaistoiminnan edellytyksiä osoittamalla maakunnallisesti merkittävät ampumarata-alueet melualueineen maakuntakaavaan
Selvitystarve
• Päivitetään ampumaratojen kehittämissuunnitelma (2018) mm. muuttuneen maailmantilanteen ja lakimuutosten vuoksi yhteistyössä toimijoiden kanssa.
• Puolustusvoimien ja rajavartioston alueiden tilanteen läpikäyminen viranomaisten kanssa
• Meluavien toimintojen, etenkin moottoriradat, osalta on syytä tehdä tilannepäivitys. Käydään kuntien ja toimijoiden kanssa tarkistus onko muutostarpeita ja mikä ratojen lupatilanne on.

Hammaslahden ampumaurheilukeskuksen lähinaapurit vaativat, että Pohjois-Karjalan maakuntaliiton kaavoituksen suunnittelussa ja sen hyväksynnässä Hammaslahden ampumaurheilukeskuksen kohdalla otetaan huomioon seuraavat asiat: AMPUMARADAN SIJAINTI SOPIMATTOMALLA ALUEELLA: SUOMAALLA JA SULJETULLA SULFIDIMALMIKAIVOSALUEELLA

Ampumarataa ei olisi tullut alkuunkaan perustaa kyseiselle alueelle, koska alue on kosteaa suomaata, pohjavesi on lähellä maan pintaa ja maaperä on hapanta (Ympäristöministeriö 2023:40). Ympäristöministeriön lupa- ja valvontaviranomaisille suunnatun *ampumaratojen ympäristölupaoppaan mukaan on vältettävä ampumaratojen sijoittamista suoalueille, kosteikoille, alueille, joissa veden pinta on lähellä maan pintaa tai alueille, joilla päästöistä aiheutuisi haittaa erityistä suojelua vaativille kohteille, kuten luonnonsuojelu- ja pohjavesialueille tai eliölajeille*. Hammaslahden ampumarataa koskevan Pohjois-Karjalan maakuntaliiton 2014 ampumarataselvityksen yleisosiossa on maininta, että Hammaslahden ampumaradalla vedenkorkeus on lähellä maanpintaa. Hammaslahden kaivos toimi alueella vuosina 1973 - 1986. Malmiot sisälsivät lähinnä kuparia, sinkkiä ja kultaa, mutta myös vähäisiä määriä lyijyä, hopeaa, kobolttia, nikkeliä, antimonia ja uraania. Outokumpu Mining oy:llä on edelleen alueella voimassa oleva ympäristölupa, jossa on annettu lupamääräykset pilaantumisen ehkäisemiseksi ja annettu kirjanpito-, tarkkailu- ja raportointimääräys. Ampumarata alueella tehdyt maansiirtotyöt vaarantavat ja rikkovat kaivoksen sulkemissuunnitelman rakenteita ja estävät kaivokselle asetettujen jälkihoitovelvoitteiden täyttämistä.

Ampumarata sijoittuu luodikkoratojen osalta kaivoksen selkeytysaltaaseen, johon on laskeutettu kaivoksen toiminnan aikana kemiallisella saostuksella raskasmetalleja ja muita haitta-aineita. Selkeytysallas padottiin siis rikastuspenkan kaakkoispuolella olevalle suolle, turve poistettiin moreeniin asti ja lisäksi moreenin päälle lisättiin sulfidipitoista sivukivimursketta. Selkeytysallas kuivatettiin ampumaratakäyttöön.
Luodikkoratojen ampumapenkkana toimii rikastehiekkapenkka, jonka rikkipitoisuus on 4 painoprosenttia, S WT% 4 GTK:n tekemien uusimpien vuoden 2024 ja 2025 tutkimusten mukaan. Kun rikastepenkan rikkipitoisuus on 4 painoprosenttia, S WT% 4, se on vaaralliseksi jätteeksi luokiteltavissa olevaa jätettä. Rikastehiekkakasa suotaa happamia ja metallipitoisia vesiä myös ampumarata-alueelle. Koska tämän ampumaradan ympäristöolosuhteilla (sulfaattikaivos-alue) on erittäin suuri vaikutus haitta-aineiden kulkeutumiseen ja liukenemiseen, ampumarataa ei olisi tullut perustaa kyseiselle alueelle ja sen toiminta tulisi lopettaa.

Rikastushiekkakenttä ja ampumarata-alue kuuluvat Iiksenjoen valuma-alueeseen, mistä vedet virtaavat pohjoiskoilliseen purkautuen Iiksenjokeen. Happamat suotovedet saastuttavat ympäröivän suoalueen pinta- ja pohjavesiä (Räisänen ym. 2003). Koska rikastepenkasta suotaa vesiä maapadon alaosasta ympäröivään turpeeseen lähes joka puolelta allasta (Tenhola & Räisänen 2006), myös ammusten sisältämät raskasmetallit osallistuvat liuetessaan Iiksensuon pohjaveden pilaamiseen.

Koska ampumarata on perustettu suoalueelle ja penkan pohjalla kulkeva kallioharjanne estää vesien kulkeutumista luoteiskulmaan päin, suotovesien purkautuminen ympäröivään kosteikkomaaperään, ojat huomioiden, aiheuttaa jatkuvasti matalan pohjaveden pilaantumista (Tornivaara ym. 2026). Penkan pohjoisosan kairanäytteet viittaavat selvästi suotovesien sekoittumiseen pohjaveteen. On oletettavaa, että ympäristön pohjavesi on penkan luoteisosassa suorassa vuorovaikutuksessa rikastushiekan veden kanssa ja tiheämmät ja huonolaatuisemmat pohjavedet virtaavat Iiksensuon alueella syvemmällä maaperässä. Rikastushiekkakentän kairanäytteet osoittavat, että penkan alaisen turpeen pilaantuneisuus muodostaa pohjaveden pilaantumisriskin Iiksenjoelle päin ja kaivosvalunnan aiheuttaman Iiksenjoen kuormitus on havaittavissa jokiveden metalli- ja sulfaattipitoisuuksista ja pH:n alentumisesta kaivosalueen koillisosassa olevasta joen mutkasta lähtien (Tornivaara ym. 2026).

Jo vuonna 2001 GTK:n pintavesiseurannassa happamuutta ylläpitävien rikin, alumiinin ja mangaanin pitoisuudet olivat kasvussa ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskus lausui ampumaratatoiminnan vaikeuttavan vesien laadun parantamistoimia. Ampumaradalla suoritetut maankaivutyöt ovat aiheuttaneet alueelta tulevan alumiini- ja raskasmetallikuormituksen lisääntymistä vesistöön (Vaasan hallinto-oikeus 2009). Outokumpu Mining oy on jo vuonna 2004 todennut seuraavaa: "Ampumarata-alueelta tulevien vesien metallipitoisuudet ovat korkeat. Koko ampumarata-alue pitäisi saada alkuperäiseen tilaansa eli kosteikoksi. Nykytilassa alueen metallipäästöt eivät ole hallittavissa. Ampumaradan rakentamisen ja kaivamisen vaikutukset tulevat näkymään korkeina metallipitoisuuksina kauas tulevaisuuteen".

Ampumaratarakenteet on rakennettu alueelle ilman kaivostoiminnan ympäristöasioista vastaavan Outokumpu Mining Oy:n suostumusta, vaikka Pyhäselän kunnan rakennusjärjestyksen mukaan kaivostoiminnan harjoittajan suostumus olisi pitänyt olla. Yleensä tällaiset rikastushiekka-alueet peitetään maakerroksilla ja kasvitetaan. Maapeite ja kasvillisuus vähentävät ja estävät metallien liukenemista. Ampumarata-alueen rakentaminen alueelle estää kuitenkin asianmukaisen peittämisen ja kasvituksen (Vaasan hallinto-oikeus 2009 s.13). Suljetun kaivosalueen happamat pintavedet laskevat kosteikkokäsittelyn jälkeen Iiksenjokeen ja myös ampumarata-alueelta tulevat happamat raskasmetallipitoiset pintavedet sekoittuvat näihin pintavesiin. Iiksenjoen varrella on paljon

aktiiviviljelyssä olevia peltoja, joille Iiksenjoki myös tulvii. Meidän tilan pellot sijaitsevat ensimmäisenä kaivosyhtiön purkuojasta ja täten myös vastaanottavat ensimmäisenä kaivosalueelta, mukaan lukien ampumaradalta tulevat raskasmetallit. Säilörehun mukana raskasmetallit kulkeutuvat nautojen ruuansulatukseen ja voivat aiheuttaa lukuisia ongelmia muun muassa vakavia hermosto-oireita.

TERVEYSVIRANOMAISEN TUTKIMUS PUUTTUU

Alueella ei ole tehty terveysviranomaisen toimesta tutkimusta, vaikka sellainen olisi pitänyt Itä-Suomen lääninhallituksen sosiaali- ja terveysosaston lausunnon mukaan olla jo ennen ympäristöluvan myöntämistä. Edellisen antaman lausunnon mukaan alueen turvallisuus olisi tullut varmistaa jo ennen ympäristölupapäätöksen teko luvan hakija teettämin selvityksin ja/tai tutkimuksin (Vaasan hallinto-oikeus 2009). Pohjois-Karjalan ympäristökeskus oli myös vaatinut terveystutkimusten suorittamista ja tutkimista alueen soveltuvuudesta aktiivisen ihmistoiminnan alueeksi. Tätä edellyttää myös aluetta koskeva SE (selvitysalue)-merkintä Hammaslahden osayleiskaavassa. Alueen terveysvaikutuksia yleisen ja yksityisen edun turvaamiseksi ei ole myöskään arvioitu riittävästi. Pohjois-Karjalan ympäristökeskus piti alueesta aiheutuvaa pilaantumista ja sen vaaraa kokonaisuutena arvioiden merkittävänä ja toiminnan rikkovan silloisen ympäristönsuojelulain 6 §:n 1 momentti ja 2 momentin 1, 2 ja 3 kohta, 41 §:n 1 ja 2 momentti, 42 §:n 1 momentin 1, 2 ja 4 kohta ja 2 momentti edellytyksiä.

Erityisesti pilaantuneen maan kynnysarvon ylittäneen arseenin esiintyminen toiminta-alueella tulisi selvittää useista kohdin rataa. Arseenipitoisuus 9,7 mg/kg, ylitti kynnysarvon 5 mg/kg luodikkoratojen takana vuonna 2024 (Outokumpu Mining Oy & Envineer Oy 2024), eikä sen pitoisuutta ole muualta rata-alueella tutkittu, vaikkakin se on erittäin syöpävaarallinen hengitettynä. Ampumaradan maan arseenipitoisuus tulisi tutkia useasta näytteenottokohdasta. Alueelta on mitattu erittäin radioaktiivista toriumia (Natunen 2026, suullinen tiedonanto 18.4.2026).

SEVESO III

Ampumarata sijaitsee kaavassa SEVESO-konsultointivyöhykkeellä, koska radan läheisyydessä on teollisuutta. Direktiivin tarkoituksena on ehkäistä vaarallisista kemikaaleista aiheutuvia suuronnettomuuksia ja rajoittaa niiden ympäristö- ja terveyshaittoja. Kaivannaisjätteen (rikastehiekkapenkka) luokittelu vaaralliseksi jätteeksi voi vaikuttaa myös kaivannaisjätealueen eli ampumarata-alueen luokitteluun suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi alueeksi. Kaivannaisjätealue on aina luokiteltava suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi, jos jätealueelle sijoitettavasta jätteestä yli puolet on vaarallista jätettä. Jos vaarallisen jätteen määrä on välillä 5–50 % sijoitettavan jätteen kokonaismäärästä, voidaan alueen luokittelusta suuronnettomuuden vaaraa aiheuttavaksi poiketa riskinarvioinnin perusteella. Riskinarvioinnissa on arvioitava jätealueen rakenteellisen vakauden heikkenemisestä tai virheellisestä toiminnasta johtuvasta vahingosta aiheutuvia seurauksia ja siinä on kiinnitettävä erityistä huomiota vaarallisten jätteiden vaikutuksiin (Ympäristöministeriö 2019).

NYKYISEN YMPÄRISTÖLUVAN VIRHEELLINEN PERUSTA

Ampumaradan ympäristölupaa on vastustettu alusta alkaen voimakkaasti. Outokumpu Oy ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskus valittivat Vaasan hallinto-oikeuteen Pyhäselän kunnan ympäristölautakunnan myöntämästä (7.3.2008) ympäristöluvasta. Vaatimuksena ympäristöluvan kumoaminen. Joensuun kaupunki myönsi luvan 19.10.2010 vastustuksesta huolimatta. Nykyinen ympäristölupa on myönnetty väärin perustein ja osin paikkaansa pitämättömillä tiedoilla. Ympäristölupapäätöksen ratkaisun perusteluissa kirjoitetaan: `Kun otetaan huomioon edellä lausuttu, saadut selvitykset sekä annetut lupamääräykset, ympäristölautakunta katsoo, ettei ampumaradoista aiheudu terveyshaittaa tai merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa´. Lautakunta ei ollut saanut selvityksiä radan ja kaivosalueen yhteisvaikutuksista myöntäessään lupaa, eikä selvityksiä ole saatu vieläkään, eikä valvonut selvitysten toimittamista

määräaikaan mennessä. Lautakunta ei huomioinut, että radan läheisyydessä on asutusta, jolle aiheutuu terveyshaittaa, merkittävää ympäristön pilaantumisen vaaraa, ja eräistä naapurussuhteista annetun lain 17 §:n mukaista kohtuutonta rasitusta ympäristölle mm. melusta, haitallisista aineista ja pölystä. Lautakunta ei huomioinut, että alueelle sijoittuneen asutuksen myötä myös tulevaisuudessa alueelle voidaan sijoittaa uutta asutusta, viljelyksiä ja virkistyskäyttöä, mikä häiriintyy ampumaratatoiminnasta. Lautakunta ei huomioinut, että metsästysseuralla ei voida olettaa olevan riittävää asiantuntemusta kaivosjätteen ja ampumaradan ympäristöongelmien hallintaan yhtä aikaa, puhumattakaan taloudellisista resursseista. Lautakunta ei huomioinut, että Pyhäselän ja Joensuun kuntaliitos ympäristöluvan myöntämisen vaiheessa siirtää valvonnan etäälle `paikan päältä´ ja uusille viranomaisille. Lautakunta ei huomioinut, että Outokumpu Oy:n ja ELY:n valitus Vaasan hallinto-oikeuteen ympäristöluvan peruuttamisesta perustui parempaan erityisasiantuntemukseen ympäristöasioista kuin kunnan virkamiestasolla on. Lautakunta ei täten ole noudattanut Vaasan hallinto-oikeuden johtopäätöksen ohjetta ympäristöluvan myöntämisen ehdoista.

Pyhäselän metsästäjät ry:n ympäristölupaan on kirjattu, että alue on ihanteellinen ampumaradan paikaksi, koska alueelle ja sen lähialueille ei voida sijoittaa suljetun kaivoksen aiheuttamien rajoitusten vuoksi sellaista toimintaa tulevaisuudessakaan, joka merkittävästi häiriytyisi ampumaratatoiminnasta. Ampumaradan perustaminen suoalueella sijaitsevalle vanhalle sulfaattikaivosalueelle on kuitenkin osoittautunut ympäristön kannalta suureksi virheeksi.

MAAKUNTAKAAVAN VAJAVAISUUS

Maakuntakaava ei ohjaa alueen toimintoja niin, että jätepenkan ja ampumaradan väliin tai jätepenkan ja viljelyspeltojen väliin tai ampumaradan ja asutuksen, viljelysten, viitasammakon, kosteikkojen, pohjaveden, virkistysalueen väliin jäisi riittävä etäisyys. Valtakunnallisessa alueidenkäytön tavoitteessa: `Onnettomuusriskin huomioon ottaminen kaavoituksessa sisältyy valtakunnalliseen alueidenkäytön tavoitteeseen 4.3: ”Eheytyvä yhdyskuntarakenne ja elinympäristön laatu”. Yleistavoite tältä osin kuuluu: Alueidenkäytössä kiinnitetään erityistä huomiota ihmisten terveydelle aiheutuvien haittojen ja riskien ennalta ehkäisemiseen ja olemassa olevien haittojen poistamiseen. Alueidenkäytön suunnittelussa olemassa olevat ja odotettavissa olevat ympäristöhaitat ja poikkeukselliset luonnonolot tunnistetaan ja vaikutuksia ehkäistään. Erityistavoitteissa edellä siteerattua yleistavoitetta täsmennetään seuraavasti: Alueidenkäytön suunnittelussa on haitallisia terveysvaikutuksia tai onnettomuusriskejä aiheuttavien toimintojen ja vaikutuksille herkkien toimintojen välille jätettävä riittävän suuri etäisyys. Suuronnettomuusvaaraa aiheuttavat laitokset sekä vaarallisten aineiden kuljetusreitit ja niitä palvelevat kemikaaliratapihat on sijoitettava riittävän etäälle asuinalueista, yleisten toimintojen alueista ja luonnon kannalta herkistä alueista. Maakuntakaavan tekemässä ampumarataselvityksessä ei ole otettu huomioon Hammaslahden ampumaradan kohdalla, että kyseinen alue sijoittuu happoa tuottavalle alueelle. Ympäristöministeriön toimenpidesuosituksen mukaan maaperän tietojärjestelmään olisi tullut merkitä happoa tuottaville alueille maa-ainesten käyttörajoite ja tarkentaa, millainen toiminta voi aiheuttaa ympäristöriskin tai –vaaran (Räisänen ym. 2013).

MELU

Hammaslahden ampumaurheilukeskuksen lähellä on runsaasti asuinrakennuksia kaikissa ilmansuunnissa ja muutama lomarakennus. Silloin kun ampumarata alunperin perustettiin, se perustettiin pienen ampumaseuran omaan käyttöön. Tuolloin ei ollut suunnitelmissa, että radalla tultaisiin ampumaan 350 000 laukausta vuodessa ja se tulisi palvelemaan koko maakuntaa ja reserviläisiä. Kiteen ampumarata on kohtuullisen matkan päässä Joensuusta ampumaharrastuksen ylläpitämiseen. Kiteellä on otettu radan perustamisessa huomioon, ettei alueella ole asutusta tai elinkeinoja, jotka häiriintyisivät ampumamelusta. Puhumattakaan siitä, että rata-alue sijaitsisi saastuneella kaivosalueella, mikä lisää ampumatoiminnan haitallisia ympäristövaikutuksia ja ympäristöonnettomuuden (sulfidimalmirikastehiekkakasa) todennäköisyyttä.

Ammuntamelusta, joka ylittää melun ohjearvot, on valitettu useaan otteeseen vuosien aikana Joensuun kaupungille ja toiminnanharjoittajalle vuosittain ilman ammuntaa pysäyttävää vaikutusta. Joensuun ympäristönsuojelu on tehnyt melumittauksia vuonna 2015 ja 2016, jolloin ampumamelu on ylittänyt valtioneuvoston asetuksen ampumaratojen melun ohjearvoista (53/1997). Tästä huolimatta ympäristönsuojelu ei ole velvoittanut toimijaa meluntorjuntatoimenpiteisiin määräaikaan mennessä. Toimija on päinvastoin lisännyt radalla tapahtuvaa ampumamäärää ja ottanut käyttöön uusia ratoja. Myös melu luokitellaan haitalliseksi ympäristövaikutukseksi. Ampumamelu on aiheuttanut kotirauhan menettämisen ja lukuisia työturvallisuusriskejä ja ratsastajien putoamisia kotieläinten vauhkoontuessa. Ampumaratamelu ei saisi aiheuttaa maa- ja metsätalousalueelle sijoittuessaan sen, että kotieläintaloutta elinkeinonaan harjoittavien on täytynyt sopeuttaa omaa toimintaansa melun takia. Ympäristöluvan lupavaiheessa ei kuultu kirjallisesti lähinaapureita, koska hakija vetosi alueen olevan Joensuun kaupungin maiden ympäröimä (Ympäristölupapäätös Pyhäselän Metsästäjät 2010).

Mainittuihin asioihin vedoten, Pohjois-Karjalan maakuntaliiton ei pitäisi merkitä kyseistä aluetta alueen kannalta merkittäväksi ampumaradaksi tai vahvistaa sille melualuetta, koska on hyvin kyseenalaista, voiko ampumaratatoimintaa ylipäätään harjoittaa alueella.

23.10.2026 Yksityishenkilön mielipide

Tekninen aineisto
Kaava kartta-aineistoineen tulee julkaista siten, että siitä on helppo todentaa kaikki ne kaavat alueineen, jotka ovat tarkempia suunnitelmakaavoja tai varsinaisia oikeusvaikutteisia kaavoja (asema-, ranta-, osayleiskaava jne), koska niillä alueilla ne korvaavat tarkennettuina kaavoina maakuntakaavan suunnitelmatason kaavan ko. alueilla. Tulisi myös kartta-aineistoissa päivittyen ”maakuntakaavan viranomaisvaikutus ei ole MRL 32.3 §:n mukaisesti voimassa oikeusvaikutteisen yleiskaavan eikä asemakaavan alueella”. Näin vältetään helpommin virheelliset suunnitelmakaavaan viittaukset ko. alueilla, joilla on tarkempi esim. kunnan vahvistama oikeusvaikutteinen kaava.

Maa-ainesresurssit
Maa-aineksen otto on aina peruuttamaton maisemamuutos, mutta valitettavan usein myös ympäristön muutos ja vieläpä ilman riittävää riskianalyysiä. Maa-aineksenottoalueita määriteltäessä on huomioitava muutakin kuin esim. GTK:n kallioperäkartat. Ne ovat kuitenkin tarkkuudeltaan karkeita. Eivät ole riittäviä ottotoiminnan aloittamiseen ilman lisäselvityksiä maa-aineksesta.

Topografia
Topografian huomioiminen tulee olla mukana riittävästi pääteltäessä, onko alue sopiva maa-aineksen ottoon. Topografisesti voidaan helposti nähdä soveltuvuus riskeineen.

- merkittävä väline riskianalyysissä
- merkittävä väline huomioitaessa meluhaittoja etenkin kiviaineksen prosesseissa
- mitä selkeämmin suljettu tila kallion sisässä kuljetusväylineen, sitä selkeämmin se suodattaa melua ympäristöön
- ei saa vaarantaa ja/tai häiritä lähiympäristön luonnontilaisia kohteita esim. vesistöjä, pienvesi ja niiden virtauksia, merkittäviä pesintäalueita jne.
- huomioitava riskit esim. pohjavedelle. Siinä huomioitava myös pohjavesien päävirtaussuunnat eikä vain itse pohjavesialuetta.

- maa-aineksenottotoiminta ei voi olla kohteissa, joissa esim. tuhotaan soita, pienvesiä jne.
- kalliolaattojen vaikutus etenkin räjäytyksissä – merkittävä vaikuttaja räjäytysten riskejä arvioitaessa
- huomioitava alueen muu käyttö esim. virkistyskäyttö – alue on vuorokauden aikana muussakin käytössä – kuinka huomioida, että muu käyttö on mahdollista. Etenkin jos se ei ole korvattavissa. Lähialueen käyttöesto ei kuulosta tarpeelliselta vaihtoehdolta.

Selvitysten riittävyys ja toiminnanvaikutukset sekä riskianalyysit

- Esim. kiviaineksenottotoiminta tulee perustua kallioperän riittävään tutkimukseen esim. riittävin kairauksin, että onhan kiviaines sellaista kuin tarvitaan. Aivan kuten kaivostoiminnassakin. Ei ole järkevää toimintaa tuhota esim. kalliota, jos vasta ottotoiminnassa havaitaan, että kymmeniä tonneja kiviainesta on niin heikkolaatuista, ettei se kelpaa mihinkään, ainoastaan voidaan palauttaa takaisin ottopaikalle. Tälläinen toiminta on vastuutonta, joka on seurasta riittämättömistä selvityksistä. Esimerkkinä Liperin Vaivionsalo. Osayleiskaavassa toki P-K:n Ympäristökeskuksen ohjauksesta kaavaan tuli korjaava rajaus em. asioita huomioiden. Ko. korjaus tehty 2010, mutta edelleen maakuntakaavassa n. vuodelta 2006 peräisin oleva huono ”arvaus”. Vain ylöspäin nouseva kalliomäki jäi louhittavaksi. Valitettavasti oli jo tuhot tehty ennen kaavan vahvistumista. Tuhottu noroja, soita, syntynyt pohjavesiallas mentäessä pohjavesitason alle, hulevesivalumat jätetty huomiotta jne. Yksi esimerkki täysin epäonnistuneesta EO-2 merkinnästä maakuntakaavassa ja sen käytöstä ilman mitään kallioperätutkimusta – arvattu ja luotettu GTK:n karkeaan tietoon
- huomioitava myös liikenne ja liikenneväylät ottoalueelle. Mukana oltava esim. Elinvoimakeskuksen liikenne arvioimassa liikenneturvallisuutta raskaan liikenteen lisääntyessä merkittävästi ottoalueen läheisyydessä haittoineen – huomioitava tarvittavan infran tarpeet, usein vaatii tieyhteyksien rakentamista ja/tai parantamista
- alueita valittaessa huomioitava haitat / vaikutukset esim. lähiasukkaille (melu, pöly, päästöt) – ovat pitkäaikaisia ja aika jatkuvan luonteisia toiminnan aikana
- ihanne on tietysti löytää riittävän syrjäisiä alueita, joissa voidaan tehdä pitkäaikaisesti ottotoimintaa ja täten pitää haitat rajatulla alueella pidemmän aikaa
- pohja- ja pintavesien huomioiminen riittävästi mittaussuunnitelmin alkaen jo ennen ottotoimintaa, jotta toiminnan vaikutuksia voidaan oikeasti todentaa. Jos ollaan lähelläkin pohjavesialueita, on pohjaveden korkeuden mittaaminen itse ottoalueella tärkeää eikä vain sen ympärillä. Pohjaveden korkeus kun seuraa topografiaa ja ottoalue on ylempänä kuin ympäristö, joten todellinen seuranta saadaan vain ottoalueen eri kohdissa huomioiden topograafisesti sopivat mittauskohdat – todennetaan mm. pohjaveden korkeus mittaamalla eikä toteamalla, että hups – menikin otot liian syvälle

Maisemointi ja ennallistaminen

- maisemointi ja ennallistaminen tulee varmistaa toiminnassa tapahtuvaksi koko ajan sitä mukaan kuin ottotoimintaa etenee ja osa alueesta on suoritettu ottotoiminta loppuun. Esim: tapaus Kulho on yksi esimerkki siitä, kun kuorittu maa on aivan liian pitkään happamien sateiden vaikutuksesta rapautunut lisää ja lisää. On ihan tarpeeton toiminnan lisäämä riskitekijä pohjavedelle, ettei maisemointia ja ennallistamista tehdä vaiheittain ottotoiminnan edetessä. Samalla vähennetään riskejä ympäristölle kaikessa laajuudessaan hiilen sidontaa myöten.
- tavoite tulee olla, että maisemointi ja ennallistamisen jälkeen alue on toki eri näköinen kuin ennen ottotoimintaa, mutta samalla tavalla palautettu muuhun käyttöön. Tarkoittaa reunojen luiskaamista, pintavesien valumat ohjautuvat samoihin vesistöihin kuin ennen ottotoimintaa jne. Luonnon paikallinen ekologia suunnilleen sama kuin se oli ennen ottotoimintaa. Parin vuosikymmenen jälkeen ottotoimintaa ei havaitse kuin vanhoista kartoista, että oli topografia erilainen. Esim. jyrkät seinämät aitoineen tms. ei ole maisemointia ja ennallistamista.